

T.C.

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇEVRE BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**ORGANİK TARIM VE EKO-TURİZM
UYGULAMALARINA GEÇİŞ SÜRECİNDE ÇANDIR
KÖYÜ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SELMA ATABEY

EKİM 2015

MUĞLA

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
Fen Bilimleri Enstitüsü

TEZ ONAYI

SELMA ATABEY tarafından hazırlanan **ORGANİK TARIM VE EKO-TURİZM UYGULAMALARINA GEÇİŞ SÜRECİNDE ÇANDIR KÖYÜ ÖRNEĞİ** başlıklı tezinin, 05/10/2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Çevre Bilimleri Anabilim Dalı'nda yüksek lisans derecesi için gerekli şartları sağladığı oybirliği ile kabul edilmiştir.

TEZ SINAV JÜRİSİ

Prof. Dr. İbrahim YOKAŞ (**Jüri Başkanı, Danışman**)

Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü,
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla

İmza

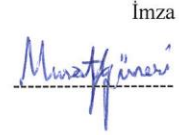

Prof. Dr. Atilla Levent TUNA (**Üye**)

Biyoloji Anabilim Dalı,
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla

İmza

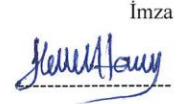
Yrd. Doç. Dr. Murat GÜNERİ (**Üye**)

Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü,
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

İmza

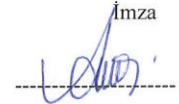
Yrd. Doç. Dr. Hakan ATAY (**Üye**)

Seyahat İşletmeciliği Anabilim Dalı,
Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın

İmza

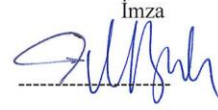
Yrd. Doç. Dr. Arzu GÜRDOĞAN (**İkinci Danışman**)

Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü,
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla

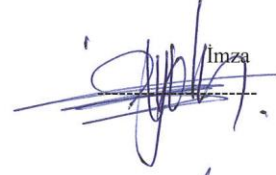
İmza

ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI ONAYI

Prof. Dr. Ahmet BALCI
Çevre Bilimleri Anabilim Dalı Başkanı,
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla

İmza

Prof. Dr. İbrahim YOKAŞ
Danışman, Çevre Bilimleri Anabilim Dalı,
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla

İmza

Yrd. Doç. Dr. Arzu GÜRDOĞAN
İkinci Danışman, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı,
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla

İmza

Savunma Tarihi: 05/10/2015

Tez çalışmalarım sırasında elde ettiğim ve sunduğum tüm sonuçlar, doküman, bilgi ve belgelerin tarafımdan bizzat ve bu tez çalışması kapsamında elde edildiğini; akademik ve bilimsel etik kurallarına uygun olduğunu beyan ederim. Ayrıca, akademik ve bilimsel etik kuralları gereği bu tez çalışması sırasında elde edilmemiş başkalarına ait tüm orijinal bilgi ve sonuçlara atıf yapıldığını da beyan ederim.

Selma ATABEY

05/09/2015

İmza

ÖZET
ORGANİK TARIM VE EKO-TURİZM UYGULAMALARINA GEÇİŞ
SÜRECİNDE ÇANDIR KÖYÜ ÖRNEĞİ

Selma ATABEY

Yüksek Lisans Tezi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Çevre Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. İbrahim YOKAŞ

İkinci Danışman: Yrd. Doç. Dr. Arzu GÜRDOĞAN

Ekim 2015, 169 Sayfa

Dünya nüfusundaki hızlı artış ve sanayileşmede yaşanan gelişmeler çevre ve insan sağlığı konularında pek çok sorunu da beraberinde getirmiştir. Sorunların başında tarımda üretim artışı sağlamak için yoğun olarak kimyasal girdi kullanılması gelmektedir. Çevre sorunlarının sürekli artması ve tehdit edici boyutlara gelmesi, ekolojik sistem dengelerini korumaya yönelik sürdürülebilir bakış açıları geliştirilmesine yol açmıştır. Yaşanan bu gelişmeler ekolojik dengeyi bozmadan üretimi sağlayacak sistemlerin geliştirilmesini gerekli kılmış ve geliştirilen sistemler arasında ‘Organik Tarım Sistemi’ni ön plana çıkarmıştır. Organik tarım insana ve çevreye dost bir üretim şeklidir.

Ülkemiz doğal güzellikleri, tarihi çekicilikleri, sosyo-kültürel özellikleri ile alternatif turizm türlerine uygun potansiyele sahiptir. Doğal, kültürel ve tarihi değerlerin kaynak olarak kullanıldığı turizm sektöründe, özellikle çevre üzerindeki olumsuz etkilere karşı alternatif olarak ortaya çıkan sürdürülebilirlik yaklaşımlarından biri eko-turizmdir. Turizm etkinliklerinin geleneksel çekicilikleri olarak kabul gören deniz-kum-güneş üçlüsüne olan talep günümüzde yerini gezmek-öğrenmek-tanımak bileşenlerine bırakmaya başlamıştır. Bu bileşenlerin en iyi gerçekleştiği turizm türü de eko-turizmdir. Eko-köyler, ekolojik, ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda sürdürülebilir yerleşim modelleridir. Çandır, eko-turizm arzının temel parçalarını oluşturan zengin doğal yapısı, tarihi ve kültürel kaynakları nedeniyle örnek çalışma alanı olarak seçilmiştir. Planlanan turizm gelişiminin başarıya ulaşmasındaki önemli etkenlerden birisi de yerel halktır. Yerel halkın turizmin gelişimine, faaliyetlerine, işletmelerine ve turistlere karşı tutum ve davranışları olumlu veya olumsuz etkiler doğurabilir. Bu sebeple yerel halkın turizmin gelişimine karşı tutumları bilinmeli ve bu bilgiler ışığında gerekli çalışmalar için planlar yapılmalıdır. Araştırma, yerel halkın model eko-köy projesi çerçevesinde organik tarım, çevre ve eko-turizm konularında farkındalıklarının tespiti amacıyla yapılmıştır. Halk Çandır’ın zengin bir turizm potansiyeline sahip olduğunu fakat bu potansiyeli yeterince kullanamadığını düşünmektedir. Ayrıca halkın Çandır’ın çeşitli altyapı problemlerinin olduğu düşünceleri değerlendirilmesi gereken konular olarak ortaya çıkmıştır. Çandır halkı

aynı zamanda turizmin gelişmesi için turizm yatırımlarının artması gerektiğini ve turizmin şehirde istihdam olanaklarını artıracaklarını düşünmektedir.

Çalışma kapsamında, alanla ilgili kaynak taraması, yerel halk ve ilgili kurum yetkilileri ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Bunun yanında, sorgulama kâğıdı (anket) hazırlanmış, yerel halka ve turizm işletmecilerine uygulanmıştır. Çalışma yedi bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm giriş, ikinci bölüm ve üçüncü bölümde konuyla ilgili kuramsal açıklamalara yer verilmiştir. Dördüncü bölümde Çandır'ın genel özellikleri, doğal, tarihi, kültürel ve arkeolojik çekicilikleri incelenmiş ve konu itibarıyla araştırılmakta olan Çandır'ın tarihçesi, coğrafi konumu, ulaşımı, mevcut eko-turizm potansiyeli ele alınmıştır. Çalışmanın beşinci bölümünde alan araştırmasının detayları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bu bölümde araştırmanın modeli ve hipotezlerine, evreni ve örnekleme, veri toplama aracı ve tekniklerine yer verilmiş, verilerin analizi ve güvenilirliği ile ilgili açıklamalarda bulunulmuştur. Altıncı bölüm, elde edilen veriler çerçevesinde araştırmanın bulgularının yer aldığı bölümdür. Bu bölümde veriler istatistikî yöntemlerle analiz edilerek bulgular ortaya konmuş ve yorumlamalarda bulunulmuştur. Araştırmada bulgular, yerel halkın genel olarak kırsal turizmin gelişiminin ekonomik sosyal ve çevresel açıdan olumlu sonuçlar yaratacağı görüşünde olduğunu ve organik tarım çalışmalarına katılmak istediklerini göstermektedir. Son bölüm olan yedinci bölümde ise elde edilen bulgular çerçevesinde sonuçlar değerlendirilmiş ve bu doğrultuda öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler; Eko-turizm, Turizme Yönelik Tarım Uygulamaları, Tarım ve Çevre, Çandır, Ekolojik Köy.

ABSTRACT
ÇANDIR WILLAGE SAMPLE AT TRANSITION TO ORGANIC
AGRICULTURE AND ECO-TOURISM APPLICATIONS

Selma ATABEY

Master of Science (M.Sc.)

Graduate School of Natural and Applied

Department of Environmental Sciences

Supervisor: Prof. Dr. İbrahim YOKAŞ

Co-supervisor: Asist. Prof. Dr. Arzu GÜRDOĞAN

October 2015, 169 Page

Rapid increase in the world population and the developments in the industrialization gave birth to many problems relating human health and the environment. Environmental problems reach to the threatening dimensions. This has led to the development of sustainable perspectives to protect the ecological system balances. Then, they make it essential to produce new systems which are not harmful to the ecological balance. Moreover, among the developed systems “Organic Agriculture System” comes into prominence. One of the core reasons is the intensive use of chemical inputs in agriculture in order to increase production dramatically. Organic farming is a form of agriculture in which chemical inputs are strictly excluded.

Our country’s natural beauty, historical charm with the socio-cultural characteristics of the types of alternative tourism has great potential. In tourism sector, where natural, cultural and historical values are utilized as resource, eco-tourism is one of the alternative approaches of sustainability, especially emerging against negative impacts on environment. Today demand to components, touted as the traditional charm of tourism activities trio of sun, sea and sand changed as visiting, finding and recognizing. Best option for this components is eco-tourism. Eco-villages are models of sustainable settlements in cultural, ecological and economic context. Çandır was preferred for the case study because of its rich natural, historical and cultural resources which were seen as main parts of eco-tourism supply. To be able to pan out of targeted tourism development, one of the important factors is host communities. Residents’ attitudes toward tourism’s development, activities, enterprises and tourists can produce positive or negative effects. Therefore residents’ attitudes towards tourism development should be known and in the light of this information plans should be done. People of Çandır think that Çandır has a rich tourism potential but can’t use this potential. In addition to this, people of Çandır think that Çandır has some infrastructure problems . Local people think that investment of tourism should be increased to improve tourism and tourism can raise the possibility of employment, also.

Within this study methodology includes literature search and questionnaires with local people and tourism manager. Besides, inquiry papers (survey) has been applied to the local public and tourism operators. The research has 7 parts. Theoretical explanations about the topic are placed in first,second and third parts. In fourth part, general, natural, historical, cultural and archeological aspects of Çandır are examined and history, geography, transportation, tourism and ecotourism of Çandır are discussed. The information about survey research was given in fifth part of the study. Research model and hypothesis, universe and its sample, data collection tools and techniques were mentioned in this part. Then the process of analyses and reliability of the research were explained. Sixth part of the study includes research findings. Data was analysed by using the statistical program and, research findings and discussions were given in this part of the study. Findings indicate that residents' attitudes about the economic, social and environmental impacts of rural tourism are in general favorable and that they want to participate in rural tourism activity. The results were evaluated in the frame of findings and, recommendations were developed according to results in the last part of the study.

Key Words; Eco-tourism, Agriculture Practice for Tourism, Agriculture and Environment, Çandır, Eco-village.

Kızım Yaren ve oğlum Atabey ve canım aileme,

ÖNSÖZ

Organik tarım uygulamaları ve bilinçli bir yaklaşımla oluşturulacak eko-turizm çalışmalarlarıyla çevreye, turizme, bölge kalkınmasına fayda sağlayacağını ve aynı zamanda turizm yazınına katkı sağlayacağını düşündüğüm bu çalışma konusunun seçiminden tamamlanmasına kadar geçen süre boyunca, her türlü destek ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım ve değerli hocam Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi öğretim üyesi sayın Prof. Dr. İbrahim YOKAŞ' a, analiz kısmındaki çok değerli yardım ve katkılarından dolayı ikinci tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Arzu GÜRDOĞAN' a, tezin yazım sürecinde yerel halka ve üreticilere ulaşmamı sağlayan ve yerinde gözlemlene fırsatını sağlayan Çandır Muhtar Salih YUKARLI'ya, kaynak teminindeki yardımlarından dolayı Muğla İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğüne ve Köyceğiz İlçe Tarım Müdürlüğü'ne teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

Bu tez çalışması, BAP 15/058 numaralı Bilimsel Araştırma Projesiyle desteklenmiştir. Tez süresince samimi ve sıcak yaklaşımlarından, yardım ve desteklerinden dolayı BAP personeline teşekkür ederim.

Son olarak da, tüm hayatım boyunca olduğu gibi bu çalışma sırasında da maddi manevi yanımda olan, sevgi ve desteğini esirgemeyen anneme, beni bugünlere getiren rahmetli babama sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ix
İÇİNDEKİLER	x
ÇİZELGELER DİZİNİ	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiv
TABLolar DİZİNİ	xv
SEMBOLLER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xix
1. GİRİŞ	1
2. ORGANİK TARIM	2
2.1. Organik Kavramı	2
2.2. Organik Ürün Kavramı	3
2.3. Organik Tarım Kavramı	3
2.4. Neden Organik Tarım ?	4
2.5. Organik Tarımın İlkeleri	6
2.6. Organik Tarımın Önemi ve Kazandırdıkları	6
2.7. Organik Tarımın Gelişim Süreci	7
2.8. Organik Tarımın Dünyadaki Durumu	9
2.9. Organik Tarımın Türkiye’deki Durumu	12
2.10. Türkiye’de Organik Tarım Haritası	15
2.11. Organik Tarımın Sertifikasyonu	16
2.12. Gıda Güvenliği ve Organik Tarım	18
3. EKO-TURİZM	20
3.1. Ekoloji Kavramı	20
3.2. Turizm Kavramı ve Çeşitleri	21
3.3. Eko-Turizm Kavramı	22
3.3.1. Neden eko-turizm?	24
3.3.2. Eko-turizmin önemi, amacı ve ilkeleri	26
3.4. Eko-Turizmin Çevresel Etkileri	27
3.5. Eko-Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri	30
3.6. Eko-Turizmin Ekonomik Etkileri	32
3.7. Sürdürülebilir Eko-Turizm	34

3.8. Eko-Turist ve Tercihleri	41
3.9. Eko-Turizm İçerikli Faaliyet Türleri	43
4. ÇANDIR EKOLOJİK KÖY PROJESİ	47
4.1. Köyceğiz İlçesine Bağlı Çandır Köyü	47
4.2. Projenin Oluşumu	49
4.3. Proje Organik Üretim Süreci	50
4.4. Çandır Turizme Dayalı Organik Köy Projesi Çalıştayı	51
4.5. Projenin Eko-Turizm Boyutu	53
4.6. Çandır'da Yapılabilecek Eko-Turizm Faaliyetleri	56
5. ARAŞTIRMA	58
5.1. Araştırmanın Amacı	58
5.2. Araştırmanın Önemi	58
5.3. Araştırmanın Kapsamı	59
5.4. Araştırmanın Modeli	61
5.5. Anket Formunun Oluşturulması	63
5.6. Evren ve Örneklem.....	64
5.7. Verilerin Toplanması	65
5.8. Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışmaları	66
5.9. Verilerin Analizi	67
6. ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	68
6.1. Araştırmanın Hipotezleri.....	68
6.2. Katılımcıların Demografik Özellikleri İle İlgili Bulgular	70
6.3. Anket İfadelerinin Frekans ve Yüzde Değerlendirmesi	73
6.4. Değişkenlere Uygulanan Fark Testlerinden “T” Testi	95
6.4.1. Genel anketlerde “t” testi sonuçları	95
6.4.2. Üretici anketlerinde “t” testi sonuçları	97
6.4.3. İşletmeci anketlerinde “t” testi sonuçları	99
6.5. Tek Yönlü Anova	100
6.6. Değişkenler Arası Korelasyon Testi Sonuçları	105
6.6.1. Genel anketlerde korelasyon testi sonuçları	105
6.6.2. Üreticilerde korelasyon testi sonuçları	107
6.6.3. İşletmecilerde korelasyon testi	108
6.7. Regresyon Analizleri Sonuçları	108

6.7.1. Genel anketlerde regresyon analizi	109
6.7.2. Üreticilerde regresyon analizi	111
6.7.3. İşletmelerde regresyon analizi	113
7. SONUÇ VE ÖNERİLER	115
KAYNAKLAR	127
EKLER	141
Ek A. Toplu Frekans ve Yüzde Tablosu	141
Ek B. Toplu Std. Sapma ve Ortalama Tablosu.....	147
Ek C. 5262 Sayılı Organik Tarım Kanunu.....	149
Ek D. Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	160
Ek E. Anket Formu.....	163
ÖZGEÇMİŞ	166

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. Organik tarım üretim verileri (geçiş süreci dahil).....	13
Çizelge 2.2. Organik tarımın yararları.....	19
Çizelge 3.1 Eko-turizmin başlıca olumsuz etkileri ve sonuçları.....	37
Çizelge 3.2. Sürdürülebilirliğin ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları.....	39
Çizelge 3.3. Turizm Pazarında Eko-turizm	40

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Kıtalara göre organik tarım ve doğal toplama alanları (2008 yılı).....	10
Şekil 2.2. Organik tarım alanında en çok büyüyen on ülke (2007-2008 dönemi).....	10
Şekil 2.3. 2008 yılı işletme sayısı (ilk on ülke).....	11
Şekil 2.4. Organik üreticilerin kıtalara göre dağılımı....	11
Şekil 2.5. Yıllar itibariyle organik ürün ihracat değerleri (Milyon USD) (2000-2011)	14
Şekil 2.6. Çiftçi sayısı, alan ve üretim değerlerinin illere dağılışı	16
Şekil 3.1. Sürdürülebilir kalkınma modeli	34
Şekil 4.1. Köyceğiz haritası	48
Şekil 4.2. Muğla yöresindeki Ta Tu Ta çiftliklerinin dağılımı	55
Şekil 4.3. Araştırma modeli.....	62

TABLolar DİZİNİ

Tablo 6.1. Demografik soruların frekans ve yüzde dağılımları	70
Tablo 6.2. "Bütün yaşayan canlılar ekolojide önemli etkiye sahiptir" ifadesinin frekans dağılımı	73
Tablo 6.3. "Doğal kaynaklar gelecek nesiller için korunmalıdır" ifadesinin frekans dağılımı	74
Tablo 6.4. "Çevremizin durumu sağlığımızı olumlu ya da olumsuz etkileyebilir" ifadesinin frekans dağılımı	74
Tablo 6.5 " Ormanların yok edilmesi biyolojik dengesizliğe yol açabilir" ifadesinin frekans dağılımı	75
Tablo 6.6. " Geri dönüşüm ürünlerin kullanımını teşvik edilmelidir" ifadesinin frekans dağılımı	76
Tablo 6.7. "Suyu ve enerjiyi dikkatli kullanarak çevreyi koruyabiliriz" ifadesinin frekans dağılımı	76
Tablo 6.8. "Çevre Duyarlı Ürünler Kullanarak Çevreye Daha Az Zarar Veririz" İfadesinin Frekans Dağılımı	77
Tablo 6.9. "Devletin çevre ile ilgili bakış açısı çevrenin korunması açısından önemlidir" ifadesinin frekans dağılımı	77
Tablo 6.10. "İnsanların aşırı tüketimi çevreyi tehdit ediyor" ifadesinin frekans dağılımı	78
Tablo 6.11. "İnsanlar çevreye müdahale ettiklerinde çevre için tehlikeli sonuçlar doğabilir" ifadesinin frekans dağılımı	78
Tablo 6.12. "Ürün seçimimde ekolojik ürünleri tercih ederim" ifadesinin frekans dağılımı	79
Tablo 6.13. "İki ürün arasında seçim yaparken çevreye zarar vermeyeni tercih ederim" ifadesinin frekans dağılımı	79
Tablo 6.14. "Çevreye zararlı ürünleri almamaya gayret ederim" ifadesinin frekans dağılımı	80
Tablo 6.15. "Organik tarım ürünlerinin tüketilmesi çevre ve insan sağlığına zarar vermez" ifadesinin frekans dağılımı	80
Tablo 6.16. "Organik tarım ürünleri devlet tarafından desteklenmeli ve	

tüketimi teşvik edilmelidir" ifadesinin frekans dağılımı	81
Tablo 6.17. "Eko-turizm doğa dostu turizm şeklidir" ifadesinin frekans dağılımı.....	81
Tablo 6.18. "Eko-turizme yönelik çalışıldığında üreticiler daha çok gelir sağlar" ifadesinin frekans dağılımı	82
Tablo 6.19. "Eko-turizmde doğal ortam ve organik ürünler kullanıldığı için çevreye daha duyarlı olduğu söylenebilir" ifadesinin frekans dağılımı.....	82
Tablo 6.20. "Ekolojik köy etkinliklerini destekliyorum" ifadesinin frekans dağılımı	83
Tablo 6.21. "Ekolojik köyü tercih eden turistlerin tatil anlayışı farklıdır" ifadesinin frekans dağılımı	84
Tablo 6.22. "Ekolojik köyü tercih eden turistler sosyal etkinliklerin az olması nedeniyle konaklama sürelerini kısa tutarlar" ifadesinin frekans dağılımı.....	84
Tablo 6.23. "Ekolojik köy olması köyümüzün ekonomik olarak kalkınmasına yardımcı olabilir" ifadesinin frekans dağılımı	85
Tablo 6.24. "Ekolojik köy olması köyümüzün daha çok tanınmasına yardımcı olabilir" ifadesinin frekans dağılımı	85
Tablo 6.25. "Ekolojik köy olması nedeniyle köyümüz değerlerinin daha çok korunacağına inanıyorum" ifadesinin frekans dağılımı	86
Tablo 6.26. "Ekolojik köy olması köyden kente olan göçlerde azalma sağlayabilir" ifadesinin frekans dağılımı.....	86
Tablo 6.27. "Ekolojik köy olması yerel halkın istihdam olanaklarının artmasına yardımcı olabilir" ifadesinin frekans dağılımı	87
Tablo 6.28. "Ekolojik köy olması eğitim ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin artmasına yardımcı olur" ifadesinin frekans dağılımı	87
Tablo 6.29. "Ekolojik köy olması köyün doğal özelliklerinin tüketilmesine neden olabilir" ifadesinin frekans dağılımı	88
Tablo 6.30 "Yöresel ürünlerin misafirlerle paylaşılması üretimin altyapısının iyi anlaşılmasını sağlar" ifadesinin frekans dağılımı	88
Tablo 6.31. "Yöreye eko-köy projesi kapsamında nitelikli misafirler çekilebilir" ifadesinin frekans dağılımı	89

Tablo 6.32. "Köy eko-köy standardına getirilebilir" ifadesinin frekans dağılımı.....	90
Tablo 6.33. "Bu proje ile organik tarımın tanıtılması sağlanabilir" ifadesinin frekans dağılımı	90
Tablo 6.34. "Bu proje köyün tanıtımına katkı sağlayabilir" ifadesinin frekans dağılımı	91
Tablo 6.35. "Eko-köyü ziyaret edenlerin kırsal alanda yaşamanın zorluklarını anlamaları sağlanabilir" ifadesinin frekans dağılımı	91
Tablo 6.36. "İnsanların doğaya olan sevgi, saygı ve bağlılık duygularını perçinlemesi sağlanabilir" ifadesinin frekans dağılımı	92
Tablo 6.37. "Geleneksel köy kültürünü yeniden canlandırarak gelenek görenek ve yerel değerlerin sürdürülebilir olması sağlanabilir" ifadesinin frekans dağılımı	92
Tablo 6.38. "Yöresel ürünlerin satışı arttırılabilir" ifadesinin frekans dağılımı.....	93
Tablo 6.39. "Yetiştirilen ürünlere yeni pazarlar bulunabilir" ifadesinin frekans dağılımı	93
Tablo 6.40. "Organik tarımsal ürünlerin nasıl ve hangi yöntemlerle yetiştirildiğine ilişkin ziyaretçilerin deneyim kazanması sağlanabilir" ifadesinin frekans dağılımı	94
Tablo 6.41. Genel anketlerde organik tarıma yönelik t-testi sonuçları	96
Tablo 6.42. Genel anketlerde eko-turizme yönelik t-testi sonuçları	96
Tablo 6.43. Çevreye yönelik t-testi sonuçları	97
Tablo 6.44. Üretici anketlerinde organik tarıma yönelik t-testi sonuçları	98
Tablo 6.45. Üreticilerde eko-turizme yönelik t-testi sonuçları	98
Tablo 6.46. Üreticilerde çevreye yönelik t-testi sonuçları	99
Tablo 6.47. İşletmecilerde organik tarıma yönelik t-testi sonuçları	99
Tablo 6.48. İşletmeciler eko-turizme yönelik t-testi sonuçları	100
Tablo 6.49. İşletmecilerin çevreye yönelik t-testi sonuçları	100
Tablo 6.50. Genel anketlerde anova testi sonuçları	102
Tablo 6.51. Üretici anketlerinde anova testi	103
Tablo 6.52. İşletmecilerde anova testi	104
Tablo 6.53. Genel anket korelasyon çapraz tablosu	105

Tablo 6.54. Üreticiler anket korelasyon çapraz tablosu	107
Tablo 6.55. İşletmeciler anket korelasyon çapraz tablosu	108
Tablo 6.56. Genel anketlerde organik tarımın eko-turizme etkisi	109
Tablo 6.57. Genel anketlerde organik tarımın çevreye etkisi	110
Tablo 6.58. Üretici anketlerinde organik tarımın eko-turizme etkisi	111
Tablo 6.59. Üretici anketlerinde organik tarımın çevreye etkisi	112
Tablo 6.60. İşletmeci anketlerinde organik tarımın eko-turizme etkisi	113
Tablo 6.61. İşletmeci anketlerinde organik tarımın çevreye etkisi.....	114

SEMBOLLER VE KISALTMALAR DİZİNİ

IFOAM	International Federation of Organic Agriculture Movement Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonunu
FAO	Food and Agriculture Organization Birleşmiş Milletler Tarım-Gıda Örgütü
WTO	World Trade Organization Dünya Ticaret Organizasyonu
IUCN	International Union for Conservation of Nature Uluslararası Doğa Koruma Birliği
GDO	Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (transgenik ürünler)
AB	Avrupa Birliği
EEC	European Economic Council Avrupa Ekonomik Topluluğu
ETO	Ekolojik Tarım Organizasyonu
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
BÜGEM	Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü
FİBL	Forschungs Institut für Biologischen Landbau Organik Tarım Araştırma Enstitüsü
ECAS	European Citizen Action Service Gıda Ve Tarım Sektöründe Sertifikasyon Kuruluşu
HIV	Human Immunodeficiency Virus İnsan Bağışıklık Yetmezlik Virüsü
AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome Edinilmiş Bağışıklık Eksikliği Sendromu
TIES	The International Ecotourism Society Uluslararası Eko-Turizm Topluluğu
DÇKK	Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu
UNWTO	United Nations World Tourism Organizations Dünya Turizm Organizasyonu
FEEE	Foundation for Europe Environmental Education Avrupa Çevre Eğitim Vakfı
ÇED	Çevresel Etki Değerlendirmesi

ETKO	Ekolojik Tarım Kontrol Organizasyonu
GPS	Global Positioning System Küresel Konumlama Sistemi
UNDP	United Nations Development Programme Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
GEF	Global Environment Facility Küresel Çevre Fonu
SGP	Küçük Destek Programı
UNOPS	United Nations Office for Project Services Birleşmiş Milletler Proje Hizmetleri Ofisi
UNEP	United Nations Environment Programme Birleşmiş Milletler Çevre Programı
TATUTA	Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası

1. GİRİŞ

Araştırma, yerel halkın model eko-köy projesi çerçevesinde organik tarım, çevre ve eko-turizm konularında farkındalıklarının tespiti amacıyla yapılmıştır. Çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde organik tarım ile ilgili ve ikinci bölümde eko-turizm ilgili kuramsal açıklamalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde Çandır'ın genel özellikleri, doğal, tarihi, kültürel ve arkeolojik çekicilikleri incelenmiş ve konu itibarıyla araştırılmakta olan Çandır'ın tarihçesi, coğrafi konumu, ulaşımı, mevcut eko-turizm potansiyeli ele alınmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde alan araştırmasının detayları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bu bölümde araştırmanın modeli ve hipotezlerine, evreni ve örnekleme, veri toplama aracı ve tekniklerine yer verilmiş, verilerin analizi ve güvenilirliği ile ilgili açıklamalarda bulunulmuştur. Beşinci bölüm, elde edilen veriler çerçevesinde araştırmanın bulgularının yer aldığı bölümdür. Bu bölümde veriler istatistikî yöntemlerle analiz edilerek bulgular ortaya konmuş ve yorumlamalarda bulunulmuştur. Araştırmada bulgular, yerel halkın genel olarak kırsal turizmin gelişiminin ekonomik sosyal ve çevresel açıdan olumlu sonuçlar yaratacağı görüşünde olduğunu ve organik tarım çalışmalarına katılmak istediklerini göstermektedir. Son bölüm olan altıncı bölümde ise elde edilen bulgular çerçevesinde sonuçlar değerlendirilmiş ve bu doğrultuda öneriler getirilmiştir.

2. ORGANİK TARIM

II. Dünya Savaşı sonrasında ve 1950'li yılların başından itibaren tarımsal faaliyetlerde yoğun bir şekilde kullanılan girdiler yüksek verim getirmiştir. Ancak çevre sorunlarını da artırmıştır. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar aşağıdaki başlıklar altında değerlendirilerek mümkün olduğunca detaylı bilgi verilmesi hedeflenmiştir.

2.1. Organik Kavramı

Çevre sorunlarının önemli boyutlara ulaşması sonucunda yoğun girdi kullanımının olumsuz etkileri tartışılmaya başlanmış, özellikle gelişmiş ülkelerde bu tartışmalar daha fazla olmuştur. Bu ülkelerdeki üreticiler ve tüketiciler sağlıklı, temiz, kimyasal girdiler kullanılmadan üretilmiş, çevreye ve insana zarar vermeyen tarım ürünlerinin üretimini ve tüketimini talep etmeye başlamışlardır (Ataseven ve Güneş, 2008). Tarımsal üretimde bugüne kadar öncelikli hedef üretim artışı olmuştur. Kantitatif üretim artışının yanında, ürün kalitesinin artırılması, üretim girdilerinin azaltılması, doğal kaynakların korunması, insan, hayvan ve çevre sağlığı gibi konular hep ikinci planda kalmıştır. Geleneksel tarım metotlarının uygulandığı sanayileşmiş birçok Avrupa ülkesinde ekolojik denge olumsuz etkilenmiştir. Bunun sonucu olarak da insan sağlığı bozulmuş, birçok canlı türünün nesli tükenme tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Bütün bu olumsuz sonuçları gözlemleyen ve değerlendiren Avrupa ülkeleri, tarımsal üretimin çevre ve insan sağlığına duyarlı, sürdürülebilir olması için çalışmalar başlatmış ve "Organik Tarım" kavramını ortaya koymuşlardır (Çavdar, 2003).

2.2. Organik Ürün Kavramı

Organik ürün tanımı ve kapsamı oldukça geniştir. Bu kapsamda öncelikle et ve süt ürünleri, ekmek, taze ve kurutulmuş sebze ve meyveler, dondurulmuş gıdalar, fırınlanmış gıdalar gibi doğal ürünler; kozmetik yağlar, vücut bakım ürünleri gibi doğal kozmetik ürünler; sabun, deterjan gibi temizlik malzemeleri; çocuk bezleri, medikal bitkiler gibi sağlık gereçleri; kitap, mobilya gibi kağıt ve orman ürünleri; kırtasiye, bilgisayar gibi ofis gereçleri ve tekstil ürünleri ve doğal iplik gibi ürünler düşünülmektedir (Ataseven ve Güneş, 2008). Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı (2005), Organik Tarım Kanunu ve Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına ilişkin Yönetmeliğe göre *Organik Ürün*; sözleşmeli çiftçi uygulamasıyla ve üretimden tüketime kadar her aşamada kontrollü olarak yetiştirilmiş ve sertifikalandırılmış ürünlerdir. Organik tarımın esaslarına uyularak kontrol edilip sertifikalandırılarak üretilmiş, hasat edilmiş, işlenmiş, depolanmış, ambalajlanmış ve nakledilmiş bu ürünler, sağlık için güvenli ürünlerdir.

2.3. Organik Tarım Kavramı

Organik tarımın yüzlerce tanımını görmek mümkündür. Organik tarım; ürün yetiştirilmesi, toplanması, hasat, kesim, işleme, tasnif, ambalajlama, etiketleme, muhafaza, depolama, taşıma ile ürünün tüketiciye ulaşmasına kadar olan diğer işlemlerde, kimyasal madde veya tarım ilacı kullanılmadan yapılan tarım olarak tanımlamaktadır (Torun, 2011). Dil farklılıkları nedeniyle organik tarım farklı ülkelerde farklı isimlerle anılmaktadır. Örneğin, İngiltere’de organik (organic), Almanya’da ekolojik (ökologish) ve Fransa’da biyolojik (bioloque) kelimeleri genel olarak birbirleriyle eşanlamlı olarak kullanılmaktadır (Demiryürek, 2004). Bu noktada organik tarım, “Ekolojik sistemde hatalı uygulamalar sonucu kaybolan doğal

dengeyi yeniden kurmaya yönelik, insana ve çevreye dost üretim sistemlerini içermekte olup, temelinde sentetik kimyasal ilaçlar ve gübrelerin kullanımının yasaklanmasının yanında, organik ve yeşil gübreleme, münavebe (ekim nöbeti), toprağın muhafazası, bitkinin direncini artırma, parazit ve predatörlerden (zararlı böcekleri yiyen hayvanlar) yararlanmayı tavsiye eden, bütün bu işlemlerin kapalı bir sistemde oluşturulmasını talep eden, üretimde miktar artışını değil ürünün kalitesinin yükselmesini amaçlayan bir üretim şekli” olarak tanımlanmaktadır (Best, 2008; İler ve Altındişli, 1996; Köse ve Odabaşı, 2005). Atasay ve Türemiş’e göre (2008) Bilinçsiz uygulamalar sonucunda bozulan ekolojik dengenin çevre dostu tekniklerin uygulanması ile yeniden tesisine yönelik geliştirilmiş alternatif sisteme “Organik (Ekolojik, Biyolojik) Tarım” adı verilmektedir. Diğer bir tanımlamaya göre organik tarım; doğadaki dengeyi koruyan, toprak verimliliğinde devamlılığı sağlayan, hastalık ve zararlıları kontrol altına alarak; doğadaki canlıların devamlılığını sağlayan, doğal kaynakların ve enerjinin optimum kullanımı ile optimum verim alınan bir üretim sistemini ifade etmektedir (Gök, 2008).

2.4. Neden Organik Tarım?

Dünyada hızlı nüfus artışı ve insan sayısına paralel olarak tarım ürünlerine olan talebin yoğunluğu, son yıllardaki bitkisel ve hayvansal üretimin de yoğun şekilde yapılmasına neden olmuştur. Konvansiyonel üretimde birim alandan yüksek miktarda ekonomik ürün alınması öncelikli olduğu için ekolojik denge ve ürün kalitesinde sağlık kriterleri ikinci plana atılmıştır. Bunun sonucu olarak gerek bitkisel gerekse hayvansal üretim, çevreye hayvan ve insan sağlığına zarar vermeye başlamıştır (Çetiner, 2011). Tarımsal üretimde ilk girdiler (tohum, fide, fidan vb.) doğadan temin edilmiş, diğer önemli girdilerden su ve hayvan gübresinin kullanımı ile süreç daha da gelişmiş ama bununla birlikte tarımsal faaliyetlerle birlikte ilk çevre tahribatı da başlamıştır. Binlerce yıl devam eden klasik tarım faaliyetleri sonrasında 1700’lü yıllarda başlayan kimyasal gübre kullanımı, tarım topraklarının kimyasal ve biyolojik dengesinin bozulmasına neden olmuştur. Bu topraklarda yetiştirilen

bitkilerin de hastalık ve zararlılara karşı mukavemetleri azalmıştır. Bunun üzerine hastalık ve zararlılarla mücadele için kimyasal preparatlar geliştirilmeye başlanmıştır. Bu kimyasalların kullanımı ile tarımsal verimlilik görünürde artmış, ancak küreselleşen dünyada kitle üretimi ve ucuz maliyet dalgasında kimyasal kullanımı da iyice artmış ve yaygınlaşmıştır (Sürmeli, 2003). Özellikle yoğun sulama faaliyetleri, kimyasal gübreler ve tarım ilaçlarının doğal çevre ve kaynaklar üzerine etkileri de araştırılmaya başlanmış, erozyon, tuzlanma, toprak sıkışması, yeraltı ve yer üstü tatlı su kaynaklarının kirlenmesi, flora ve hayvan varlığının yok olması, yiyecek ve içeceklerdeki kimyasal ilaç kalıntılarının insan ve hayvan sağlığını tehdit etmesi gibi sorunların ortaya çıkmasında modern tarım yöntemlerinin (konvansiyonel tarım) etkili olduğu anlaşılmıştır (Yürüdür vd., 2010). Organik tarım, gıda güvenliği açısından çok önemli avantajlara sahip, hiçbir tarım yönteminde olmayan düzeyde izlenebilirliği olan, insan ve çevre sağlığını koruyan, ekolojik sistemi ve doğal kaynakları sömürmeden, tahrip etmeden ve kirlletmeden sürdürülebilirliği sağlayan, insana ve çevreye dost bir üretim sistemidir. Günümüzde yasal düzenlemelerle tanımlanmış bir sistem olup, kontrol ve sertifikasyon kuruluşları tarafından denetlenerek güvence ve kayıt altına alınması sağlanmış bir üretim sistemidir. Organik tarıma başlandığında geçiş dönemine uyulması, rotasyon ve yönetmeliklerde belirtilen girdilerin ve katkıların kullanılması zorunludur (Altındışli ve Aksoy, 2010). En önemli amacı insanı ve diğer tüm canlıların ortak yaşam alanı doğayı korumak olan ekolojik tarımın amaçları aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Ak, 2002);

- Çevre kirliliğini önlemek,
- Biyolojik çeşitliliği korumak,
- Toprak ve genetik kaynak erozyonunu önlemek,
- Su miktar ve kalitesini korumak,
- Yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmak,
- Enerji tasarrufu sağlamak,
- Köyden kente göçü önlemek,
- Ekonomiye destek sağlamak,

- İhraç değeri daha yüksek olan ürünler üretmek,
- Hızla büyüyen ekolojik ürünler pazarından gerekli payı almak,
- Küçük çiftçilerin gelir düzeyini artırmak.

Günümüzde organik tarım bir yaşam felsefesi haline gelmiş olup, gıda ürünlerinin tüm çeşitlerinin yanında, mobilyadan oyuncağa, diş macunundan tekstil ürünlerine, makyaj malzemelerinden kesme çiçeğe binlerce gıda dışı ürün de organik sertifikalı olarak üretilmekte ve tüketilmektedir. Organik ürün tüketiminin tüketiciler arasında tercih edilme gerekçesi ilk yıllarda sadece sağlığı korumak olarak açıklanırken, günümüzde sağlığı ve çevreyi korumak gerekçesi olarak başa baş hale gelmiştir.

Dünyada insanlar ancak sağlıklı ve temiz bir çevrede, kalıntı taşımayan sağlıklı ve temiz gıdalar ile gıda dışı ürünleri tüketerek veya kullanarak sağlıklı ve mutlu yaşayabileceklerini anlayıp organik tarıma yönelmektedirler. Ayrıca organik tarım bir ülkenin sosyo-ekonomik kalkınmasına ve ekolojik olarak sürdürülebilirliğine çok önemli katkılar sağlamaktadır (Altındişli ve Aksoy 2010).

2.5. Organik Tarımın İlkeleri

(Akgün, 2011)' e göre organik tarımın 4 temel ilkesi vardır:

1. Genetik değişikliğe uğratılmamış tohum kullanmak,
2. Toprakta zararlı etki bırakabilecek kimyasal gübre kullanmamak,
3. Zararlı ve hastalıklarla mücadelede; kalıcı, doğaya zarar veren ve parçalanmayan kimyasallar kullanmamak,
4. Ürünün sertifikasyon ve etiketlenmesini yaptırmak

2.6. Organik Tarımın Önemi ve Kazandırdıkları

Organik tarım kimyasal gübre, ilaçlama, hormon gibi maddeler kullanılmayan, belirli kurallar çerçevesinde sürdürülebilir bir tarımdır. Başta toprak, su, hava ve çevresindeki doğayı korur özelliktedir. Organik tarımın fayda ve avantajlarını şöyle sıralamak mümkündür (Durmaz, 2010; Akgün, 2011):

- Üretilen ürünlerin kolayca izlenebilmesi ve üretim esnasındaki denetlemeler ile tarımdaki ciddi denetim eksikliğini giderebilir.
- İnsan sağlığına zararlı atıklardan bazılarının barındırılmasının önüne geçerek hastalıkların yayılmasını/oluşmasını engelleyebilir.
- Yalnızca insan sağlığını değil, dünyamızın da korunmasını sağlar.
- Mevcut tarım arazilerinin azalmasını, çölleşmesini, kullanılamaz hale gelmesini engeller.
- Üretici geliri ürüne bağlı olarak artabilir.
- Fiyatı hızla artan kimyasal gübre, pestisit ve enerji girdilerinden tasarruf edilebilmektedir.
- Sözleşmeli tarımla üreticinin tüm ürününün alınması garanti edilebilmektedir.
- Ekolojik ürünlerin ihraç fiyatı diğer ürünlerden % 10-20 oranında daha yüksektir ki bu da üreticilerin gelir ve karlarına etki edebilecektir.
- Ekolojik ürünlerin ihracatı ile tarım ürünlerinin üretiminde ilave bir kapasite yaratılmaktadır. Dolayısıyla ihraç edilen her ton daha önce ulaşılamayan tüketici kitlesine gidebilecektir.
- Özel bilgi isteyen ekolojik tarım modeli ziraat alanında uzman personel için yeni istihdam sahaları yaratabilir.

Bunlara ilave olarak organik tarım, her ne kadar sertifikasyon ve geçiş süreci maliyetlerini beraberinde getirirse de kimyasal girdi maliyetlerinden tasarruf sağlar. Dış girdiye ihtiyaç olmadığından yatırım maliyeti gerektirmez, kendi kendine yeten bir üretim sistemi oluşturabilir ve ürün kalite ve miktarında artış sağlar. Ulusal ve uluslararası bazda talebi olan üretim biçimi olduğundan ihracat potansiyeli bulunur. Yerel gıda çeşitleriyle ithalatın ikamesine olanak sağlar ve organik tarım çiftliklerini çeşitlendirmek için artan emek ihtiyacından dolayı kırsal ve ulusal kalkınmaya katkı sağlar. Yukarıdaki özellikleri beraberinde getirdiğinden üretimi tetiklemiş ve organik tarım tüm dünya genelinde kabul gören ve talep edilen bir tarımsal üretim biçimi olarak uygulanmaya başlamıştır (Lampkin vd.,1999).

2.7. Organik Tarımın Gelişim Süreci

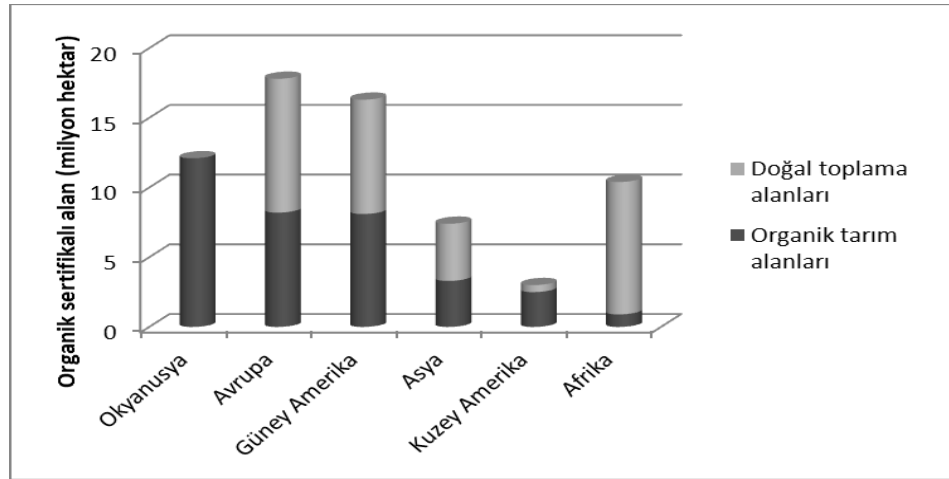
Organik tarım uygulamaları daha erken dönemde başlamasına rağmen uluslararası boyuta 1972 yılında Almanya merkezli olarak Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonunun (IFOAM – International Federation of Organic Agriculture Movement) kurulmasıyla ulaşmıştır (Raynolds, 2000). Gerçekten de dünya genelinde organik gıda maddeleri üretimine yönelik birleştirilmiş ve/veya uyum sağlanmış üretim standartları uygulamaları, büyüyen organik tarım arazileri ve organik ürün pazarlarının daha da gelişebilmesi için oldukça önemlidir. Kuralların uyumlaştırılması organik ürün ticaretinin zorluklarını ortadan kaldırmak için gereklidir (Fersino ve Petruzzella, 2009). Organik yetiştiricilik ilk etapta tarım topraklarının korunması için başlatılmış, sonradan tüketicilerin sağlıklı beslenmeleri amacı düşünülmüş ve devamında da organik ürün yetiştiricilerinin hak ve menfaatlerinin korunması çalışmaları yapılmıştır. IFOAM, tüm dünyada organik üretime ilişkin kuralları ilk olarak tanımlayan ve yazıya döken kuruluştur. Temel ilkeler olarak geliştirilen kurallar dizini 1998 yılında IFOAM Temel Standartları olarak yenilenmiş ve genel kurul tarafından kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Kuruluş, AB, Birleşmiş Milletler Tarım-Gıda Örgütü (FAO), Dünya Ticaret Organizasyonu (WTO), Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) gibi uluslararası kuruluşlarla da organik üretimle ilgili sıkı bir işbirliği yapmaktadır (Akgün, 2011). Organik ürünlerin dünya genelinde ticareti 1980’lerde gelişmekle beraber “*deli dana, dioksin, GDO* (transgenik ürünler)” gibi konuların ortaya çıkardığı endişe 1990’larda talep artışı oluşturmuştur. AB (Avrupa Birliği) 1991’de ilk geniş boyutlu yönetmeliği (EEC 2092/91) yayınlamış, daha sonraki yıllarda da birçok değişiklik yapılan bu yönetmeliğe 1999’da hayvancılıkla ilgili kısım eklenmiştir (EC1804/1999). Ayrıca birçok ülke ve kuruluş bu konuda programlar ve standartlar hazırlamış (FAO-Codex Alimentarius, İsviçre-Bioswiss, ABD-National Organic Program, Japonya-Japanese Agricultural Standarts) ya da hazırlamaktadır (Yürüdü

vd., 2010). Türkiye’de organik tarım 1984-1985 üretim sezonunda Avrupalı firmaların talebiyle, kuru incir ve kuru üzüm üretimiyle Ege Bölgesi’nde başlamıştır (Özbilge, 2007). Ülkemizde organik tarımın sağlıklı ve doğru gelişimini gerçekleştirmek amacıyla 1992’de kısa adı ETO olan Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği kurulmuştur (Yürüdü vd., 2010). Türkiye’de konuya ilişkin ilk yasal temel 1994’te “Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Ekolojik Metotlarla Üretilmesine İlişkin Yönetmelikle” oluşturulmuştur. Daha sonra 2002’de AB uyum çalışmaları çerçevesinde “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” yayınlanmıştır. 5262 sayılı “Organik Tarım Kanunu” 2004’te çıkarılmış ve buna bağlı olarak, 2005’te “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” yeniden düzenlenmiştir (Bulut, 2006).

2.8. Organik Tarımın Dünyadaki Durumu

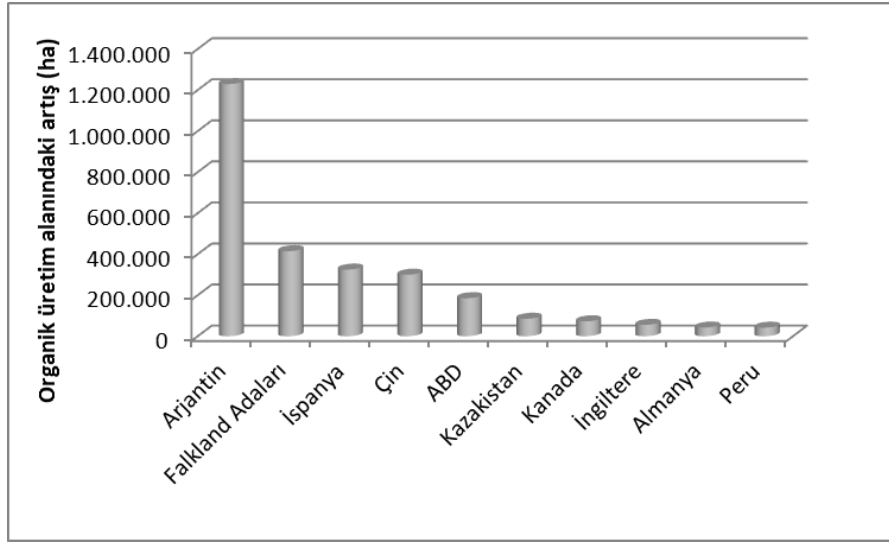
Ekolojik tarımla ilgili görüşler ilk olarak 1910’lu yıllarda İngiltere’de gelişmeye başlamış, 1940 yılında Albert Howard’ın “Tarımsal Vasiyetnamesi” yayınlanmıştır. Avrupa’da ise Dr. Rudolf Steiner alternatif tarım anlayışlarının ilk öncülerinden biridir. İsviçre’de 1930’lu yıllarda Müeller ve Rusch, Fransa’da Lemaire- Boucher çalışmalar yapmıştır. Zaman içerisinde insanlar kimyasalların etkilerini gördükçe her ülkede ekolojik tarım içerisinde bağımsız çalışmalar yaparak kendilerine özgü koşullarda ekolojik tarım çalışmalarını 1970’li yılların başlarına kadar geliştirmişlerdir (Aksoy ve Altındişli, 1998). Organik tarım ilk kez Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri’nde başlamış ve daha sonra diğer ülkelere yayılmıştır. Organik tarım ve gıda ürünlerine tüketici talebinin artması sonucu organik tarımı benimseyen çiftçi sayısı da artmıştır. Bu talebin büyümesi aynı zamanda uluslararası ticareti de geliştirmiş, kendi ülkelerinde organik ürünler için iç pazar ve talep olmadığı halde bazı ülkeler, Avrupa’da yetişmeyen ve talep edilen organik ürünleri üretmeye ve ihraç etmeye başlamışlardır (Demiryürek, 2011). 1972 yılında ise tüm dünyadaki ekolojik (organik) tarım çalışmalarını bir çatı altında toplamak için merkezi Almanya’da olan IFOAM teşkilatı kurulmuş, 86 ülkede 460 üye

organizasyonu bünyesinde bir araya getirmiştir (Aksoy ve Altındışli, 1998). Tüm dünyada hızla yaygınlaşan organik tarımda daha çok ülkelerin geleneksel ürünleri örneğin Hindistan'da çay, Danimarka'da süt ve süt ürünleri, Arjantin'de et ve et ürünleri, Orta Amerika ve Afrika ülkelerinde muz, Tunus'ta hurma, zeytin yağı, Türkiye'de kurutulmuş ve sert kabuklu meyveler organik olarak üretilen ilk ürünlerdir (Durmaz, 2010). Avustralya, Arjantin, Çin ve Şili'deki organik tarım alanlarının çoğunu organik otlaklar oluşturduğu için dünya organik tarım alanlarının yaklaşık 2/3'ü organik otlak ve meralardır. Dünyadaki toplam organik alanların % 32,6'sı Okyanusya, % 24,9'u Avrupa, % 23'ü Latin Amerika, % 9,6'sı Asya, % 7,1'i Kuzey Amerika ve % 2,8'i Afrika'da yer almaktadır (Willer ve Klicher, 2011). 27 üyeli genişletilmiş Avrupa Birliği'nde ise 7.2 milyon hektar organik alanda, 178,000 organik tarım işletmesi faaliyette bulunmaktadır. Bunlar, toplam tarım alanlarının % 4.7'sine ve toplam tarım işletmelerinin % 1.2'sine denk gelmektedir (Willer ve Klicher, 2009). 2010 yılında açıklanan verilere göre, 2007 yılında 141 ülkede gerçekleştirilen organik tarım 2008 yılında 154 ülkeye ulaşmıştır. 2008 yılı sonu verilerine göre dünyada 35 milyon ha alan organik standartlara göre sertifikalandırılmıştır (<http://www.eto.org.tr> erişim 06.03.15).

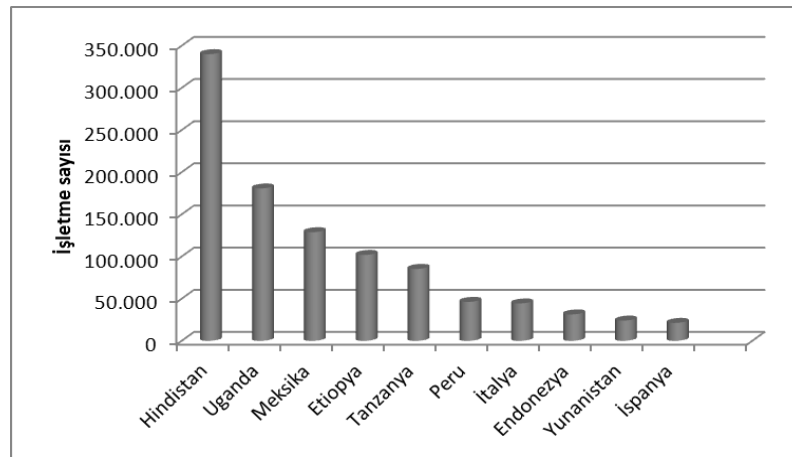
Şekil 2.1. Kıtalarla göre organik tarım ve doğal toplama alanları(2008 yılı) (ETO,2015)

Kıtalara göre organik tarım alanlarına bakıldığında ilk sırada 12,1 milyon ha alan ile Okyanusya'yı görmekteyiz. Hemen ardından 8,2 milyon ha ile Avrupa gelmektedir. Avrupa'da 9,6 milyon ha alanda doğadan toplama yapılmaktadır. Afrika'daki organik tarım alanı 0,9 milyon ha iken 9,5 milyon ha'lık bir alanda doğal toplama yapılmaktadır (Şekil 2.1.).

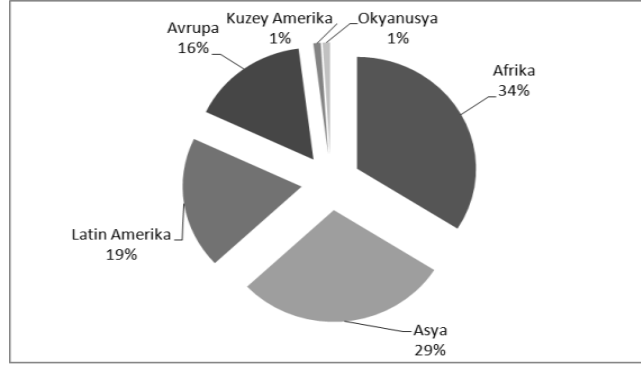
Şekil 2.2. Organik tarım alanında en çok büyüyen on ülke. (2007-2008 dönemi) (ETO 2015)

(Şekil 2.2.) de görüldüğü üzere Avrupa Birliği üyesi ülkelere baktığımızda İspanya ve Almanya'daki artış göze çarpmaktadır. İspanya 2007 yılında 61,932 ha'lık organik tarım alanına sahipken 2008 yılında 324,959 ha alana ulaşmıştır.

Şekil 2.3. 2008 yılı işletme sayısı (İlk on ülke) (ETO, 2015)

Dünyada organik üretici sayısı en yüksek on ülke (Şekil 2.3.)'de verilmiştir. Dünya’da organik tarım yapmakta olan üretici sayısına baktığımızda 340.000 üretici ile Hindistan ilk sırada yer almaktadır. Hemen ardından 180.746 üretici ile Uganda gelmektedir.

Şekil 2.4. Organik üreticilerin kıtalara göre dağılımı (ETO, 2015)

Üreticilerin kıtalara göre dağılımları (Şekil 2.4.)’de verilmiştir. Görüldüğü gibi, hem dünyada hem de Avrupa’da organik tarım alanları, konvansiyonel tarım alanları ile karşılaştırılmayacak kadar küçüktür. Ancak, organik tarım alanları her yıl hızla artmaktadır (Demiryürek, 2011).

2.9. Organik Tarımın Türkiye'deki Durumu

Türkiye’nin organik ürün üretim ve ihracat verileri incelendiğinde, sahip olduğu değerleri yeterince ve etkin kullanamadığı görülmektedir. Genel olarak Türkiye’nin dünya organik tarım ürünleri pazarındaki payının çok düşük olduğu bilinmektedir. Aslında tarım için iklim ve toprak koşulları zaten elverişli olan Türkiye’nin, sahip olduğu biyolojik ve genetik çeşitliliğin de fazla olmasından dolayı, organik tarım sistemi için uygun bir ülke durumundadır (Kızılaslan ve Olgun, 2012).

Ülkemizdeki organik üretim, yurtdışından gelen taleplerin artması, TKB'nin organik üretimi desteklemesi, üniversite, araştırma kuruluşları, Sivil Toplum Kuruluşları (STK), yerli tüketicilerin ve kamuoyunun konuya ilgi göstermesi, iç pazarın oluşumu vd. gelişmeler sonucu hızla artmaktadır (Demiryürek, 2011).

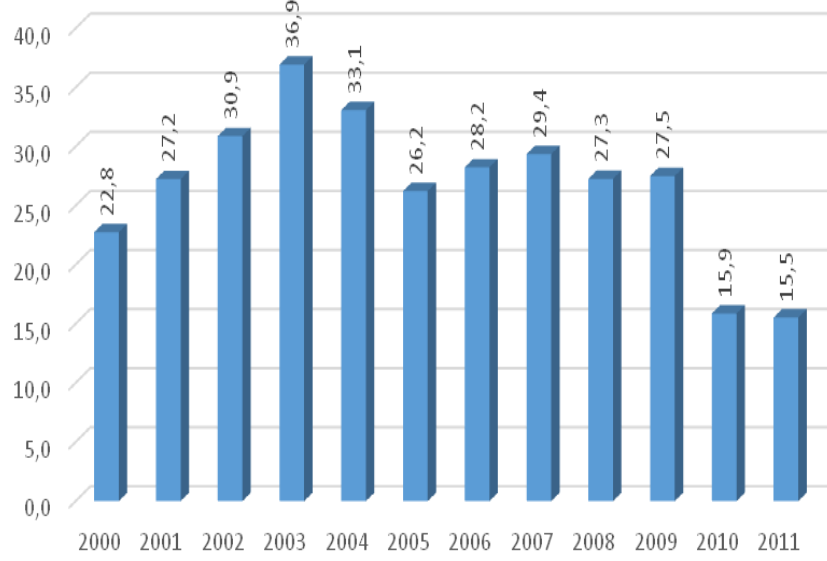
Türkiye'de organik üretimlere sözleşmeli üretim ile başlanmış, ürünlere talep arttıkça gelişme göstermiştir. Türkiye geliştirmekte olan ülkelerin yaptığı gibi üretiminin neredeyse tamamını ihraç etmektedir. Gelişmiş ülkelerin talepleri ihraç edilecek ürünlerin, dolayısıyla organik üretim yapılacak ürünlerin cinslerini belirlemektedir. Ülkemizde organik üretimi yapılan ürünlerin çoğunu kuru ve kurutulmuş meyveler oluşturmakta, ardından tarla bitkileri, yaş meyve-sebze, tıbbi ve baharatlı bitkiler gelmektedir (Ayla, 2011). Türkiye'nin organik ihraç ürünlerinin çok az bir bölümü işlenmiş tarım ve gıda ürünüdür (Kızılaslan ve Olgun, 2012).

Türkiye'de organik tarım 1984 yılında yurt dışından alıcıların çekirdeksiz kuru üzüm ve kuru incir talebi ile başlamış, kayısı ve fındık üretimi ile devam etmiştir (Aksoy, 2001). Kısa süre içerisinde ürün çeşitliliği 8'e yükselmiş ve 90'lı yılların başına kadar bu sayıda artış olmamıştır. Daha sonraki yıllarda organik tarımın dünyadaki gelişimine paralel olarak Türkiye'de de konunun sosyo-ekonomik önemi ve buna bağlı olarak da üretilen organik ürün sayısı artmıştır. Türkiye'deki gelişimin 2002 yılından 2013 yılına kadar olan dönemde ürün sayısı, üretici sayısı, toplam üretim alanı, bu alanın doğadan toplanan ve üretimde kullanılan alanları ve üretim miktarları (Çizelge 2.1.) de sunulmaktadır (BÜGEM 2014).

Çizelge 2.1. Organik Tarım Üretim Verileri (Geçiş Süreci Dahil)

Yıllar	Ürün Sayısı	Çiftçi sayısı	Yetiştiricilik Yapılan Alan(ha)	Doğal Toplama Alanı(ha)	Toplam Üretim Alanı(ha)	Üretim Miktarı(ton)
2002	150	12.428	57.365	32.462	89.827	310.125
2003	179	14.798	73.368	40.253	113.621	323.981
2004	174	12.751	108.598	100.975	209.573	377.616
2005	205	14.401	93.134	110.677	203.811	421.934
2006	203	14.256	100.275	92.514	192.789	458.095
2007	201	16.276	124.263	50.020	174.283	568.128
2008	247	14.926	109.387	57.496	166.883	530.224
2009	212	35.565	325.831	175.810	501.641	983.715
2010	216	42.097	383.782	126.251	510.033	1.343.737
2011	225	42.460	442.581	172.037	614.618	1.659.543
2012	204	54.635	523.627	179.282	702.909	1.750.127
2013	213	60.797	461.395	307.619	769.014	1.620.387

(Huber ve ark., 2011) çalışmalarında belirttikleri üzere FiBL (2011) anketine göre, organik ürün standartlarına sahip ülkelerin sayısı 74'e ulaşmış ve mevzuat taslaklarının hazırlanması sürecinde 27 ülke olduğu görülmüştür. AB üyesi ülkelerin tümü söz konusu mevzuatı tamamen uygulayan ülkelerdir. Avrupa'da yer alıp AB üyesi olmayan ülkelere biri olan Türkiye mevzuatı tamamen uygulamayan ülke kategorisinde yer almıştır. Üretilen organik ürünlerin büyük çoğunluğu Avrupa Birliği (AB) ülkelerine ihraç edilmekte olduğu için yapılan organik tarım ve gıda ürünlerinin ihracatını artırabilmesi için, üretimle ilgili teknik konuların yanında, mevzuatının da uyumlu hale getirilmesi büyük önem taşımaktadır (Emir ve Demiryürek, 2014).

Şekil 2.5. Yıllar itibariyle organik ürün ihracat değerleri (milyon USD) (2000-2011) (EİB, 2012)

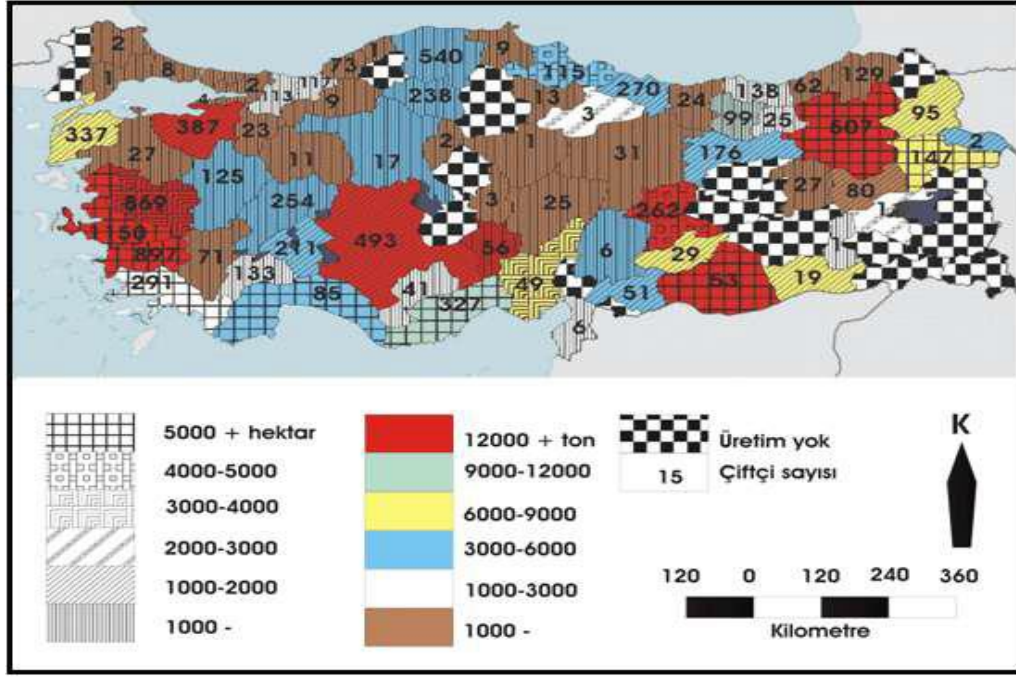
(Şekil 2.5.) de görüldüğü gibi 2000 yılında 22,8 milyon dolar olan ihracat değeri, 2003 yılında bir ivme kazanarak 36,9 milyon dolarlık değere ulaşmıştır. 2011 yılında bu rakam 15,5 milyon dolardır.

Türkiye’de organik gıda ürünlerine karşı dış talebin iç talebe göre daha çok olduğu görülmektedir. Gerçekleşen dış talebin fazla olmasıyla birlikte Türkiye’de daha çok ihracat amaçlı organik üretim yapılmaktadır (İpek ve Çil, 2010). İç pazar talebi, tüketici bilinçsizliği, tanıtım eksikliği, ürünlerin pahalılığı, pazarlama problemleri gibi nedenlerden dolayı sınırlıdır (Kızılaslan ve Olgun, 2012). Organik üretimde kullanılan girdilerin yetersiz veya pahalı olması, bu girdilerin verim üzerine etkilerine duyulan kuşku, organik tarımda verimin klasik tarım uygulamalarına göre daha düşük oluşu nedenleriyle organik tarımsal ürünlerin satış fiyatları diğer ürünlere göre daha yüksektir. Organik tarımsal ürünlerin maliyetlerindeki yüksekliğe, bu ürünlerin üretiminde çeşitli kültürel işlemlerde insan emeğine ihtiyaç duyulması, düşük verimlilik, ürün ve gelir kaybı organik ürünler için kontrol ve sertifikasyon sürecindeki masrafların fazla olması da etkili olmaktadır (Merdan ve Kaya, 2013).

Organik hayvansal ürün talebine bakıldığında Türkiye’de tüketicilerin önemli bir kısmının gelir düzeyinin çok düşük olması ve henüz geleneksel üretim şekliyle üretilen hayvansal ürünlerin bile yeterince tüketilememesi nedeniyle ürün talebi çok düşük düzeydedir. Türk tüketicisi üzerinde yapılan bir araştırmaya göre; 397 tüketiciden sadece 10’u (%2.5) organik hayvansal ürünler tüketmeyi tercih edebileceğini bildirmiştir (Çiçek ve Tandoğan, 2009). Bu bilgiler doğrultusunda, Türkiye’de ihracata dönük olarak başlayan organik tarım üretiminin yaklaşık %90’ı günümüzde halen ihraç edilmektedir. İhracatta en büyük pazar payı %64 ile Almanya, ikinci büyük pay %15 ile ABD’dir. İsviçre, İngiltere, Hollanda, Fransa ve Danimarka’ya da ihracat yapılmaktadır. Bu sebeple Avrupa Birliği Türkiye için önemli bir pazar konumundadır (Tirkeş, 2008).

2.10. Türkiye’de Organik Tarım Haritası

İller açısından bakıldığında Ege Bölgesi’nde İzmir, Aydın, Manisa gibi iller organik bitkisel üretimde öne çıkmaktadır. Bunlar arasında özellikle İzmir üretici sayısı, üretim alanı ve üretim miktarı açısından dikkati çekmektedir. Aydın ve Manisa da dikkat çekici iller durumundadır.

Şekil 2.6. Çiftçi sayısı, alan ve üretim değerlerinin illere dağılışı (Yürüdü vd., 2010)

Türkiye’de organik tarımla ilgili faaliyet gösteren şirket sayısı Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı verilerine göre 2008 yılı itibariyle 567’dir. Bunların içerisinde yabancı firmalar da yer almaktadır. Şirketlerin 397’si 11 il’e dağılmış durumdadır. Gerçekten de İzmir (133), İstanbul (88), Aydın (24), Malatya (23), Ankara (22), Mersin (21), Antalya (21), Manisa (20), Bursa (19), Adana (17) ve Gaziantep (19) illeri ülkemizdeki organik tarım şirketlerinin %70’ine ev sahipliği yapmaktadır (Yürüdü vd., 2010).

2.11. Organik Tarımın Sertifikasyonu

Organik gıda üretimi sertifikaya bağlı bir üretim faaliyetidir. Organik ürünlerin sertifikasyonları ve etiketlenmeleri de tüketicilerin satın alma davranışı üzerinde etkili olan bir konudur. Sertifikalar, ürünlerin organik standartlara göre üretildiğinin, işlendiğinin, pakletlendiğinin garantisi olarak kabul edilmektedir. Bu işlem özel şirketler ve resmi kurumlarca yapılmaktadır. Türkiye’de organik tarım faaliyetleri

sertifikasyon faaliyeti yapmak isteyen işletmeler Tarım Bakanlığı'na başvurmakta ve bakanlığın uygun gördüğü yerli ya da yabancı kuruluşlara izin vermektedir (Kırgız, 2014). Türkiye'de üzerinde organik tarım ürünü logosunun bulunduğu etiketleri bakanlık basmaktadır. Logoları üzerinde bulundurmeyen ürünlerin iç pazarda satılması yasaktır. Türkiye'de logolarda kullanılacak renkler yeşil, mavi, siyah, beyaz olarak sınırlandırılmıştır. Etiketler ve logolar organik ürünlerin tüketiciler tarafından tanınmasını sağlamaktadır. Ürün etiketinde logoyla birlikte, hangi yılda hasat edildiği, ürünün içerisindeki maddeler, üretim tarihi, ürünün menşei, üretim yeri, son kullanma tarihi, ithal edilmiş bir ürün ise Türkçe etiket bilgileri, sertifika, statüsü, yetkilendirilmiş kuruluşun adı, kod numarası, sertifika numarası yer almaktadır

(<http://www.tarim.gov.tr/Mevzuat/Yonetmelikler>, erişim 10.07.2015).

Yönetmelik hükümlerine göre ürünün güvence altına alınmasındaki iki temel unsur kontrol ve sertifikasyondur. Kontrol ve sertifikasyon işlemi aynı kuruluş tarafından yapılabileceği gibi ayrı ayrı kuruluşlar tarafından da yapılabilir. Müteşebbisler yaptıkları organik faaliyetler ile ilgili her türlü bilgi ve belgeleri, sözleşmeli olduğu kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya kontrol kuruluşuna vermekle yükümlüdür. Bu bilgi ve belgeler kuruluş tarafından kayıt altına alınır. Kuruluş yılda en az bir defa işletmeyi yerinde kontrol eder (haberli veya habersiz olarak). Kontrol ve sertifikasyon kuruluşunca organik tarım müteşebbis sertifikası ve ürün sertifikası verilir. Kontrol ve sertifikasyon organik tarımın en önemli basamaklarından biridir. İç ve dış piyasalarda bir ürünün organik olarak satılabilmesi için bu sertifikalara sahip olması gerekmektedir (Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, 2005).

Organik tarımda kontrol işlemleri ürünün üretilmesi, işlenmesi ve depolanması gibi her aşamada yetkili sertifikalandırma kuruluşları tarafından yapılan işlemleri içermektedir (Turhan, 2005). Sertifikasyon işlemleri ise kontrol sürecini de içermekte ve organik tarım standartları tarafından belirlenen bütün kontrol yöntemlerinin

uygulanması sonucunda işletmenin, ürünün ve girdinin mevzuata uygunluğunun değerlendirilerek belgelendirilmesini ifade etmektedir (Gök, 2008).

Doğal kaynakların korunmasını sağlayan bir üretim şekli olan organik üretimde ürünler, üretime yeterli kapalı bir alana sahip olması ve tüm üretim sürecinin kontrol edilmesi gerekli olduğundan sertifikasyon sistemi ile yetiştirilmektedir. Çiftçiler tarafından ilk önce hiçbir ürününde kimyasal madde ve katkı maddesi kullanmayacağına dair taahhüt verilir, ardından belirttiği şartlara uygun üretim yapan firmalara Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı tarafından denetleme ve kontrol yetkisi verilen bağımsız firmalar tarafından ürünün kontrolü sağlanır (Ayla, 2011). Kontrol sonucu olumlu bir karar verilirse müteşebbise organik tarım şartlarını karşıladığını gösteren bir belge (Organik Tarım Müteşebbis Sertifikası) verilir, eğer geçiş sürecini tamamlamış ise Müteşebbis Sertifikası ile birlikte, Organik Ürün Sertifikası verilir.

2.12. Gıda Güvenliği ve Organik Tarım

Dünyada iki türlü beslenme sorunu yaşanmaktadır. İlki ve en önemlisi yeterli gıdaya erişimdir. Diğeri ise vücudun ihtiyaç duyduğu sağlıklı ve güvenli besin kaynaklarının alınmasıdır. İlk sorunu gıda güvencesi kavramı karşılamaktadır. Gıda güvencesi, tüm insanların sağlıklı ve aktif yaşamlarını sürdürebilmeleri için, her zaman yeterli, güvenli, besin değeri yüksek gıdalara ulaşabilmeleri olarak tanımlanmakta ve “gıdanın elde edilmesi”, “gıdaya ulaşma” ve “gıdanın kullanımı” kavramlarını içermektedir (FAO, 2003). Gıda güvencesinin sağlanması, yeterli gıdanın bulunabilirliği, arzın nispeten kararlılığı ve gıdaya ihtiyacı olanların onu elde edebilmesidir (Demirbaş ve Atış, 2005). Gıdaya ilişkin ikinci temel sorun gıda güvenliğinin sağlanamamasıdır. Gıda güvenliği ise; sağlıklı gıda üretimini sağlamak amacıyla gıdaların üretim, işleme, saklama, taşıma ve dağıtım aşamalarında gerekli kurallara uyulması ve önlemlerin alınması olarak tanımlanmakta ve sağlıklı, sağlığa yararlı ve sağlıklı durumu korunmuş gıda kavramlarını içermektedir (Bulduk, 2003).

(Türkeş, 2014)' e göre yerel kaynak ve geleneksel bilgidan yararlanarak gıda güvenliğini sağlamanın en önemli araçlarından biri agroekolojidir (Agroekoloji “Agro-ekosistemlerin karmaşık doğal yapısının anlaşılması için geniş bir çerçeve sunan sürdürülebilir agro-ekosistemlerin tasarım ve yönetimine ilişkin ekolojik kavramların ve ilkelerin uygulanması” olarak tanımlanabilen ve “sürdürülebilir ve ekolojik olarak olanaklı küçük ölçekli ve aile tipi çiftçilik ve tarım uygulamalarını” içerir).

Çizelge 2.2. Organik Tarımın Yararları (Crucefix, 1998)

Parametreler	Yararları
Tarım	Çeşitliliğin artması, uzun dönemde toprak verimliliği, gıda kalitesinin yükselmesi
Çevre	Daha az kirlilik, daha az toprak erozyonu, yaban hayatın korunması, çevre ile uyum içerisinde üretim
Sosyal Koşullar	Sağlık koşullarının iyileştirilmesi, daha iyi bir eğitimin sağlanması, daha güçlü bir toplumun oluşturması, kırsal kesimden göçün azalması, işgücünün artması ve daha iyi çalışma koşullarının oluşması.
Ekonomik Koşullar	Daha güçlü bir yerel ekonominin oluşması, daha güvenli gelirin sağlanması ve kazançların artması
Organizasyonel Koşullar	Daha yüksek kapasitelerde ürün yetiştiriciliği.

(Çizelge 2.2.)’de tarım, çevre, sosyal koşullar, ekonomik koşullar ve organizasyonel koşullar açısından organik tarımın sağladığı yararlar verilmiştir (Crucefix, 1998). Çizelgeden de anlaşıldığı üzere organik tarım tüm insanlığın ve gelecek nesillerin sağlığını koruyarak ve sağlıklı ürünler elde ederek uzun vadede gıda güvenliğini sağlamaktadır (Sandallıoğlu, 2014).

3. EKO-TURİZM

Bu bölümde ekosistem, ekoloji kavramlarından başlayarak turizmde eko-turizme geçiş nedenleri ve eko-turizmin ve eko-turist özellikleri incelenmeye çalışılmıştır.

3.1. Ekoloji Kavramı

Canlı organizmalarla cansız çevre elementleri birbiriyle sıkı sıkıya bağlıdır. Karşılıklı olarak madde alışverişi yapacak biçimde birbirlerine etki yapan canlı organizmalarla, cansız maddelerin bulunduğu herhangi bir doğa parçası bir ekosistemdir. Ekosistem yaklaşımı, bireysel organizmalar ya da topluluklardan çok tüm alanın işlevlerinin nasıl olduğuyla ilgilenir. Bir alandaki canlı organizmalar ve cansız çevreleriyle olan ilişkilerine bakar. Bir ekosistem, temel olarak abiyotik maddeler, üreticiler, tüketiciler ve ayrıştırıcılardan oluşur. Ekosistemlerde yaşam, enerji akışı ve besin döngüleriyle sürer. Açık bir sistem olan ekosistemde, enerji ve besin giriş-çıkışı süreklidir (<http://www.biltek.tubitak.gov.tr>, erişim 21.07.2015).

Latince ev anlamına gelen “oikos” ve bilimin karşılığı olan “logos” kelimelerinin birleşiminden meydana gelen “ekoloji”, canlıların birbirleriyle ve çevreleriyle olan karşılıklı etkileşimini inceleyen bilim dalıdır. Ekoloji ilk kez 1869’da Haeckel tarafından telaffuz edilmiş olduğu dönem öncesinde, 19.yüzyılın ilk yarısından itibaren, başta Humbolt ve Ratzel gibi coğrafyacılar olmak üzere çok sayıda bilim adamı tarafından her biri birer doğal çevre unsuru olan bitki, hayvan toplulukları ile insanın çevresiyle karşılıklı etkileşiminin açıklandığı çalışmalarda sıkça kullanılmış bir kavramdır. Ekoloji kavramı, 19.yüzyıl başından günümüze gerek doğal bilimler

gerekse sosyal bilimlerdeki gelişmelere bağlı olarak anlam ve içerik açısından oldukça fazla değişim geçirmiştir. İlk başta hayvan ve bitkilerin birey ve tür olarak çevreleriyle olan ilişkileri ve dağılımını inceleyen “ekoloji biliminin, gelişen teknoloji ve artan gözlemlere bağlı olarak çalışma konuları ve yöntem açısından sosyal bilimlerin yaygın biçimde başvurduğu yöntemlerden de yararlandığı görülmektedir (Karadağ, 2009).

Ceritli (2001)’e göre: “Çevreci hareketlerin ortaya çıkış sürecini üç aşamalı bir yaklaşımla ele almak gerekmektedir: Birinci aşamayı bilimsel çevrecilik hareketi oluşturmaktadır. Bu dönemin en önemli ismi Ernst Heackle'dır. Biyolog olan Heackle 1876 yılında Ekoloji bilimini kurmuştur. Ekoloji bilimiyle birlikte doğal denge ve onun uzantısı olan doğal varlıkların korunması gereği de insanlığın gündeminde önemli bir yer tutmaya başlamıştır. İkinci aşamada çevreci hareketin 1968 olaylarıyla birlikte toplumsal bir hareket olarak ortaya çıkışı yer almaktadır. Son aşamada ise 1979'larda başlayarak siyasal bir oluşuma dönüşen ve yeşiller hareketinin başını çektiği çevreci hareket bulunmaktadır.”

3.2. Turizm Kavramı ve Çeşitleri

Turizm, Latince kelime anlamıyla dönme hareketini ifade etmekte olan “tornus” sözcüğünden gelmiş olup İngilizce “touring” ve “tour” sözcükleri “tornus”tan türetilmiştir. “Tour” kelimesi dairesel hareket etmeyi, iş ve eğlence amacıyla yapılan yer değiştirmeyi ifade etmekte ve “Touring” kelimesi ise zevk için yapılan seyahatler için kullanılan bir deyim olarak kullanılmaktadır. Özetlenecek olunursa bu kelimeler başlama noktasına dönmek üzere gerçekleştirilen seyahatleri ifade etmektedir (İçöz, 2007).

Turizmin tanımını değişik yönleri ile ele alan yazarlar birbirinden oldukça farklı tanımlar yapmışlardır (Usta, 2002). Turizmin ilk tanımı 1905 yılında E. Guyar Feuler tarafından

yapılmıştır. Bu tanıma göre turizm; gittikçe artan hava değişimi, dinlenme gereksinimleri, doğa ve sanatla beslenen göz alıcı güzellikleri tanıma isteğine, doğanın insanlara mutluluk verdiği inancına dayanan, özellikle ticaret ve sanayinin gelişmesi ve ulaşım araçlarının sorunsuz hale gelmelerinin bir neticesi olarak, toplumların birbirlerine daha çok yaklaşmasına olanak veren modern çağa özgü bir olaydır (Kozak ve Bahçe, 2009). Turizm olayına Ivanovic ve Khunou (2009) ise “turizme, insanların iş dışında herhangi bir amaçla ikamet ettikleri yerden hareket etmeleri ile ilgilidir” şeklinde yaklaşmıştır. Turizm, ekonomik bir faaliyettir. Turizmin tanımı yapılacak olunursa; insanların devamlı ikamet ettikleri yerler dışına seyahat etmeleri ve geçici konaklamaları, bu seyahatleri esnasında turizm işletmelerinin ürettiği mal ya da hizmetlerden yararlanmalarından doğan ilişkiler turizm olayını meydana getirmektedir (Kozak vd., 2000).

Turizm farklı kriterlere göre sınıflandırılmıştır. Bu kriterler; katılan kişi sayısına göre, ziyaret edilen yere göre, katılanların sosyo-ekonomik durumuna göre şeklindedir. Turistlerin tek tek turizme katılmalarına “bireysel”, aralarında ortak bir takım niteliklere sahip olanlara “grup”, birbirleriyle ilişkili olmayan büyük grupların gerçekleştirdiği turizme de “kitle turizmi” denir. Turizm faaliyetleri, turistin geldiği veya ziyaret edilen yere göre “iç turizm” ve “dış turizm” olarak iki farklı gruba ayrılmaktadır. Bir ülkenin vatandaşlarının turistik amaçlı kendi ülkelerinde geçici olarak yer değiştirmelerinden doğan olaylar bütününe “iç turizm” denilir (Sezgin, 1999). Dış Turizm ise, bir ülke vatandaşlarının kendi ülkeleri dışında yaptıkları yer değişimi ve konaklamalarından doğan faaliyetlerinin bütününe ifade eder (Olalı, 1992). Turizme katılmada etkili olan bir diğer unsur da insanların sahip oldukları toplumsal statüleri ile ekonomik durumları olup sosyo-ekonomik durumuna göre sınıflandırma ise sosyal turizm ve lüks turizm şeklinde yapılmıştır. Ekonomik bakımdan zayıf olan kitlelerin birtakım özel önlemler ve teşvik uygulamaları yolu ile turizm etkinliklerine katılmalarının sağlanmasından doğan turizm türüne sosyal turizm denmektedir (Olalı, 1992). Ekonomik güçleri, gelir düzeyleri çok yüksek olan kişilere hitap eden turistik faaliyetlere “lüks turizm” denir (Sezgin, 1999).

3.3. Eko-Turizm Kavramı

Ekoloji doğal olarak biyolojik toplulukların korunması kadar, yerel kùltürlere saygıyı da gerektirmektedir. Buradan hareketle eko-turizm, ev sahibi bölgenin farklı özelliklerinin en az hasar görmesini sağlayacak ziyaret etkinliklerini ifade etmektedir (Kuter ve Ünal, 2009). Kavram ve kapsamı bazı kaynaklarda farklı, çoğu kez de benzer yapılan eko-turizm; doğal ve kültürel miras konulu, ziyaretçi ve yerel halkın menfaatlerini gözeten, korumacı ve eğitsel, sürdürülebilir turizm faaliyetleridir (Turoğlu ve Özdemir, 2005). Diğer bir tanıma göre ise, klasik kitle turizminin olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla oluşturulmuş, yeni turistik ürünlerin bir araya getirildiği turizm çeşididir (Yıldız ve Kalağan, 2008).

Eko-turizm, doğa temelli turizm sektörü içinde hızla büyüyen bir bölümdür ve sürdürülebilir turizmin bir biçimi olduğu düşünülür. Eko-turizm Topluluğu (Ecotourism Society) eko-turizmi, çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını sürdüren, doğal alanlara doğru olan sorumlu turizm olarak tanımlar (Leung ve diğerleri 2001).

Eko-turizm; temelinde ekolojik sistem dengelerini korumaya yönelik, doğa-insan-çevre ve turizm faaliyetleri arasındaki etkileşimleri yararlı kılmayı amaçlayan, devinimsel etkiyi en azda tutmaya çalışan, ılımlı şekilde ekonomik gelişmeyi destekleyen, yerel girişimci ağırlıklı, çevreye, sosyo-kültürel yapıya duyarlı, uzun vadede kademeli olarak gerçekleştirilebilecek, küçük ölçekli bir turizm türü olarak nitelenebilir (Ovalı, 2006).

Blamey'e (1997) göre eko-turizm, insanların ana amaçlarının, nispeten bozulmamış, evlerinden 40 kilometreden daha uzak doğal alanlara, yöredeki hayvanları, yabancı bitkileri, manzaraları ve bunlarla birlikte alanda bulunan kültürel değerleri öğrenmek ve onları korumak amacıyla yaptıkları bireysel faaliyetlerdir (Caldicott ve Fuller, 2005).

Eko-turizmin üç temel belirleyici ögeyi içerdiği üzerinde genel bir ortak görüş vardır;

- Doğa temelli olması
- Kültürel olması
- Kaynağın değerini anlamayı içermesi

Bu üç öge "doğaya yönelik olması, doğal ve kültürel kaynakları önemli sayması ile eko-turizm sürdürülebilir turizm özelliği taşımaktadır" şeklinde (Weaver, 1999) tarafından yorumlanmıştır.

3.3.1. Neden eko-turizm?

Eko-turizmin 1970'lerde ve 1980'lerde çevre hareketinin içinde geliştiği bilinmektedir. Dünyada özellikle 1980'lerde hızlanan gelişmeler, turizm faaliyetlerinin doğal ve kültürel kaynaklar üzerindeki olumsuz etkileri ve bu etkilerin turizmin kendi geleceğini tehlikeye attığının anlaşılmasına başlaması nedeniyle (Erdoğan, 2007) ve kitle turizmi ile ilgili memnuniyetsizliğin ortaya çıkmasıyla çevresel ilginin artışı katlanarak devam etmiştir. Bu durum alternatif doğal alanlarda doğaya dayalı tecrübelerle olan talebi artırmıştır. 1980'lerin ortalarına kadar az gelişmiş ülkeler eko-turizmi hem koruma hem de kalkınma hedeflerini başarma aracı olarak tanımlamıştır (Blamey, 2001). Alternatif turizm kavramının ortaya çıkmasını sağlayan temel etkenler, turizmin gittikçe artan olumsuz çevresel etkilerinin fark edilmeye başlanması, yeni turistik aktiviteler arayan turist sayısındaki artış, ekonomik ve çevresel etkenlerin önem kazanması ve turizm pazarındaki genel eğilimlerin alternatif turizm çeşidine doğru kayması olarak belirtilmektedir (Yıldız ve Kalağan, 2008). Yoğun turizm hareketleri ile beraber doğal ve kültürel kaynakların tüketiliyor ve kirletiliyor olması sonucunda kaynakların daha uzun dönemli kullanımına dayanan sürdürülebilir turizm, alternatif turizm, eko-turizm, yeşil turizm, özel ilgi turizmi ve doğa turizmi gibi içerikleri hemen hemen aynı olan fakat farklı zamanlarda farklı isimler verilen turizm türlerini gündeme getirmiş ve önemlerini artırmıştır (Erdoğan, 2007).

Hudman ve Jackson (1992)' a göre 1990'ların başında küresel konular çevre sorunlarına duyarlılığı arttırmıştır. Bugün, gündemde ormanların yok olması, iklim değişiklikleri, çölleşme ve ozon tabakasının incilmesi konuları dikkat çekmektedir. Bu konuların öncelik kazanmasıyla birlikte, çevre ve çevrenin korunmasına ilgi artmıştır. Turizm sektörü ise konuya iki şekilde yaklaşmaktadır. Birincisi, eko-turizm gibi yeni terimler kullanarak çevrenin bir pazarlama aracına dönüştürülmesidir. Bunun sonucunda büyüyen bir pazar ortaya çıkmış olup bazı firmalar eko-turizmle doğrudan ilgili programlar oluşturmaktadır. İkinci olarak, sektör, çevrenin değişim sürecinde kendisinin bir aracı olduğunun ve sürdürülebilirlik çerçevesinde tatil beldeleri ve turistik yerler oluşturmanın çok iyi bir iş olabileceğinin farkına varmış olmasıdır (Taş, 2012).

Tanımlamalardan ve anlatılanlardan anlaşılacağı üzere eko-turizmin bazı hedefleri vardır. Bu hedefleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Turoğlu ve Özdemir, 2005):

- Doğal ve kültürel mirasın korunmasına aktif olarak katkıda bulunmak,
- Halkın refah seviyesini yükseltmek,
- Yörenin doğal ve kültürel mirasını turistlere tanıtmak,
- Gruplara olduğu kadar, bağımsız turistlere de en iyi imkanları sunmak,
- Geri kazanılması mümkün olmayan kaynak kayıplarını en aza indirmek,
- Turizm yönetimi ve ilgili organizasyonlarda yerel halkın katılımcı rol alması,
- Turiste tanıtmaya-bilgilendirme, yerel halka ise kültürel, sosyal ve ekonomik gelişme hizmeti getirmek,
- Turistlerin olduğu kadar yerel halkın da sürdürülebilir turizm konusunda bilinçlenmelerini sağlamak,
- Eko-turizm faaliyetlerindeki iş imkanlarını tekelcilikten kurtarıp, yerel halk ile ilgili kurum ve kuruluşlara eşit olarak yayarak geliri dağıtmak,
- Turizm faaliyetlerinin her anlamdaki olumsuz etkilerini en aza indirmek.

Eko-turizmin çıkış nedenleriyle ilgili çeşitli görüşler oluşmuştur. Bunlar: kaynakların azalması ve niteliklerinin bozulması; sürdürülebilir turizm anlayışının çıkması; turizmin bütün yıla yayılması anlayışının gelişmesi; tüketicilerin klasik turizm anlayışından sıkılması ve farklı beklentilere girmesi; tüketicilere farklı, heyecan ve tatillerin yaratılması şeklinde sayılabilir (Erdoğan, 2007). Bu yeni eğilimlere bağlı olarak henüz tam bir tanımı yapılamayan eko-turizmi farklı kılan ortak noktalarsa şöyle sıralanabilir:

- Doğaya karşı sorumluluk duyulmalı,
- Yaban hayatı, habitatlar ve ekosistemler bozulmamalı,
- Sürdürülebilir bir yaklaşım sunmalı,
- Doğal varlıkları ve yörenin kültürel yapısını etkilememeli,
- İnsanların yaşam tarzlarını etkilememeli,
- Ziyaretçiyi doğa ve doğa koruma konularında besleyebilmeli,
- Yöredeki doğa koruma çabalarına katkıda bulunmalıdır (Yıldız ve Kalağan, 2008).

3.3.2. Eko-Turizmin önemi, amacı ve ilkeleri

Eko-turizm mevcut alanların ekonomik yararları ve gelişimini çevre ile uyumlu olarak bir arada değerlendirilmesine yardımcı olan önemli bir araçtır (Strong-Cvetich ve Scors, 2007). Eko-turizm, yerel halka, toplumsal katılımlı gelişme fırsatları sağlamak ve hassas alanlar ile tehlike altındaki doğal yaşam alanlarını korumak için umut verici yeni bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir (Demir ve Çevirgen, 2006). Eko-turizm, bir yeri ziyaret eden turistlere, ilk elden deneyim yolu ile o yeri tanıma ve öğrenme olanağı sağlamakta ve turistlerin anlayışını ve beğenisini geliştirmektedir (Kahraman ve Türkay, 2006). Uygulandığı bölgelerde turizmi; planlı, ölçülü, yerel idarelerin kontrolü altında, çevreye duyarlı ve yavaş geliştirirken; yapılaşmada yerel mimari özelliklerin korunmasına, arkeolojik kalıntı ve tarihi yapıların özgün ortamlarıyla ahenginin bozulmamasına özen göstermektedir. Yeni yapılanma yerine mevcut

yapıların yeniden kullanımını teşvik etmekte ve yöresel ekonomik uğraşları korumakta ve geliştirmektedir (Demir ve Çevirgen, 2006).

Eko-turizm teriminin orijini tam olarak net olmamasına rağmen ilk kullananlardan biri olarak kabul edilen Hetzer (1965)' e göre (Erdoğan, 2008) eko-turizmin 4 temel ilkesi söz konusudur. Bunlar:

- Çevresel etkileri en aza indirmek,
- Ev sahibi ülkenin kültürüne saygı duymak,
- Yerel topluma olan faydaları maksimuma çıkarmak,
- Turist tatminini maksimuma çıkarmak.

Planlı olarak uygulandığında, özellikle gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerine sağladığı katkıların anlaşılmasıyla turizm endüstrisinin önemli bir bölümü haline gelmiştir. Bu durumun en önemli göstergesi ise, 2002 yılının Birleşmiş Milletler tarafından “Uluslararası Eko-Turizm Yılı” olarak ilan edilmesi gösterilebilir. Eko-turizmin amacı kitle turizminin tersine, turist sayısını aza indirmek ve turizmi yıl içinde yaymak, doğal çevreye yapılan baskıyı azaltmak, tahribatı düzeltmeye değil, önlemeye yönelik planlar yapmak ve uzun vadeli ekonomik çıkarları gözetmektir (Taş, 2012).

3.4. Eko-Turizmin Çevresel Etkileri

Genel anlamda turizm, ülke ekonomisine ulusal ve uluslararası düzeyde büyük katkı sağlayan, sosyal ve kültürel kalkınma süreçlerinin gelişmesine de yardımcı olan önemli bir sektördür. Ülkelerin sahip olduğu özgün değerleri kullanma imkanı vermesiyle birlikte, istihdam sağlama, eşit gelir dağılımı ve kırsal alanların kalkınmasına da büyük katkısı vardır. Ancak doğal, kültürel ve tarihi çevre değerlerinin korunmasında turizmin fiziksel planlamasının önemi dikkate alınmadığı

zaman turizm, fiziksel çevreyi kirleten bir unsur olabilmektedir. Bu noktada ekoturizm önem kazanmaktadır (Kuter ve Ünal, 2009).

Turizmin çevre sorunları ile bağlantısı kurulduğunda, turizmden kaynaklanan çevre sorunlarının ana nedeni olarak, büyük grupların oluşturduğu ve daha çok paket turlarla düzenlenen kitle turizmi görülmektedir. Katılan grupların büyüklüğü ve çevreye yapacağı etkiler bakımından dikkate alındığında bu durum doğru kabul edilebilir. Ancak, bireysel turizm ve grup turizmi de sonuçta bir alan içerisinde kitlelere ulaşmakta, küçük gruplar halinde yapılan ekoturizm etkinliklerinin de çevreye olumsuz etkiler yapacağı kaçınılmaz olacaktır. Ayrıca, küçük gruplar halinde yapılan ekoturizm etkinliklerinin talep artışı karşısında kitle turizmine dönüşüp dönüşmeyeceği de önemli bir sorundur. Araştırmacıların önemli bir bölümüne göre, turizmde çevre üzerine olumsuz etkiyi, sadece turistlerin sayısına ve karakterine bağlamak da yanlıştır. Turizmde çevreye olumsuz etkiler oluyorsa, bunun nedeni kullanım sayısı yanında ve ondan daha çok önemli olarak, kullanılan yerdeki endüstriyel örgütlenme ve iş yapış biçimi, kullanılan yerde ve o yere götürülen teknolojinin ve ürünlerin yapısıdır (Erdoğan, 2007).

Çevre, insanın kendi dışında kalan tüm canlı varlıklarla yani bitki ve hayvan türleriyle olan karşılıklı ilişki ve etkileşimlerinin bütünüdür. Diğer bir tanıma göre ise çevre, insanın sosyal, biyolojik ve kimyasal faaliyetlerini devam ettirdiği bir ortamdır (Keleş ve Hamamcı, 2005). Çevreyi, insan etkisinden ayrı olarak düşünmek mümkün değildir. Çünkü çevre, yalnızca derimizin dışındaki dünya değil, etkilediğimiz, etkilendiğimiz, biçimlediğimiz ve aynı zamanda kendimizi gerçekleştirdiğimiz, yani biz olduğumuz yerdir (Uşak, 2006). Yaşanılan çevreden bu denli yararlanmak kadar onu korumak, doğal dengesini bozacak davranışlardan kaçınmak da çok önemlidir (Uzun ve Sağlam, 2005). Önemli olan ise olabilecek değişimlerin değişikliklerin bilinçli ve çevre kaynaklarına uygun kullanım ile olmasıdır (Jackson ve Paradubraj, 2004).

Ekolojik sorunlardan olan çevre kirliliği ya da çevrenin bozulması, çevreyi oluşturan öğelerin bu süreç içinde giderek niteliğini değiştirmesi ve değerini yitirmesiyle ortaya çıkmaktadır. Çevre kirlenmesi, insanların her türlü aktiviteleri nedeniyle havada, suda ve toprakta meydana getirdikleri olumsuz etkiler yüzünden, ekolojik dengenin bozulması ve bu nedenle ortaya çıkan koku, gürültü ve atıkların çevrede oluşturduğu arzu edilmeyen sonuçlardır (Kocataş, 2003). Turizm ve rekreasyon faaliyetleri aynı zamanda biyolojik çeşitliliği tehdit etmektedir ve hatta eko-turizm gibi ekolojik olarak sürdürülebilir aktivitelerin bile dikkatli bir şekilde yönetilmezlerse olumsuz çevresel etki bırakması ihtimalleri bulunmaktadır (Demir, 2002).

Bu olumsuzluklarla beraber unutulmamalıdır ki, bir ülkede veya bölgede turizmin sürekliliği, sahip olunan hammaddenin sürekliliğine bağlıdır. Bir ülke veya bölgede turizmin gelişmesi, turizmin devamlılığının sağlanabilmesi açısından çevreye olan ilgiyi arttıracaktır. Bu çerçevede turizmin çevre üzerindeki olumlu etkileri şöyle sıralanabilir (Avcıkurt, 2003):

* Doğal alanların korunması; turizm deniz yaşamı, ulusal ve bölgesel parkların geliştirilmesi dahil olmak üzere önemli doğal alanların ve yaban hayatının korunmasına yardımcı olabilir.

* Arkeolojik, tarihi mekânların ve mimari tarzın korunması; turizm, turistler için çekicilik taşıyan arkeolojik ve tarihi yerlerin korunmasına yardım edebilir ve bu mekânlara ilgi uyanmasına neden olabilir. Aksi halde bu mekânların kötü kullanılması ve kaybolması nedeniyle ülke veya bölgelerin kültürel mirasının yok olması söz konusu olabilir.

* Çevre bilincinin ve kalitesinin artması; yerel halkın çevreye fazla ilgi duymadığı ve korunması için fazla özen göstermediği yerlerde, turistlerin hem doğal hem de yapay çevreye gösterdikleri ilgi yerel halkın, kamu yönetiminin ve turizm işletmelerinin çevre bilincini arttırarak çevrenin önemine ve korunmasına yönelik dikkat çekebilir. Altyapının iyileştirilmesi; turizmin geliştirilmesi ile birlikte ekonomik ve çevresel

fayda olarak yollar, havaalanları, su temini, kanalizasyon ve iletişim imkanları gibi altyapı donanımları ve hizmetleri geliştirilir veya iyileştirilir.

Turizmin çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin önüne geçmek ve turizmde sürekliliği sağlamak için alınması gereken önlemler ise şunlardır:

- * Kaynakların sürekli ve dengeli kullanımı sağlanmalıdır; doğal sosyal ve kültürel kaynaklar, koruma-kullanma dengesi sağlanarak kullanıma açılmalıdır.
- * Aşırı tüketim ve atık miktarı azaltılmalıdır; çevresel tahribatın restorasyon maliyeti, atık miktarı ve aşırı tüketim azaltılmalıdır.
- * Planlama ile turizm gelişimi bütünleştirilmelidir; turizm, ulusal ve yerel stratejik planlama ve çevresel etki değerlendirme yapısı altında geliştirilmelidir.
- * Çeşitlilik korunmalıdır; doğal, sosyal ve kültürel çeşitlilik korunmalı ve değerleri arttırılmalıdır.
- * Yerel toplumla sürekli bir iletişim sağlanmalıdır; sürdürülebilirlik ilke ve politikalarından yerel toplum bilgilendirilmeli ve onların desteği sağlanmalıdır.
- * Sürekli inceleme ve analiz çalışmaları yapılmalıdır; etkili veri toplama ve analizleri ile araştırma devam ettirme ve izleme çalışmaları yapılarak, ortaya çıkan sorunlara hemen çözümler geliştirilmesi sağlanmalıdır. Turizmin doğal çevre üzerinde bu şekilde baskı kurmasını önlemeye yönelik tedbirlerin alınmaması, turist kabul eden ülkenin turizm arzını oluşturan değerleri kendi elleri ile yok ettiği anlamına gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, ülke veya bölge turistik hammaddesini tüketerek turizmden elde edeceği ekonomik, sosyal ve kültürel faydalardan vazgeçmiş olacaktır (Yıldız ve Kalağan, 2008; Meydan, 1998).

Sonuç olarak; çevrede ve doğada gerçekleşmiş kirlenmeyi, yıkımı salt teknoloji vasıtasıyla yenmek mümkün değildir. Çevrenin tahribinin aynı zamanda insanlığın kendi kendini yok etme süreci olduğu ve bu konudaki önlemlerin başında ise bireylerin çevreye ve doğaya yaklaşımlarının değiştirilmesinin geldiği açıktır. O halde ilk çocukluk çağından itibaren bireylerde çevre bilincinin yerleştirilmesini sağlayacak eğitim sürecinin gerçekleştirilmesi birinci basamaktır. İkinci basamak,

çevre mevzuatının yeniden etkin bir içerikle düzenlenmesidir. Ancak unutulmamalıdır ki, bu basamaklardaki en hassas adım, çevre etiği ve değerlerinin toplumsal ve küresel düzeyde yerleştirilmesidir (Dolmacı ve Bulgan, 2013).

3.5. Eko-Turizmin Sosyo-kültürel Etkileri

Turizmin sosyal işlevi; farklı toplumsal ve kültürel yapıdaki milletlerin, birbirleriyle ilişkiler kurarak yaklaşmasını sağlamasıdır. Kültürel işlevi ise; dış ülkelere yapılan seyahatler sonucu bilim, kültür ve sanat eserlerinin, yerleşim ve yaşayış biçimlerinin turistik faaliyetlerden etkilenecek şekilde değişikliğe uğramasıdır. Turizmin toplumsal ve kültürel etkileri, kısaca ev sahipleri ile konukları arasındaki ilişkiler gibidir. Bu ilişkiler yabancı ziyaretçiler ile ziyaret edilenler arasındaki sayı, ırk, din, dil, kültürel ve sosyal durum farklılıklarına göre değişiklik göstermektedir (Zengin, 2006). Eko-turizm doğal alanlar kadar, bu alanlardaki kültürel değerlerin korunması ve geliştirilmesini de amaçlamaktadır. Eko-turistler ziyaret ettikleri bölgelerdeki yerel halkın kültürleri ile yakından ilgilenmektedir. Turistler ve yerel halk arasındaki karşılıklı etkileşim sonucunda kültürel değerlerin tanınması ve bunların yaşatılması imkanı sağlanabilecek, böylece yerel halk sahip olduğu kültürel mirasına sahip çıkabilecektir. Bu etkileşim sonunda sağlık, güvenlik ve eğitim gibi konularda yerel halkın sosyal refahı olumlu yönde gelişme gösterecek ve yaşam kalitesi yükselecektir. Ayrıca hem turistler hem de yerel halkın çevre bilincini artırma olanakları sağlanabilecek ve özellikle kırsal alanlarda yaratacağı ekonomik fırsatlarla yerel halkın yaşadıkları alanlardan başka yerlere göç etmelerinin önüne geçilebilecektir (Demir ve Çevirgen, 2006). Kuter ve Ünal'ın (2009) yapmış olduğu çalışmada da benzer şekilde farklı kültürler ve farklı ırklardan insanları bir araya getiren ve yerel toplum saygısını artıran eko-turizmden elde edilen gelir yerel halka kazanç sağlayarak ve iş bulmak için yapılan göçleri de kontrol altında tutarak yerel bilgilerin toplum içinde kalması konusunda devamlılığının sağlanmakta olduğu ifade edilmiştir.

Sosyo-kültürel yapı konusu Theobald'a (2005) göre, farklı ülkeler arasında bazen de aynı ülkenin içinde farklı bölgeler arasında geniş kapsamlı kültürel farklılıklar meydana gelebildiği yönündedir. İnsanların bu tarz geleneksel, kültürel davranış modelleri, gelişmekte olan bazı ülkelerde turizm endüstrisinin odak noktalarından birisini oluşturabilmektedir. Gaul (2003)'e göre eko-turizmin olumlu sosyal ve kültürel etkileri; yerel halk için yiyecek ve içme suyu temin etmesi, gelişmiş sağlık hizmetleri, yerel bölgelerde yaşayanlar için geliştirilmiş eğitim, geleneksel kültür elemanlarının yeniden değerlendirmeye alınması ve konfor ve yaşam şartlarının geliştirilmesi olarak belirlenmiştir.

Turistlerin kültürüyle, yerli kültür arasındaki ayrılık ne denli büyükse turizmin etkisi de o kadar çok olmaktadır. Turizmin turist kabul eden toplum üzerindeki olumsuz sosyal etkileri şu şekilde sıralanabilir (Uluslan, 2009);

- Kumar, alkol ve diğer aşırılıklar gibi istenmeyen faaliyetlerin başlaması,
- Yerli halkın, turistler tarafından kullanılan lüks ithal mallara talep göstermesinin ortaya çıkardığı “gösteriş etkisi”,
- Özellikle turistlerle, yerel halk arasında belirgin ırksal farklılıkların neden olduğu gerginlikler,
- Zanaat ve sanatkarların, turizm ticareti için büyük hacimli hatıra eşya üretimine odaklanması,
- Kültürün, ziyaretçi tarafından değişik bir adet ya da eğlence olarak görülmesi halinde, yöre halkının kültürel değerlerinin kaybolması,
- Çok fazla turist ziyaretini yüzünden, yerel yaşam tarzlarında sürekli bir değişim.

Dünyada değişime uğramayan hiçbir toplum yoktur. Ancak bu, onların korumak istedikleri kendilerine özgü özelliklerinin olmadığını göstermez (Welford ve Ytterhus, 1998). Yerel halkın istekleri göz ardı edildiği sürece olumsuz sosyo-kültürel etkiler daha da artacaktır. Gaul (2003)'e göre eko-turizmin olumsuz sosyal ve kültürel etkileri; hızlı nüfus artışı, yerel halkın memnuniyetinde azalma, yerel

halkın yeme alışkanlıklarında değişiklikler, yereldeki sosyal ilişkilerde bozulmalar, suç oranlarında artış, HIV/AIDS gibi bulaşıcı hastalıklarda artış, yerelde yaşayanlarda sağlık problemlerinin artması ve yerel dil ve lehçenin uluslararası dillerle yer değiştirmesidir.

Oysa eko-turizmi diğer turizm türlerinden farklı kılan işte bu bahsi geçen olumsuzluklarla karşılaşmama ihtimalidir. Farklılıkları nedeni ile talebi etkilemiş ve farklı bir turizm şekli olarak gelişmiştir. Eko-turizm son on yılda uluslararası turizm sektörü içerisinde en hızlı büyümeyi göstermiştir. Buna sebep olan faktörler;

- Küresel ekolojik sorunlara uluslararası farkındalığı artırması
- Sanayileşmiş ülkelerden gelen zengin turistler arasında doğa tabanlı deneyimleri isteyenlerin olması
- Televizyonda doğa harikalarını, yaban hayatını anlatan seyahat belgesellerinin yayınlanması
- Tercih edilecek yerleri ekoturizm yerlerinde konumlandırmak. Orta Amerika'da Belize ve Kosta Rika gibi ve Avustralya vahşi alanlarında tazmanya gibi (BPP Learning Media, 2011).

3.6. Eko-Turizmin Ekonomik Etkileri

Eko-turizmin ekonomik etkileri; doğrudan, dolaylı ve uyarılmış etkiler olarak üçe ayrılabilir (Tetik, 2012):

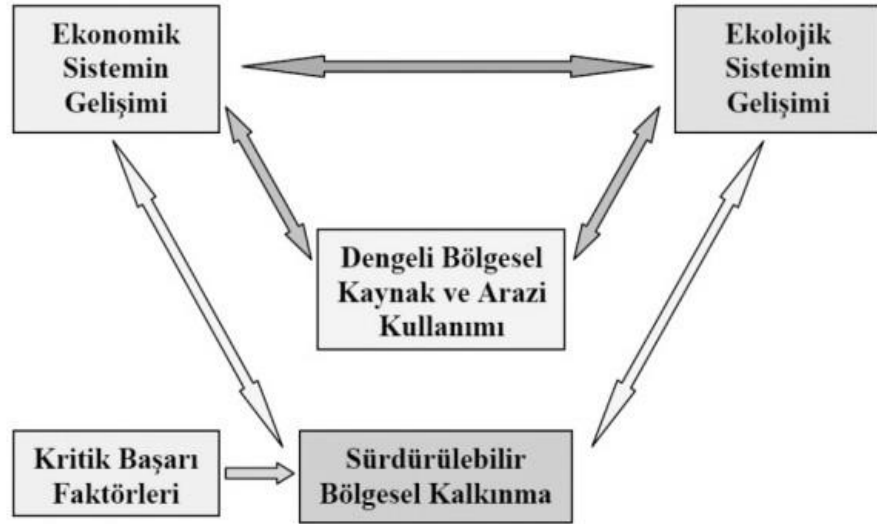
- Doğrudan etkiler; turistin konaklama, yiyecek-içecek, eğlence gibi etkinlikleri için destinasyonda doğrudan yaptığı harcamaların sonucunda ortaya çıkar.
- Dolaylı etkiler; bir eko-turizm işletmesinin gelirlerinin bir kısmının girdi çıktı ilişkisi içinde olduğu diğer sektörlerle aktarılması sonucunda ortaya çıkar.
- Uyarılmış etkiler ise, eko-turizm işletmesi çalışanlarının ücretleriyle yaptıkları harcamalar sonucunda ortaya çıkar.

Yerel halk için istihdam olanaklarının artması, ilave bölgesel gelirler (eko-turizm faaliyetlerinden elde edilen direk gelirler ve parklara giriş ücretleri; yöresel sanatlar ve zanaatlar ile restoranlar, oteller, birahaneler ve buralardan gelen vergiler) sağlaması olumlu ekonomik etkilerdendir (Gaul, 2003). Yabancı turistlerden elde edilen gelir ile döviz girdisi sağlanır. Yarattığı doğrudan iş imkanı ile göçleri engelleyebilir. Kırsal alanların kalkınmasına fırsatlar yaratır. Yöreye ait el sanatları ve yiyecekler gibi ürünlerin satma fırsatı yaratılabilir. Bu durum hem ekonomik katkı sağlarken aynı zamanda yerel kültürün korunmasını sağlar. Ulaştırma, çeşitli mal ve hizmetlere ulaşabilme, iletişim gibi konularda yerel alt yapıyı geliştirir. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ekonomik kalkınmaya yardımcı olur. Dünya genelinde belirlenen 160 eko-turizm kaynağının 102'si (%64'ü) az gelişmiş ülkelere bulunmaktadır. Bu durum eko-turistlerin %64'ünün az gelişmiş ülkelere gittiğini göstermese de kaynağın %64'ünün az gelişmiş ülkeler olması önemli bir göstergedir (Tetik, 2012).

Ancak turizmin iddia edilen avantajlarından birisi de kalkınma için yüksek işsizlik seviyesi olan ülkelere iş yaratan model olduğu düşüncesine karşılık yerel halkın çoğu kez çok az veya hiç kalifiye olmayan hiç beceri gerektirmeyen düşük seviyede ücret verilen işlerde çalışmaları söz konusu olabilmektedir. Yüksek ücretli işlerde yabancılar çalışmaktadır. Bu nedenle de turizmde yaratılan iş ile yerel halkın yaşama standartlarının artırılması arasında anlamlı bir ilişki olduğu şüphelidir (Altan, 2006). TIES'e göre eko-turizmin ortaya çıkarabileceği olumsuz ekonomik sonuçlar ise şunlardır (Demir ve Çevirgen, 2006); Yerel halkın eko-turizme yönelik beklentisinin sınırlı olması, onların doğal ve kültürel kaynaklarını koruma konusundaki isteklerini azaltmak gibi bir sonucu da beraberinde getirmektedir. Ayrıca yöredeki oteller ve benzeri tesislerin su ve enerji gibi kaynakları aşırı tüketmeleri, bölgedeki fiyatları arttırarak, elektrik ve su kesintilerine neden olabilmektedir (Kuter ve Ünal, 2009).

3.7. Sürdürülebilir Eko-Turizm

Turizm sektöründe sektörün devamlılığı (sürdürülebilirliği) amacıyla gelişmenin devam etmesi ve yeni kar alanları açılması sürdürülebilir turizm kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu amaçla, alternatif turizm, eko-turizm, doğa turizmi, bilinç turizmi, sorumlu turizm, yeşil turizm gibi turizm türleri yaratılmıştır. Böylece turizme en azından söylemde çevrecilik boyutu yerleştirilmiştir. Bu çevreci turizm söylemine göre doğayı değiştirmeden, bozmadan ve kaynakları tüketmeden kullanan yeni turizm türleri ortaya çıkmıştır. Ancak kullanım, dönüştürmek, değiştirmek ve etkilemek demektir. Dolayısı ile bu çevreci söylemin gerisinde turizm sektörü için kırsal ve doğal alanlarda yeni yatırım, mal ve hizmet satışı yaparak pazarı genişletmek ve nihayetinde yeni kar alanlarına ulaşmak gerçeği bulunmaktadır (Erdoğan, 2008).

Şekil 3.1. Sürdürülebilir kalkınma modeli (Güleryüz, 2013)

Sürdürülebilirlik; bir şeyin kendini devam ettirebilmesi anlamına gelmektedir. Bu kavramı tanımlamak için öncelikle “sürdürülebilir gelişme ve kalkınma” kavramlarını tanımlamak gerekmektedir. (Şekil 3.1.)'de gösterildiği üzere

sürdürülebilir kalkınma, insan ve doğa arasında denge kuran ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarına karşılık verecek şekilde bugünün planlanması anlamını taşımaktadır (Güleryüz 2013). 1987 yılında Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (DÇKK) tarafından deklare edilen “Ortak Geleceğimiz” başlıklı raporda sürdürülebilir kalkınmanın tanımı yapılmıştır. Raporda, ekonomik büyüme karşısında dünyanın kaynaklarının giderek yok olduğu ve bu gidişin üretimin devam etmemesine neden olabileceği, bu nedenle teknolojik gelişmeler ve sosyal organizasyonlarca yeni bir ekonomik büyüme çağının başlayabileceği vurgulanmaktadır.

Dünya Turizm Organizasyonu (UNWTO) 1988 yılında sürdürülebilir turizmi tanımlamıştır. Buna göre, sürdürülebilir turizm, kültürel bütünlüğü, zorunlu ekolojik süreçleri, biyolojik çeşitliliği ve yaşam destek sistemlerini korurken, ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçları yerine getirmede bir yöntem yolu öngören bir turizmdir. UNWTO, turizm sektörünü ekonomik açıdan sürdürülebilir kılma amacıyla 2005 yılında hazırladığı “turizmi daha sürdürülebilir kılma: politika yapıcılara rehber” başlıklı çalışmasında 12 amaç belirlemiştir. Bu amaçlar; ekonomik yaşayabilirlik, yerel gelişim, istihdam, sosyal eşitlik, müşteri memnuniyeti, yerel kontrol, topluluk refahı, kültürel zenginlikler, fiziksel bütünlük, biyolojik çeşitlilik, kaynak etkinliği ve çevresel temizlik olarak tanımlanmaktadır. Gündem 21’de ise “sürdürülebilir turizm ürünleri, sonradan kalıcı faydalanıcılar haline gelen yerel çevre, topluluklar ve kültürlerin bir arada harmanlandığı ürünlerdir” şeklinde ifade edilmektedir. Eko-turizmin sürdürülebilir turizmin bir şekli olduğu ve sertifikalandırmanın da farklı süreçler istediği vurgulanmaktadır (Pezikoğlu, 2012). Kırsal turizm ya da kırsala dayalı turizm, çiftlik turizmi ile tarım turizmi faaliyetlerini de içeren ama aynı zamanda kampçılık, safari sürüşleri, el işçiliği pazarları, kültürel faaliyetler, macera sporları, yürüyüş parkurları, müzik faaliyetleri ve kırsal alanda yer alan her türlü turist aktivitelerini de içermektedir. Tarım turizmi, özellikle tarıma odaklı ziyarettir. Çiftlik turizmi ise ana faaliyeti kırsal alanda konaklama olan ve ziyaretçinin yürüyüş, tekne gezisi gibi faaliyetleri de yapabildiği, çiftlik işlerinde çalışılabilen faaliyetleri içermektedir (Holland et al., 2003). Eko-lokalizm ve sürdürülebilirlik başlığı altında

yapılan bir incelemede, çevresel sürdürülebilirliğin, yerel bazda kendine güvenli toplulukların yaratılmasına bağlı olduğu savunulmaktadır. Bu durum, eko-lokalizm olarak isimlendirilmekte ve ekonomik paradigmanın esas tartışma kısmını oluşturmaktadır. Yerel içinde halihazırda bulunan sistemde, gıda kooperatifleri, mikro işletmeler, çiftçi pazarları, devlet destekli tarım çiftlikleri, araç paylaşımı, kooperatif evler ve eko-köyler gibi oluşumların Avrupa Birliği ülkelerinde yer aldığı belirtilmektedir. Eko-lokal uygulamaların araştırıldığı çalışmalarda ise, sistemde yerel sürdürülebilir ekonomileri oluşturmaya yönelik politikaların belirtildiği, küreselleşmenin zorlayıcı etkilerini geliştirici analitik tekliflerin ortaya konulduğu bildirilmektedir (Curtis, 2003). Kültür ve Turizm Bakanlığı'na göre 17 adet alternatif turizm çeşidi bulunmaktadır. Bunlar içinde eko-turizm, tarım turizmi ya da eko-tarım turizmi adı altında bir turizm tanımı yapılmamıştır (Anonim, 2015).

Eko-turizm, çevreyi tahrip etmeden yerel halka katkı sağlayacak şekilde yapılması gerekli olmasına rağmen temel ilkeleri unutulmuş ya da göz ardı edilerek uygulanacak olursa kitle turizmi ile aynı şekilde olumsuzluklarının da görülmesi mümkündür. Nitekim bu durumda yapılan etkinlikleri eko-turizm olarak adlandırmak doğru olmayabilir. Ancak eko-turizm amaçlı başlatılmasına rağmen bahsedilen hataya düşülen çalışmalar olabilir ve eko-turizm amacına ulaşamayabilir. Nitekim (Şerefoğlu 2009)' na göre Erdoğan (2003) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada eko-turizmin doğru uygulanmaması durumunda oluşabilecek olumsuz etkiler (Çizelge 3.1.)' de özetlenmiştir.

Çizelge 3.1. Eko-turizmin başlıca olumsuz etkileri ve sonuçları

Faktörler	Etkiler ve Sonuçlar
Aşırı kalabalıklık	Çevresel stres ve yaban hayatındaki davranış bozukluğu; Taşıma kapasitesi aşımı, stres, yer değiştirme
Aşırı yapılaşma	Mimari açıdan kent benzeri gelişim ve görsel kirlilik; Estetik değerlerin azalması, doğallığın bozulması
Yol ve Patikalar	Doğal hayata zarar verme; değişen su yolları; hayvanlara geçiş zorluğu; estetik bozulmalar, bitki örtüsüne zarar
Motorlu Ulaşım	Yaban hayatını rahatsız etme; hava kirliliği; estetik kirlilik; doğallığın kaybı, gruplar arası rekabet
Gürültü	Doğal seslerin bozulması; yaban hayatı ve ziyaretçileri rahatsız etme ve stres yaratma
Çöpler	Görsel kirlilik, yaban hayvanlarının çöple beslenmeye alışması; böcekler; sağlığa zararlı aktiviteler
Tahripçilik	Doğal ve kültürel değerlerin tahribi ve bozulması
Araçlarla hız yapma	Yaban hayatına zarar ve bazen ölüme neden olan; güvenliğin azalması; rahatsız edici ses ve toz; kirlilik
Arazide araç kullanma	Toprak sıkışması, bitkilere ve yaban hayatına zarar verme; doğal alanların bozulması, yaban hayatının tahrip edilmesi
Atıklarla beslenmesi	Yaban hayatında beslenme ve avlanma davranışlarında bozulmalar; turistler için tehlike; hayvan ölümleri
Hatıra eşya toplanması	Doğal ve kültürel değerlerin kaybı; uygun olmayan davranışların görülmesi
Enerji hatları	Bitki tahribi ve erozyon; estetik bozulmalar

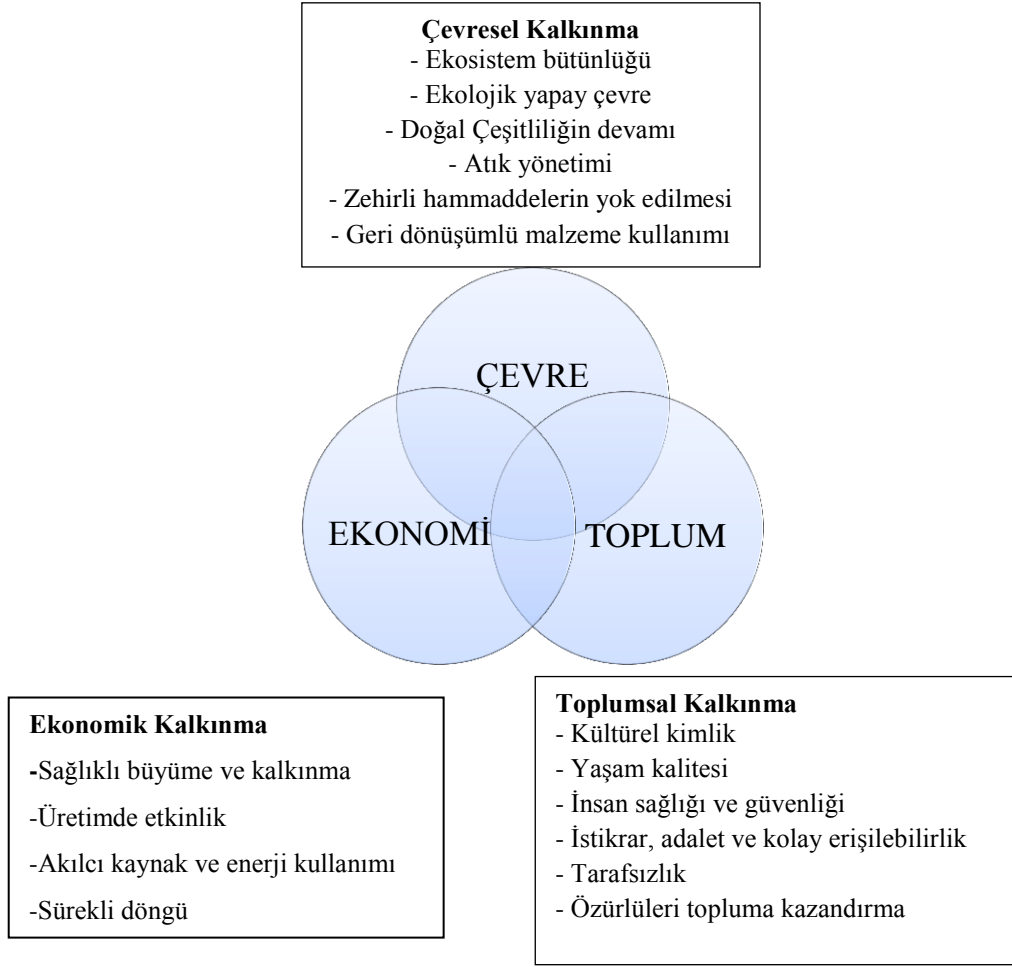
Buradan yola çıkarak eko-turizm çalışması olarak başlatılan ancak ticari beklentilerin artması ya da talebe göre değiştirme gibi nedenlerle amacının dışına çıkılması durumu oluşabilir. Bu durum “yeşile boyamak” olarak gösterilmektedir. Bu konu yeşil pazarlama kapsamında tüm sektörler için geçerlidir. Ottman (1993) tarafından bildirildiği üzere, yeşil pazarlama; kirlilik, enerji tüketimi ve tükenbilir kaynakların tüketiminin olumlu ve olumsuz yanlarını inceleyen, toplumun ve tüketicilerin ihtiyacını tatmin etmede sorumluluk anlayışı içerisinde uzun vadeli karlılığı hedefleyen bir iş stratejisidir (Başaran Alagöz, 2008). Yeşil pazarlamanın yeterince başarılı olamamasının nedenleri arasında yeşil olmaktan ziyade “yeşile boyama” dan kaynaklanan ve tüketicinin güveninin yitirilmesine neden olan reklam ve uygulamaların yer aldığı çeşitli kaynaklarda belirtilmektedir (Majláth, 2008).

Bir kimlik ögesi olan kültür; toplumun geleneğini, göreneğini, yaşama biçimini, adetlerini, alışkanlıklarını kapsayan bir kavram olduğu için kültür ve kimlik arasındaki ilişkinin vurgulanması önem taşımaktadır. Bir toplumun kültür düzeyinin seviyesi, toplumu oluşturan bireylerin yarattığı çevrenin kimliğini belirlemede ve

yönlendirmede etken olarak görev yapmaktadır. Böylece, yapısal çevrenin oluşumuna etki eden sosyo-kültürel faktörlerin etkinliği ve çevre-kültür-davranış çalışmalarına öncelik ve ağırlık verilmesinin nedeni, turizm alanlarındaki niteliksizliğin sebebinin kültür ve çevre ilişkisinin iyi kurulamadığından dolayı olduğu gözükmektedir (Beyhan ve Ünügür, 2005). Kırsala dayalı turizm ile toplumlara ait “kültürel değerlerin” yeni nesillere ulaştırılması ve bu konuda toplum hafızasının devamlılığının sağlanması önemlidir. Gerçekleştirilen kültür turizm faaliyetlerinin “dışarıdan bakış” yerine doğrudan kültürü yaşamaya yönelik olması, gelecek kuşakların bu kültürü bir değer olarak kabul edebilmesi açısından son derece önemlidir (Pezikoğlu, 2012).

Genellikle kırlarda oluşturulan eko-köylerin, kentle ilişkisini sıfırlaması gerektiği konusunda bir fikir birliğine varıldığı görülmektedir. Bunun nedeni, eko-köy girişimlerinin amaçlarından birinin “kendi kendine yetebilen” bir yerleşim oluşturmak olmasıdır. Fakat kentlerden veya çevresinden ayrılmış kırsal eko-köy yerleşimleri, büyük çapta sorunlar yaşamaktadır (Güleryüz, 2013). Kırsal eko-köylerde yaşanan sorunlar ve zorluklar sonucunda eko-köylerin kentten kopmadan da oluşturulabileceği konusu gündeme gelmiştir ve eko-köy kavramına, “kentsel eko-köyler” kavramı eklenerek, kırsal eko-köylerin sorunlarına çözüm bulmak amaçlanmıştır. Kırsal eko-köyler ile kentsel eko-köylerin uyguladığı tasarım prensipleri ve karar mekanizmaları benzerlik göstermektedir. Cordivae (2003)’e göre kırsal ve kentsel eko-köy yerleşimleri arasındaki en belirgin fark, alanlarının büyüklüğüdür (Cordivae, 2003).

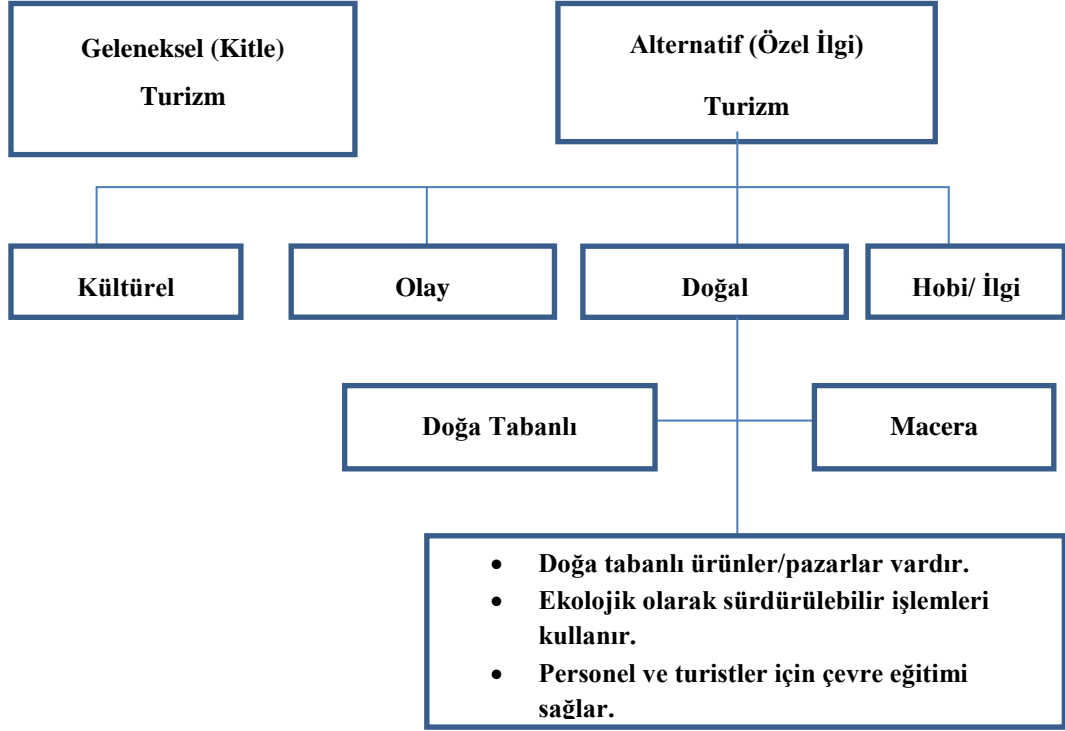
Çizelge3.2. Sürdürülebilirliğin ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları (Sev, 2009)

“Sürdürülebilirlik” ve “sürdürülebilir gelişme” ile ilgili yapılan çalışmalar, yaşam standartlarının mevcut çevresel sorunların üstesinden gelerek yükseltilmesi konusuna odaklanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında sürdürülebilirlik kavramının tek hedefinin, çevresel yani ekolojik sürdürülebilirlikle ilgili olduğu izlenimi yaratılmıştır. Analitik bir bakış açısıyla bakıldığında “sürdürülebilirlik” fikri temel olarak ekolojiye aittir ve bir ekosistemin zamanla hiç değişmeden varlığını sürdürebilmesi anlamına gelmektedir (Reboratti, 1999). Ancak, sürdürülebilirlik, ekolojik boyutundan farklı olarak kültürel, sosyal ve ekonomik boyutlarıyla da ele alınmalıdır. Farklı bakış açılarıyla yorumlanan sürdürülebilir kalkınma ve gelişme kavramı bazen sadece ekolojik kaygıları, bazen de ekonomik, politik veya sosyal konuları bir arada

tanımlanmıştır. (Şekil 3.2.)'de görüldüğü üzere sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere üç temel boyutunun olduğu belirtilmektedir (Güleryüz, 2013).

Çizelge3.3. Turizm Pazarında Eko-turizm (BPP Learning Media, 2011)

Eko-turizm son on yılda uluslararası turizm sektörü içerisinde en hızlı büyümeyi göstermiştir. Buna sebep olan faktörler;

- Küresel ekolojik sorunlara uluslararası farkındalığın artırılması
- Sanayileşmiş ülkelerden gelen zengin turistler arasında doğa tabanlı deneyimleri isteyenlerin olması
- Televizyonda doğa harikalarını, yaban hayatını anlatan seyahat belgesellerinin yayınlanması

- Tercih edilecek yerleri ekoturizm yerlerinde konumlandırmak (Orta Amerika'da Belize ve Kosta Rika gibi ve Avustralya vahşi alanlarında tazmanya gibi)

Eko-turizm bu nedenle önemli ölçüde turizm ve destinasyon gelişimi üzerinde potansiyel etkiye sahiptir. Sanayi ve hükümet yetkilileri turistlerin tercih edebilmesi için sürdürülebilir yönetim rejimleri, turistik tesisler ve hizmetler sağlamalıdır (BPP Learning Media, 2011).

3.8. Eko-turist ve Tercihleri

Eko-turizm etkinliklerine katılan turistler genel olarak doğa ve kırsal yaşamla etkileşim içinde olmak, çevreyi keşfetmek, çevre hakkında bilgilenmek, sosyal etkileşimde bulunmak, kendini keşfetmek ve gerçekleştirmek, risk aramak, bilimsel merak gibi nedenlerle seyahat etmektedirler (Polat, 2006).

Wihgt (2001)'e göre eko-turizm çok geniş kapsamlı olmasına rağmen, yapılan çalışmalar genellikle destinasyon, tur operatörlerinin algıları ya da doğa ve macera temelli turizm üzerine yoğunlaşmıştır. Bu nedenle eko-turizme olan ilgi, eko-turistlerin özelliklerinden ziyade pazara ve destinasyonlara yönelik olmuştur (Tetik, 2012). Sharpley'in (2006) ve Demir ve Çevirgen'in (2006) belirttiğine göre eko-turistin tanımını yapabilmek için eko-turisti kitle turistlerinden ayıran davranış farklılıklarının neler olduğunu belirlemek gerekmektedir. Öncelikle eko-turist doğaya, kültüre ve yörenin ve yerel halkın kalkınmasına ilgi duyan; yöreye sürdürülebilirliğin sağlanması için katkıda bulunan bir turist tipidir.

Eko-turist davranışlarının üç kapsamı bulunmaktadır (Sharpley, 2006);

- Seyahat Öncesindeki Davranışlar: Tur ile ilgili tüm bilgilere sahiptirler.

Bu bilgiler; seyahat acentesi, acentenin doğaya uygun faaliyetleri, grubun büyüklüğü, ulaşım türü, kalacağı konaklama işletmelerinin çevreye uyumlu uygulamaları, yerel halkın turistten seyahatinden elde edeceği ekonomik katkılar, yörenin tarihi, kültürü ve diğer yöresel bilgilerdir.

- Seyahat Esnasındaki Davranışlar: Yerel halka ve geleneklerine saygılıdır; yerel girişimcileri destekler; alçakgönüllülikle seyahat ederler; yöre ve yerel halk ile ilgili bilgiye sahip olacak kadar yeterli süre yörede kalırlar. Yörenin flora ve faunasına zarar vermezler ve çevreye en az olumsuz etkide bulunmaya çalışırlar.
- Seyahat Sonrasındaki Davranışlar: Ziyaret edilen yöre ile ilgili anlayışı ve değeri geliştirirler. Seyahat acentasına gerekli geri dönüşümü sağlarlar.

Eko-turist, yaban hayatını ve doğal kaynakları kullanırken tüketici bir anlayış içinde değildir. Ayrıca eko-turist yerel halkın ekonomik refahına ve alanın korunmasına, doğrudan faydalanmaya yönelik istihdam ve finans araçları yaratmasıyla da ziyaret edilen alana katkıda bulunur (Kaypak, 2010). Eko-turistlerin ihtiyaçlarını ve özelliklerini anlamak için araştırmacılar eko-turistleri grup tipine göre sınıflandırmışlardır. Bunlar motivasyon ve ilgi düzeylerine, aktivitelere ve fiziksel zorluklara göre sınıflandırmadır. Bu sınıflandırmaların birçoğu kavramsal olarak ele alınmış, belirli bir veri ile desteklenmemiştir (Hvenegaard, 2002). Giannecchini (1993) ve Ziffer (1989) eko-turisti; değerbilirlik, katılımcılık ve duyarlılık ruhu içinde, nispeten doğal özelliklerini koruyan alanları ziyaret eden kişi olarak tanımlamaktadır (Sharpley, 2006).

1999 yılında Avustralya'ya gelen 300 turist arasında, eko-turizmden ne anladıkları, ilgileri ve katılımlarını ölçmek amacıyla uluslararası seyahat pazarına yönelik olarak yapılan bir turizm araştırmasında, belirli kriterleri taşıma durumlarına göre turistler 4 gruba ayrılmış ve bunlara dayalı olarak eko-turizm pazar profili belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada, turistlere eko-turizmden ne anladıkları, eko-turizmi ifade eden alternatif terimler, doğa ve turizme karşı tutumları konularında sorulan çoktan seçmeli sorulara verilen cevaplardan yararlanılarak aşağıdaki eko-turist tipleri

tanımlanmıştır (Demir ve Çevirgen, 2006). Bunlar:

- Gerçek Ekoturistler: Bu turistler, eko-turizm ile ilgili tanımlamaların tamamına uyan en sorumlu gruptur.

- Eko-turistliğe Yatkın Olanlar: Bunlar, doğaya ve onu anlamaya yönelik bir eğilime sahip olan, fakat tatillerini planlarken ve ondan beklentilerinde bu eğilimlerini göstermeyen gruptur.
- Olası Eko-turistler: Bu grup, doğa ile ilgili tatillere ve aktivitelere ilgi duyan ve eko-turizmin ne olduğunu genel olarak idrak etmiş, fakat doğayı anlama ve öğrenmeyi özel bir motivasyon olarak tatilleri ile ilişkilendirmemiş turistleri ifade etmektedir.
- Eko-turist Olmayanlar: Bu grup, hem doğa ile ilgili turizme karşı bir sorumluluk duymayan hem de eko-turizmin ne olduğunu idrak etmemiş turist grubudur.

Burton (1998)'e göre eko-turistler, klasik turistten ve hafta sonları pikniğe veya doğada yürüyüşe çıkanlardan farklı özellik göstermektedir. Deneyimleri konusunda farklı algılamalara ve düşüncelere sahiptirler. Doğayı anlama ve hoşlanmanın yanında, çevre dostu teknolojileri ve yerel kaynakları kullanarak doğayı koruyacak eylemlerde buldukları görülmektedir (Kaypak, 2010).

3.9. Eko-turizm İçerikli Faaliyet Türleri

Eko-turizmde, faaliyetin gerçekleştiği yer doğal çevredir. Eko-turizm doğa temelli bir turizm biçimi, aydınlatıcı bir doğada seyahat deneyimidir. Hemen hemen tüm tanımlar, eko-turizmin nispeten bozulmamış doğal ya da el değmemiş (bakir) alanlarda gerçekleştiğini vurgulamaktadır. Eko-turizmi faaliyetin yeri temelinde tanımlamak ciddi bir sorun getirmektedir; zira eko-turizm, faaliyetin yeriyle değil şekli ve özellikleriyle belirlenen bir etkinliktir. Bir etkinliği eko-turizm yapan o etkinliğin mekânı veya miktarı değil, etkinliğin nasıl kullanıldığı, nasıl organize edildiği, nasıl gerçekleştiği ve ne şekilde sonuçlandırıldığıdır (Erdoğan, 2010).

Türkiye, yaklaşık 8000 km. uzunluğunda sahilleri, çeşitli uygarlıklardan kalan eşsiz kültür değerleri, doğal güzellikleri ve iklim özellikleri ile büyük bir turizm potansiyeline sahiptir. Ayrıca dağları, yaylaları, mağaraları, akarsuları, gölleri, termal kaynakları ile çok sayıda turizm alternatifini bünyesinde barındıran bir turistik ülke olarak dikkati çekmektedir. Turizm Bakanlığı turizm ürünlerini çeşitlendirmeyi ve kıyı alanları üzerindeki baskıları azaltacak ve turizm sosyo-ekonomik faydalarını daha az gelişmiş bölgelere dağıtacak şekilde tatilleri yaymayı amaçlayan bir politika ortaya koymaktadır. Turizm Bakanlığı çevreci yaklaşımla projeler yürütmektedir. Bunlar Mavi Bayrak Projesi: Türkiye, yeterli yüzme suyu kalitesi ve plaj/ marina hizmetleri açısından genel çevre standartlarının izlenmesini sağlamak amacıyla uluslararası Mavi Bayrak Kampanyasına katılmaktadır. Atak Projesi: 1989 yılında Turizm Bakanlığı Ege ve Akdeniz kıyılarındaki ilçelerin ve köylerin yer aldığı 2000 km kıyı şeridi kapsayan projeyi başlatmıştır. Proje ile ilk önce altyapı eksikliklerini düzeltmek, daha sonra yeni kıyı yönetim yöntemlerini tanımlamak amacı ile tasarlanmıştır (Arslan, 2003).

Avrupa Topluluğu, kendi ülkelerinde yüzme amacı ile kullanılacak göl ve deniz suları için gerekli su kalitelerini belirleyen mikrobiyolojik parametreleri, yol gösterici ve uyulması zorunlu hükümler olarak ortaya koymuştur. Bu çalışmalar 1987 yılında Avrupa Çevre Eğitim Vakfı (FEEEE) tarafından yürütülen Mavi Bayrak Kampanyası adı altında birleştirilmiş önce 11 AT ülkesi daha sonra 22 ülkede başarı ile uygulanmıştır. 2001 yılında ise Avrupa'nın dışında yer alan ülkelere gelen talepler doğrultusunda kampanyanın kapsamı genişletilmiş olup Avrupa Çevre Eğitim Vakfı'nın adı Çevre Eğitim Vakfı olarak değiştirilmiştir. Bu programın plajlarda Mavi Bayrak uygulamaları Proje İnşaat Daire Başkanlığı Çevre Sorunlarını Önleme Şubesi, marinalarda ve yatlarda Mavi Bayrak uygulamaları ise Deniz Turizmi Daire Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Sürdürülebilir turizm kapsamında, çevrenin korunması, çevre bilincinin geliştirilmesi, turistik tesislerin çevreye olan olumlu katkılarının teşvik edilmesi ve özendirilmesi amacıyla, 1993 yılından itibaren talep eden ve aranılan nitelikleri taşıyan konaklama tesislerine, Turizm ve Çevre Bakanlığınca Çevre Dostu Kuruluş Belgesi (Çam Simgesi)

verilmiştir (Çevreye duyarlılık kampanyası- yeşil yıldız). Yeşil yıldız projesi enerji, su, çevreye zararlı maddelerin tüketiminin ve atık miktarının azaltılmasını, enerji verimliliğinin artırılmasını, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının teşvik edilmesini, konaklama işletmelerinin yatırım aşamasından itibaren çevreye duyarlı olarak planlanmalarını ve gerçekleştirilmelerini, tesisin çevreye uyumunu, çevreyi güzelleştirici düzenleme ve etkinlikleri, ekolojik mimariyi, çevreye duyarlılık konusunda bilinçlendirmeyi, eğitim sağlanmasını ve ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılmasını kapsamaktadır. Turizm ve Çevre Bakanlığınca yürütülen bir diğer proje olan ÇED, gerçekleştirilmesi planlanan bir projenin, çevre üzerine olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin önlenmesi, en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin tespit edilmesi, seçilen yer ve proje alternatiflerinin değerlendirilmesi çalışmalarını içeren “karar verme sürecidir (kultur.gov.tr. 08.08.2015).

Eko-turizmi tanımlarken literatür vahşi yaşamı izleme/gözleme, yürüyüş, tırmanış, trekking, parkları ve koruma alanlarını ziyaret etmek, yayla turizmi, kuş gözlemciliği, fotoğraf safarisi, balık tutma, bisiklet turizmi, balon turizmi, tüplü dalış, tarımsal turizm, doğal binicilik turizmi, çadır ve karavan turizmi, mağara turizmi, dağcılık, rafting, kano, yamaç paraşütü vs. gibi çok sayıda doğa temelli turizm ve eko-turizm faaliyeti türüne işaret etmektedir. Bu kategoriye ayrıca macera turizmi (doğal alanlarda akarsu rafting, bungee jumping, kayalıklara tırmanma, dağ bisikleti, yelken kanatla uçuş), yerliler arasında kültür turizmi (örneğin Nepal boyunca köylere yürüyerek ve geleneksel değerlerin ve ürünlerin Cola ve pizza kültürüyle yer değiştirdiği diğer yerlere giderek diğer kültürleri görmek ve deneyimlemek), bilim turizmi (koruma altındaki alanların turizme açılması dahil), doğal parkları ziyaret ederek buralarda kamping yapmak ve miras turizmi de dahil edilmiştir (Erdoğan, 2010). ekoturizm çevre ve etik sorumluluk endişeleriyle 'doğa turizmi' nden ayrılmaktadır. Doğa- esaslı turizm, sürdürülebilir çevre koşullarını sağlıyor ,dikkatli yönetiliyorsa örneğin sömürücü etki gösterebilen balıkçılık ve avcılık gibi etkinlikleri de içerebilir (BPP Learning Media, 2011)

Bir başka çalışmada ise eko-turizm türleri için yapılan sınıflandırmada öğrenmeye dayalı, eğlenmeye dayalı ve dinlenmeye dayalı eko-turizm çeşitleri şeklinde üç ana sınıflandırma oluşturulmuştur. Bu ana sınıfları da şöyle oluşturmuştur (Tetik, 2012);

- Öğrenmeye dayalı aktiviteler; Botanik Turizmi, Kuş gözlemciliği (Ornitoloji), Doğa fotoğrafçılığı, yaban hayatı gözleme, tarım çiftlik turizmi, Jeomorfolojik oluşumları izleme (jeoturizm/mağara turizmi)
- Eğlenmeye dayalı aktiviteler kendi arasında ikiye ayrılır. Maceraya dayalı aktiviteler, sportif aktiviteler. Maceraya dayalı olanlar; Dağcılık, safariler, balon turizmi, yamaç paraşütü, akarsu turizmi (Kanoculuk, rafting). Sportif aktiviteler; Bisiklet turizmi, Su altı dalış (scuba diving), Atlı doğa yürüyüşü, sportif olta balıkçılığı, trekking ve hikking (doğa ve dağ yürüyüşü), av turizmi.
- Dinlenmeye dayalı aktiviteler; kamp, karavan turizmi, yayla turizmi.

Eko turizm faaliyetlerinin başarısı ve sürdürülebilmesi için aşağıdaki hususlarında yapılan turizm planlamaların da dikkate alınması gerekir (Aslan, 2003);

1. Halkın değerlerini ve sosyal çevreyi daha iyi anlamak gerekir.
- 2- Turistik yörelerin ve turistik değerlerin dışarıdan gelebilecek etkilere karşı hassasiyetlerinin belirlenmesi gerekir.
- 3- Herhangi bir gelişmenin yaratacağı sonuçlar ve çevresel profiller ile ilgili araştırmalar için; planlayıcı, politikacı ve kuruluşlara yararlı veri ve göstergelerin oluşturulması gerekir.
- 4- Çevresel ekonomilerin büyümesi; turizmde gelişmelerin değerlendirilmesi ve izlenmesi ile birlikte ele alınarak sağlanmalıdır.
- 5- Basit fakat katı kurallarla çevreyi koruma ölçütlerinin geliştirilmesi gerekir.
- 6-Turizm planlayıcılarının; projelerin uzun dönemli çevresel kaliteyi sağlayıcı özellikte olmasını kabul etmeleri gerekir ve bu yönde projeler geliştirmesi beklenir.
- 7- Planlayıcılar ekonomik bir sektör olarak sadece turizmi değil, dengeli bir ekonomiyi hedeflemelidir.

4. ÇANDIR EKOLOJİK KÖY PROJESİ

Bu bölümde Çandır Köyü doğal, kültürel ve coğrafi özelliklerine değinilmiş ve ekolojik köy oluşum süreci hakkında bilgi verilmiştir.

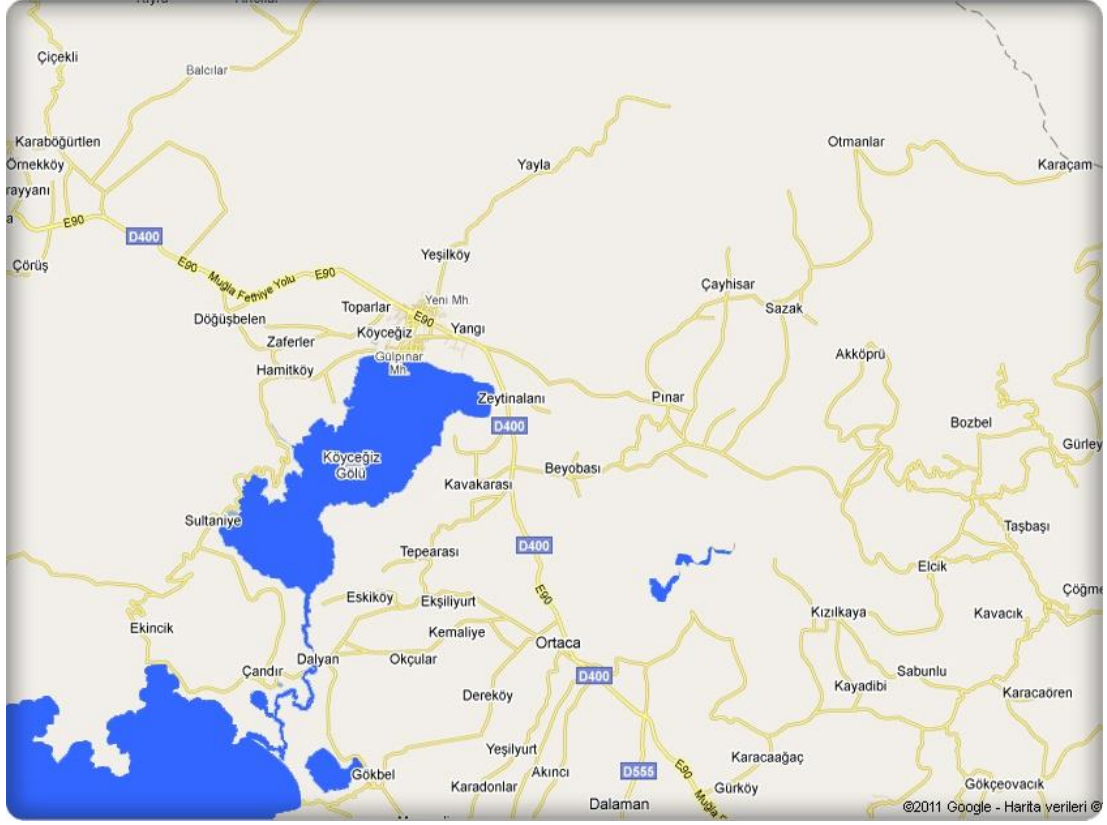
4.1. Köyceğiz İlçesine Bağlı Çandır Köyü

Araştırmanın konusunu oluşturan Çandır Mahallesi Muğla'nın Köyceğiz ilçesine bağlıdır. Köyceğiz İlçesi Akdeniz ve Ege Bölgelerinin birleştiği yerde, Muğla – Fethiye Karayolunun 60. Km' sinde, zengin doğal güzellikler ve narenciye bahçeleri içinde sakin turistik bir beldedir. İlçe adını aldığı Köyceğiz Gölü' nün kuzeyinde kurulu olup, 1606 km² yüzölçümünde, 28. Derece 44. Boylam 36. Derece 58. Enlemler arasındadır. 2000 yılı nüfus sayımına göre ilçenin nüfusu köyleri ile birlikte 29.196 olup, ilçe 1860 yılında kurulmuştur. Doğusunda Ortaca ve Dalaman İlçesi, batısında Marmaris ve Ula İlçesi, kuzeyinde Denizli Güneyinde Akdeniz bulunmaktadır. İlçeye bağlı 18 köy ve 2 belde mevcuttur. Rakımı 22,50 metredir. Çandır, Akdeniz ve Köyceğiz Gölünün kıyısında, sahip olduğu kültür mirasları, çam ormanları ve doğal kaynaklarıyla doğa harikası bir yerdir. 199 hane ve 543 nüfusa sahip olan Çandır'ın ilçe merkezine uzaklığı 40 km, il merkezine uzaklığı ise 100 km'dir. Başlıca tarım ürünü olan zeytinden 800 dekar alanda yıllık 120 ton zeytinyağı elde edilmektedir. 350 dekar alanda yıllık 700 ton narenciye, 150 dekar alanda ise 300 ton nar üretilmektedir. 6851 koloni arısı bulunan Çandır'da yıllık 116 ton bal üretimi gerçekleştirilmektedir (Muğla İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü). Dünyaca ünlü Kaunos Antik kenti, Kral Kaya mezarları ve Çamur banyoları Çandır

köyü sınırları içindedir. Yılda yaklaşık 60000 turist bu eşsiz güzellikleri görmek ve yaşamak için ziyaret etmektedir (Şekil 3.1.).

Muğla Dalyan'a yakın Köyceğiz sınırları içinde bulunan, bir diğer adı da "Kbid" olan Kaunos Antik Kenti Dalyan-Ortaca boğazının öbür yakasındadır. Bir mitosa göre Miletos'un ikiz çocuklarından biri olan Kaunos tarafından Karya-Likya sınırında kurulmuştur. Antik çağda bir liman kenti olan Kaunos günümüzde kıyıda hayli içerde kalmıştır. Kente girişte Kaya Mezarları bulunmakta ve kenti tahkim eden yaklaşık 3 km uzunluğundaki sur duvarları, stoa, agora, çeşme, hamam, tiyatro, tapınak kalıntıları Kaunos'un antik dönemde teşkilatı tam bir kent olduğunu ortaya koymaktadır. Arkaik, Klasik, Helenistik, Roma ve Bizans dönemlerinde yerleşim yaşanmıştır. Kaya Mezarları ise M.Ö. 4. yy'da yapılmış, daha sonraları Roma döneminde de kullanılmıştır (koycegiz.gov.tr. 08.08.2015).

Çandır'a ve Kaunos'a karayolu ile Köyceğiz üzerinden ulaşılabilirdiği gibi genelde Dalyan'dan deniz motorları ya da kayıklar ile geçilmektedir.

Şekil 4. 1. Koycegiz haritası (koycegiz.gov.tr)

4.2. Projenin Oluşumu

Son yıllarda tüm dünyada insan sağlığı ile ilgili birçok hastalığın yaygınlaşması, yaşanan doğal afetler gibi faktörler çevre bilincini geliştirmiş, buna bağlı olarak doğala ve doğal ürünlere yönelik, çevreye duyarlı turizm çeşitlerine ilgi artmıştır.

Turizm endüstrisinin ekonomik ve çevresel anlamda sürdürülebilirliğinin sağlanması özellikle iki faktöre bağlanmaktadır. Bunlardan biri turizm sektöründe uzmanlaşmanın sağlanması, diğeri de turizmin dayandığı kültürel ve doğal çevrenin devam ettirilmesi ve geliştirilmesidir. Bu iki faktörün birleşimi turizmde kalitenin ve çevresel standartların geliştirilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Kaliteyi sağlamanın bir yolu da turizmde uzmanlaşma, sertifikasyon, akreditasyon ve lisans programları gibi ölçütlerin kullanımının yaygınlaştırılmasıdır (Black ve Ham, 2005).

Ekonomi içerisinde birçok sektör arasında ilişki olsa da, turizm ve tarım birbirini en iyi tamamlayan sektörlerin başında gelir. Turizmin geliştiği bölgelerde, tarımla geçinen yerel halk, verimli tarım alanlarını turistik işletmelere bırakmak yerine, tarım turizm bütünleşmesini sağlamaya çalışmaktadır. Bu bütünleşme ise organik tarım ile mümkün olmaktadır. Günümüzde yerli ve yabancı turistler, tatilde konakladıkları tesislerde organik kriterlere uygunluk aramakta, yiyeceklerden kullandıkları çarşaf, havlu ve bornozlara kadar tüm ürünlerin organik standartlara uygun olmasını tercih etmektedir. Ayrıca konakladıkları tesislerin çevreye olan duyarlılığını da önemsemektedir. Eko-turizm gezileri genellikle küçük gruplar halinde gerçekleştirilir. Konaklama ve yeme içme türü hizmetler çoğunlukla yerel düzeydeki küçük ve orta ölçekli işletmeler tarafından karşılanır. Sürdürülebilir turizmin alt bileşenlerinden biri olan eko-turizm bileşenleri ise aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır (Kahraman ve Türkay, 2004):

- Biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkı sağlaması,
- Yerel halkın refahının gözetilmesi,
- Küçük ölçekli kuruluşlar/işletmeler tarafından küçük turist gruplarına hizmet verilmesi,
- Turistlerin ve yerel halkın turizm endüstrisi hakkında sorumlu hareket etmesinin sağlanması,
- Geri dönüşü olmayan kaynakların en düşük düzeyde tüketilmesi,
- Turizm yönetimine yerel düzeyde katılımın önemsenmesi, iş fırsatlarının ve mülkiyetin yerel halkın yararına gelişmesinin gözetilmesi.

Bu noktada Çandır'ın Dalyan, Köyceğiz gibi dünyaca tanınmış yerler arasında olması ve turizm işletmelerine yakınlığı, tarım alanlarını ve kültürel yapısını korumuş olması, doğal ve kültürel zenginlikleri, organik tarım projesine ilham kaynağı olmuş Muğla tarım il müdürlüğü öncülüğünde 19 Şubat 2013 tarihinde yapılan eğitim toplantısı ile ilk adımı atılmıştır. Proje kapsamında organik tarım ile geleneksel köy yaşamının, doğal ve kültürel varlıkların tanıtımı, köy pazarı kurulması, ev pansiyonculuğu gibi faaliyetlerle yöre halkının ekonomisine katkı sağlanması ve

halkın doğal-kültürel kaynaklara daha korumacı yaklaşımlarının sağlanması hedeflenmiştir. Proje ile ilgili üretici toplantıları yapılmış, organik üretim yapacak üreticiler belirlenmiş ve hazırlıkların yapılması sağlanmıştır. Çandır'da üretim yapan 47 üretici ile zeytin, nar, narenciye ve değişik tarım ürünleri organik tarım üretimi planlanan projede 09.06.2014 tarihinde organik köyün kontrol ve sertifikasyon işlemlerini gerçekleştirecek yüklenici firma (ETKO) ile Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü protokol imzalamıştır.

4.3. Proje Organik Üretim Süreci

Ülkemizde organik tarım faaliyetleri, 5262 Sayılı Organik Tarım Kanunu ve 27676 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik kapsamında Bakanlığımızca organik tarımda yetki verilen Kontrol ve Sertifikasyon kuruluşlarıyla yapılan sözleşmeye dayalı olarak yürütülmektedir. Organik üretim yapacak çiftçinin organik tarım yapacağı arazisi; geleneksel üretim yapılan bölgelerden, işlek anayollardan, ağır sanayi tesislerinden, maden işletmelerinden, kentsel atıkların toplu olarak bırakıldığı alanlardan, kirletici atıklar içeren akarsular ve yeraltı sularından etkilenmeyecek bir mesafede olması gerekmektedir. Organik tarım, üretiminin her aşamasının kontrol edildiği ve nihai ürünün sertifikalandırıldığı bir üretim şekli olduğundan kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının denetiminde ve sözleşme dahilinde uygulanmaktadır (www.tarim.gov.tr erişim 15.07.2015). Organik tarım; üretimde kimyasal girdi kullanmadan, yönetmeliğin izin verdiği girdiler kullanılarak, üretimden tüketime kadar her aşaması; tohumdan toprağa, girdiden işlemeye kadar kontrollü ve sertifikalı tarımsal üretim biçimidir. Kontrol ve sertifikalandırma işlemi Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından ilgili mevzuatlar çerçevesinde çalışma yetkisi verilen yetkilendirilmiş kuruluşlar tarafından yapılmakta olup (Anonim, 2012) Çandır Organik Köy Projesinde yüklenici firma ETKO ile başlamış ve 2015 yılı itibarıyla ECAS'a geçmiştir. Yetkilendirilmiş kuruluş, başvuruda bulunan müteşebbisin organik tarım metoduyla üretim yapıp yapamayacağına karar verir.

Uygun bulunan müteşebbis başvurduğu yetkilendirilmiş kuruluş ile sözleşme yapar. Nitekim proje kapsamında 47 üretici ile sözleşme yapılmıştır.

Mevzuat hükümlerine göre, ürünün güvence altına alınmasındaki iki temel yöntem, kontrol ve sertifikasyondur. Kontrol; Organik tarım faaliyetlerinin yönetmeliğe uygun olarak yapılıp yapılmadığının belirlenmesi, düzenli kayıtların tutulması, sonuçların rapor edilmesi, gerek görüldüğü durumlarda ürünün organik niteliğinin laboratuvar analizleri ile test edilmesidir. Sertifikasyon ise; bütün kontrol yöntemlerinin uygulanması sonucu işletmenin, organik ürünün ve girdinin mevzuata uygunluğunun belgelenmesidir. Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından "Organik Tarım Müteşebbis Sertifikası" ve "Ürün Sertifikası" verilir. Ancak doğal alanlardan ürün toplama hariç üretim yapan üreticiler geçiş sürecine alınır. Organik tarıma başlamasından on iki ay sonra elde edilen ürünler geçiş süreci ürünü olarak değerlendirilir ve " Organik Tarım Geçiş Süreci Ürünüdür" etiketiyle pazarlanır. Çandır Ekolojik köyü üretimlerinde domates, biber, patlıcan, bamya gibi üretimi yapılan sebzeler için geçiş süreci iki yıl olması nedeniyle 2016 yılında elde edilecek ürünler organik ürün statüsünde olacaktır. Narenciye ve nar gibi ürünlerde ise geçiş süreci üç yıldır. Üçüncü yıl tamamlandıktan sonra elde edilecek ürünler organik ürün olarak pazarlanabilecektir.

4.4. Çandır Turizme Dayalı Organik Köy Projesi Çalıştayı

Sertifikasyon işlemleri sonrası proje tanıtımı ve ilanı gerçekleştirilmiş ve kamuoyu bilgilendirilmiştir. Ardından 24 Kasım 2014 Pazartesi günü Muğla Otelde gerçekleştirilen çalıştaya Vali Yardımcısı, Köyceğiz Kaymakamı, İl Müdürü, İl Müdür Yardımcısı ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Orman Bölge Müdürlüğü, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Tabiat Varlıklarını Koruma Müdürlüğü ile konu ile ilgili olarak birçok kamu kurum ve

kuruluşu ve sivil toplum örgütlerinin katılımı ile gerçekleşmiştir. Çalıştay' da proje ile ilgili şu sorunlar tespit edilmiş ve öneriler getirilmiştir;

1. Çandır Mahallesiindeki sulanamayan tarım alanlarına sulama imkanı sağlanması,
2. Çandır Mahallesi ve doğasını tanıtan tabelalar ve yönlendirme levhalarının konulması,
3. Bahçe ve sokakların güzelleştirilmesi (Çitlerin tamiri ve boyanması, süs bitkilerinin dikilmesi),
4. Gönüllü üniversite öğrencilerinin proje alanındaki çalışmalara katkıda bulunması,
5. Yürüyüş yolu üzerinde kamelyalar, oturma bankları oluşturulması,
6. Merkez derenin iki kenarına yürüyüş yolu yapılması,
7. Eski köy konağının restore edilerek proje yürütme merkezi olarak kullanılması,
8. Çandır Mahallesi eko- turizmi geliştirme olanaklarının araştırılması,
9. Eko-turizme yönelik olarak bahçelere örnek bungalov evlerin yapılması yerine yörenin mimarisinin korunması ve mevcut yapıların kullanılması,
10. Karya yolunun restore edilmesi,
11. Çandır Mahallesi giden karayolunun iyileştirilmesi,
12. Çandır Mahallesi içindeki kanaldan Kaunos'a ve yerleşim merkezine giden yolun genişletilme olanağının araştırılması,
13. Sağlık evinin faaliyete geçirilmesi,
14. Dalyan Kanalının temizlenmesi,
15. Köy camisinin tamamlanmasına katkıda bulunulması,
16. Yetiştirilen ürünlerin işlenmesine ve paketlenmesine yönelik atölyelerin yapılması,
17. Yerel köy ve halk pazarının kurulması,
18. Proje ile ilgili olarak, kurumların kendi aralarında yerel halka eğitimlerin verilmesi,
19. Tanıtım ve reklamların yapılması,

20. Dalko Su Ürünleri Kooperatifi tarafından üretilen ürünlerin proje kapsamına alınıp alınamayacağına araştırılması,
 21. Çalıştayda görüşülen konuların takibi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması,
- kararları alınmıştır.

4.5. Projenin Eko-Turizm Boyutu

Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007 yılında yayınlamış olduğu Türkiye Turizm Stratejisi 2023'te ve Eylem Planı 2013'te turizmi çeşitlendirmek, bunun için de diğer turizm türlerinin yanı sıra eko-turizmi de geliştirmek yer almaktadır. Bu amaçla Bakanlık Eko-turizm için çeşitli hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için yapılması gerekenleri belirlemiştir. Bu hedefler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023 Türkiye Turizm Stratejisi, 2007, 23):

- Eko-turizm ve yayla turizmi gibi doğa amaçlı turizm türlerinin geliştirilmesi için altyapının geliştirilmesi ve niteliğinin artırılması,
- Ana tur güzergâhları, varış noktaları, ara istasyon ve alt istasyon noktalarının belirlenmesi,
- Yaylaların yoğunlaştığı alanlarda spot merkezler veya aks olarak öncelikli turizm gelişme/eylem bölgelerinin belirlenmesi,
- Kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları işbirliği ile agro-turizm, macera turizmi, spor turizmi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için eylem planı hazırlanması.

Hedeflere ulaşmak için yapılması gerekenler 2013 eylem planında ise aşağıdaki gibi belirlenmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023 Türkiye Turizm Stratejisi, 2007):

- Yerel halk; turistik ürün, hediyelik eşya yapımı, servis, kalite ve işletmelerin yönetimi konusunda eğitilecektir.

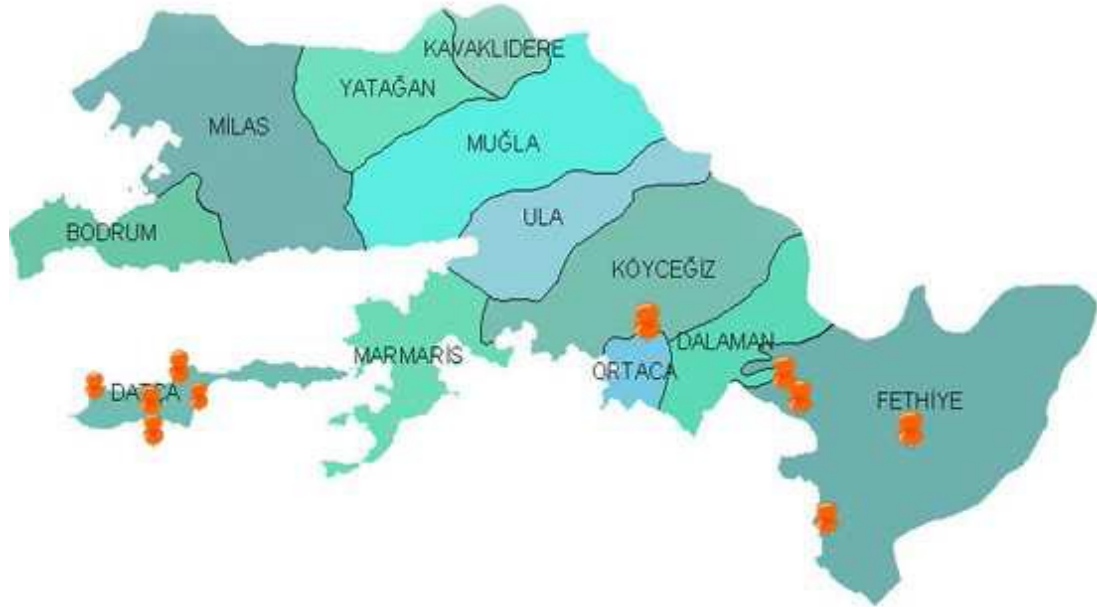
- Etnografik ve çevresel özelliklerinin sergilendiği müze evlerin açılması teşvik edilecektir.
- Alana girişte kabul noktaları oluşturulacak ve mola noktalarını, tur güzergâhlarını gösteren haritalar sunulacaktır.
- Çeşme, tuvalet, barınak, mesafe ve yön levhalarının tamamlanması, dağ/doğa yürüyüşü rotalarının GPS ile tanıtılması ve yeni taşıt yolu açılmaması sağlanacaktır.
- Orman ve mera alanlarının sınırlarının tespitini takiben 1/25000, 1/5000 ve 1/1000 ölçekli imar planları hazırlanacaktır.
- Mağara, şelale, ilginç ağaç ve kaya oluşumu, sportif alanlar, kamping alanları gibi çekicilikler için çevre düzenlemeleri yapılacak, gerekli altyapı tamamlanacaktır.
- Yerel halka pansiyonculuk eğitimi verilecektir.
- Eko-turizm alanlarının “alan yönetim planları” yapılacaktır.

Uluslararası alanda UNDP; GEF aracılığıyla Türkiye’de yapılan projelere destek vermektedir. GEF Küçük Destek Programı (SGP) küresel çevre sorunlarına yerel çözümler geliştiren sivil toplum kuruluşlarına mali ve etkin destek veren dünya çapında bir programdır. SGP’nin ilgi alanları biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı, toprak kaybının azaltılması, iklim değişikliği ile mücadele ve uluslararası suların korunması, kirliliğe yol açan organik maddelerin azaltılmasıdır. SGP, UNDP tarafından uygulanmakta ve Birleşmiş Milletler Proje Hizmetleri Ofisi (UNOPS) tarafından yaklaşık 105 ülkede yürütülmektedir. UNDP, Küçük Destek Programı’nı, GEF’in üç uygulayıcı kurumu olan UNEP, UNDP ve Dünya Bankası adına uygulamaktadır. SGP, Türkiye’de 1993 yılından bu yana en fazla 50.000 Amerikan Doları ve ortalama 25.000 Amerikan Dolarlık küçük fonlarla 100’ün üzerinde projeye destek sağlamıştır.

TaTuTa (Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası) Projesi ise Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği tarafından UNDP, GEF, SGP desteğiyle 2004 yılında hayata geçirilen ve hala devam etmekte olan yerel bir

projedir. Projenin amaçları; kendilerini ekolojik tarıma adanmış çiftçilere, ekolojik üretimi sürdürebilmeleri için ek maddi destek sağlamak; ziyaretçilerin çiftçi ailelerin evinde kalmasını ve gönüllü olan çiftlikler ile turistlerin buluşmasını sağlamak; kültürlerarası alışverişi sağlamanın yanında, tüketici-üretici arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi ile bireylerin ekolojik döngüye ve birbirlerine karşı sorumluluk bilincinin gelişmesine de destek olmaktadır (Tetik, 2012).

TaTuTa doğrultusunda Muğla Yöresinde faaliyet gösteren 10 işletme (Şekil 3.2.) Fethiye, Dalyan ve Datça'dadır. Fethiye'deki işletmeler Tangala Çiftliği, Pastoral Vadi, Reflections Camp, Yonca Lodge, Datça'da İbrahim Ohan Çiftliği, Datça Çiftlik Evi, Pigs Bay Camp, Sardunya Pansiyon, Knidia Çiftliği Dalyan'daki çiftlik ise Kargıcak'tır (Civelek, 2013).

Şekil 4.2. Muğla yöresindeki TaTuTa çiftliklerin dağılımı

Her doğa içerikli turizm şekli eko-turizm değildir. Gerçek eko-turizmin ne olduğunu; yapılan seyahatin ziyaret edilen alanların korunarak kullanılması ve geliştirilmesini

sağlayıp sağlamayacağı sorusunun cevabı belirleyecektir. Bir rafting turu nehrin korunmasına yardımcı olacak fonlar sağlıyorsa ve çevre bilincini geliştiriyorsa ekoturizmdir. Benzer şekilde yağmur ormanlarında bir yürüyüş, orada yaşayan insanlara ve çevreye çeşitli faydalar sağlayan özel bir yürüyüş olmadıkça bu faaliyet bir ekoturizm değildir (Demir ve Çevirgen, 2006).

4.6. Çandır'da Yapılabilecek Eko-Turizm Faaliyetleri

Araştırma alanında proje kapsamında henüz ekoturizm çalışmaları olmaması nedeniyle ekoturistten bahsetmek mümkün değildir. Dolayısıyla beklentilerini ölçmek mümkün olmamıştır. Bu nedenle çalışmanın bu bölümünde Çandır'ın doğal ve kültürel değerlerini göz önünde bulundurularak yapılabilecek ekoturizm türleri hakkında öneriler sunulmaya çalışılmıştır.

Tarım Turizmi; Temel olarak küçük çiftlikler olmak üzere, çiftçilere ek gelir sağlamak amacıyla bağ, bahçe, tarla, ahır, ağıl, kümes vb tarımsal üretim alanları ile küçük ölçekli ve geleneksel gıda işleme tesisleri gibi faaliyet alanlarını ziyaret etmek, günlük işlerine katılmak, çiftlik evinde geceleme, gezinme, eğlenme, alışveriş yapmak ve bazen de eğitim almak gibi aktivitelerin bir veya birkaçını kapsayan bir turizm türüdür (Zurnacı, 2012). Çandır Organik tarım projesi ile bütünleşebilecek bir turizm türü olması nedeniyle uygulanabilir olduğu düşünülmektedir. Henüz proje kapsamında yapılmamakla birlikte benzer projelerde bu tür çalışmalar yapıldığı düşünülerek tarım uygulamalarının turistlerle paylaşımı mümkün olabileceği söylenebilir. Ekim, dikim çalışmaları, hasat ya da işleme çalışmaları, elde edilen ürünlerden reçel, salça vb. ürünlerin üretimi turistlerle birlikte gerçekleştirilebilir.

Doğa yürüyüşleri etkinlikleri düzenlenerek adaçayı, kekik, zeytin toplama yapılabilir.

Doğa fotoğrafçılığı ile bu eşsiz güzelliklerle turistler buluşturulabilir. Ölemez dağına tırmanışlar ya da bisiklet turları düzenlenebilir. Atlı doğa yürüyüşleri ve at biniciliği çalışmaları ile turistlerin ilgisi çekilebilir.

Köyceğiz Gölü, 52 km²'lik tatlı su gölüdür. Derinliği 20-60 metre arasında değişir. Her türlü tatlı su balığı bulunur. Ayrıca güneyinde nesli tükenmekte olan Nil Kaplumbağası bulunur. Göl içerisinde dört adet irili ufaklı ada mevcuttur. Etrafı dağlarla çevrili olup en yüksek Ölemez Dağı'dır. Sazlıklarla kaplı doğal bir kanalla göl Akdeniz'e bağlanır. Bu tür göllere yani denizle doğal bir kanal vasıtası ile birleşen göllere "ayaklı göl" adı verilir. Dünyada bu tür göllerin sayısı Köyceğiz Gölü'yle beraber sadece yedi tanedir. Yani dünyadaki doğa harikası yedi ayaklı gölden birisi de Köyceğiz Gölü'dür (www.wikipedia.org). Köyceğiz gölünde tatlı su balıkları da mevcuttur. Bu özellikler göz önünde bulundurularak, kano, kürek sporları, olta balıkçılığı etkinlikleri, kaplumbağaları gözlemeleme, fotoğrafıama etkinlikleri yapılabilir.

Organik tarım üretimleri, ya da doğa turizmi etkinlikleri ile ilgili festivaller yapılarak turistler çekilebilir ve aynı zamanda Çandır'ın tanıtımı sağlanabilir. Kaunos ve çamur banyoları gibi kültürel ve doğal güzellikler kullanılarak kültürel ve sağlık turları düzenlenebilir.

5.ARAŞTIRMA

5.1. Araştırmanın Amacı

Dünyada hızlı nüfus artışı ve buna bağlı olarak tarım ürünlerine olan talebin yoğunluğu, son yıllardaki bitkisel ve hayvansal üretimin de yoğun şekilde yapılmasına neden olmuştur. Konvansiyonel üretimde birim alandan yüksek miktarda ve ekonomik ürün alınması öncelikli olduğu için ekolojik denge ve ürün kalitesinde sağlık kriterleri ikinci plana atılmıştır. Bunun sonucu olarak gerek bitkisel gerekse hayvansal üretim çevreye hayvan ve insan sağlığına zarar vermeye başlamıştır. Organik üretimin çevreyi ve sağlığı koruduğu gibi, küresel ısınmayı da azalttığı, biyolojik çeşitliliği, işlenmiş ürünlerdeki, kaliteyi ve yok olacak türleri de koruduğu bilinmektedir. Bölge organik tarım açısından değerlendirilebilir olmakla birlikte turistik bir bölgede yer alması, birçok doğal ve kültürel değere sahip olması nedeni ile eko-turizm açısından da değerlendirilebilir olduğu düşünölmüŐtür. Çevreye ve doğaya duyarlı, doğal doku ve değerleri arayan, Şehir hayatı içerisinde özlemini çektiği doğal yaşam alanlarını görmek ve yaşamak isteyen tüketici kitlesinin beklediği alternatif turizm türlerinden biri olan eko turizm kapsamında Çandır Ekolojik köyü örnek olay yöntemi ile incelenmeye çalışılacaktır. Araştırma da köy halkının model eko-köy projesi çerçevesinde, organik tarım, çevre ve eko-turizm konularında farkındalıklarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

5.2. Araştırmanın Önemi

Sadece tarımsal çevrenin değil, aynı ortamları paylaşan diğer çalışma alanlarını da katarak üreticilerin refahını sağlamak, küçük üreticiyi ve onun öz değerlerini, doğayı ve kültürel mirasını koruyarak üreticilerin yaşam kalitesini artırmayı amaçlayan bu projenin başarıya ulaşması adına değerlendirmelerin yapılması önem taşımaktadır. Çandır mahallesi doğal kaynakları ve kültürel mirasları ile zengin bir bölgedir. Çalışma üreticinin elindeki zengin değerlerin farkına varması, kültürel ve doğal değerlerini sürdürülebilir bir sistem içerisinde korunarak daha mutlu ve refah içerisinde yaşayabilmesini amaçlamaktadır. Organik tarım uygulamalarında, klasik tarım uygulamaları ile çevrede yaratmış olduğu olumsuzlukları en aza indirmek gibi bir amaca da sahip olduğu düşünülürse hem tarım uygulamalarının yapılması hem de doğal çevrenin korunabilmesi mümkün olabilir. Eko-turizmde benzer amaçlara hizmet verdiği için birbirini destekler konumda olduğu söylenebilir. Tarım ve turizm bu anlamda birbirini en iyi tamamlayan ve yerel halka aynı anda, aynı bölge özellikleri ile gelir sağlayabilen iki etkinlik oluşturabilir. Bu iki çalışma aynı zamanda organik tarımsal ürünlerin turizm amaçlı kullanılması ile birbirini destekler özellik gösterebilir. Günümüzde eko-turizm alternatif turizm türleri içerisinde oldukça fazla rağbet görmektedir. Çevreci kuruluşlarında katkısıyla turistler doğa ile bütünleşme, iş yoğunluğu ve stresinden arınma, farklı kültürlerin içerisinde bulunarak onlarla yaşama gibi nedenlerle eko-turizme yönelmektedirler. Çevre bilincinin de gelişimiyle birlikte seyahat edecekleri yerleri ve konaklama tesislerini çevreye olan duyarlılıklarına göre tercih edebilmektedir. Bu durum turizmde koruma kullanma dengesini de sağlayarak turizm gelirlerinin artışına neden olacaktır. Bu nedenle var olan zenginliklerimizin çekim gücü haline getirilmesi yöre halkının ekonomik olarak fayda sağlayarak refah düzeyinin yükselmesini sağlayacaktır. Bölge ve ülkenin refah düzeyini geliştireceği düşünülen bu projenin hedefe ulaşması ileride yapılacak çalışmalara da ışık tutacak, örnek oluşturacaktır.

5.3. Araştırmanın Kapsamı

Eko-turizm ve organik tarım günümüzde rağbet gören ve büyüyen sektörlerdendir. Çevreye en az zararı vererek en yüksek verimi sağlamak, sürdürülebilir tarım ve sürdürülebilir turizmi bir arada götürmek hatta kullanılan tarımsal alanların turizm alanı olarak bırakılması yerine tarım-turizm bütünleşmesini sağlamak amacıyla oluşturulmuş olan Çandır ekolojik köyü yerel halkının ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan kazanımlarının incelenmesi, organik tarım ile geleneksel köy yaşamının, doğal ve kültürel varlıkların korunması, köy pazarı kurulması, eko-turizm faaliyetleriyle yöre insanının ekonomisine katkı sağlanması hedeflerinin sonuca ulaştırılıp ulaştırılmadığını elde edilen verilerle değerlendirilmesi planlanmaktadır. Aynı zamanda eko-turizm ve organik tarım kapsamında yapılacak çalışmaların çevre üzerindeki olumlu ya da olumsuz etkileri tespit edilmeye çalışılacaktır. Bunun için Çandır ekolojik köyünde doğal ya da kültürel değerler ortaya konulmaya çalışılacak, eğitim, sağlık gibi gelişmişlik ölçütü olan konularda var olanlar tespit edilecek, ekonomik anlamda gelir kaynakları ve gelir düzeyi araştırılarak veriler toplanacaktır. Çandır köyünün ekolojik köy oluşu ile birlikte bu konularda meydana gelebilecek değişimler gözlemlenerek turizme dayalı organik tarım ve eko-turizm çalışmalarının çevreye ve yerel halka yansımaları başlangıç açısından gözlemlenecektir. Aynı zamanda organik tarım ve eko-turizm çalışmalarında aktif rolü olan yerel üreticilere uygulanacak anketlerden elde edilen sonuçlar değerlendirilerek beklenen sonuçlara ulaşıp ulaşılmadığı değerlendirilmeye çalışılacaktır. Bu kapsamda izlenecek konular;

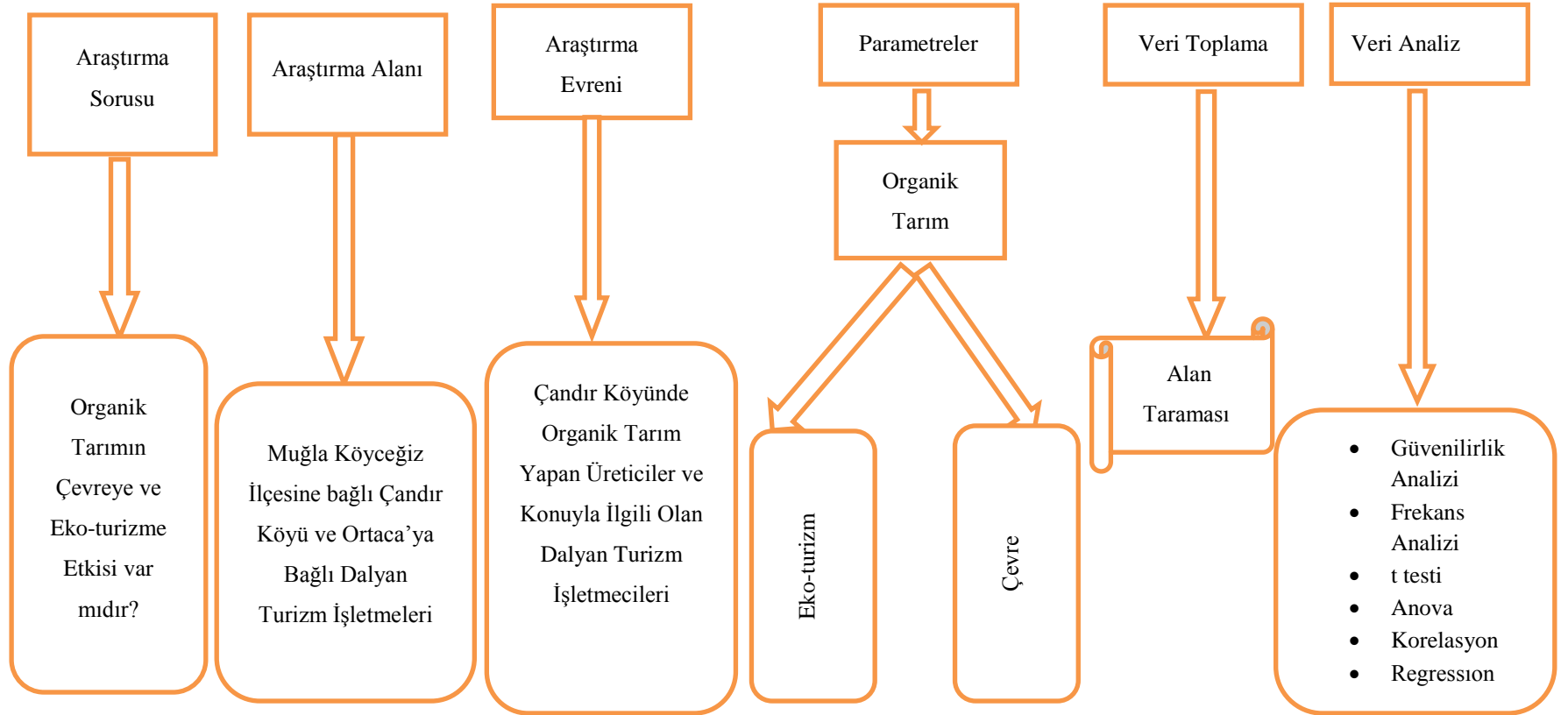
- Projenin bölgedeki işsizlik oranına olabilecek pozitif etkileri,
- Bölge çiftçisinin projeye olan ilgisi ve yeni işletmelerin kurulma beklentilerinin değerlendirilmesi,
- Çiftçilerin hayat standartlarında oluşabilecek değişim beklentilerinin değerlendirilmesi,

- Üretilen organik ürünlerin değerlendirilme şansı ve pazar şansının değerlendirilmesi,
- Eko-turizm çalışmalarının çevreye ve ekonomiye olabilecek yansımalarının değerlendirilmesi,

5.4. Araştırmanın Modeli

Model, bir sistemin temsilcisi olup temsil etikleri sisteme oranla daha yalın halleridir. Model önemli görülen değişkenleri içine alacak şekilde gerçek durumun özetlenmiş halidir. Araştırma modeli ise; araştırma amacına uygun ve ekonomik olarak verilerin toplanması ve çözümlenebilmesi için gerekli koşulların düzenlenmesidir. Bu koşulların düzenlenmesi için iki yaklaşım vardır. Bunlar; tarama ve denemelerdir. Tarama modeli; var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Deneme modeli; neden-sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmak amacıyla doğrudan araştırmacının kontrolü altında, gözlenmek istenenlerin üretildiği araştırma modelleridir (Karasar, 2005). Bu açıklamalar doğrultusunda çalışmanın araştırma modeli tarama modeli ve tanımlayıcı araştırmadır. Çalışmada alan taraması ve nicel araştırma tekniklerinden biri olan anket uygulaması yapılmıştır (Şekil 3.3).

ARAŞTIRMA MODELİ

5.5. Anket Formunun Oluşturulması

Çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket 7 adet kapalı uçlu, 1 adet açık uçlu demografik soru bulunmaktadır. Ayrıca çevre bilinci, organik ürün tercihi, eko-turizm gibi konulara yönelik 5'li likert ölçeği türünde 44 adet soru bulunmaktadır. Sorular;

1=Kesinlikle Katılmıyorum

2=Katılmıyorum

3=Kararsızım

4=Katılıyorum

5=Kesinlikle Katılıyorum

şeklinde değerlendirme yapmaya uygun biçimde düzenlenmiştir. Çalışmada kullanılan anket formlarının oluşturulmasında üç temel aşama izlenmiştir. Birinci aşamada anket soruları oluşturulmuş, ikinci aşamada oluşturulan anket için ön test yapılmış, son olarak üçüncü aşamada anket formu son haline getirilmiştir.

İlk aşamada konuyla ilgili akademik çalışmalar incelenerek, araştırmada kullanılacak sorular oluşturulmuştur. Anket soruları çevre bilinci ölçeği (Haron vd., 2005), çevreci ürün tüketimi ölçeği (Kim ve Choi, 2005) , eko-turizmin kalkınmaya etkileri ölçeği (Türker ve Aydın, 2010) ve küresel pazarlamaya sağlanabilecek katkılar içerikli açık uçlu sorularından (Albayrak vd, 2013) uyarlayarak literatür çerçevesinde hazırlanmıştır.

İkinci aşamada Çandır Köyü organik tarım üreticilerinden 15 kişiye ulaşılmış, araştırmada kullanılacak soru formlarının anlaşılabilirliğini ve eksikliklerini tespit etmek için ön test yapılmıştır. Soruların anlaşılabilirliği ve anket formunun cevaplanma süresi kontrol edilmiş, anlam güçlüğu yaratan ifadeler düzeltilmiştir. Elde edilen veriler ile

SPSS 20 IBM' de ölçeğin güvenilirlik analizi yapılmıştır. Ön test sonrasında anlaşılmadığı düşünülen iki soru çıkartılarak yeniden güvenilirlik analizi yapılmıştır. 42 soru ile yapılan son güvenilirlik analizinde Cronbach's Alpha sonucu 0,981 olarak ölçülmüştür. Güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach' Alpha değerinin $0,80 \leq \alpha < 1,00$ aralığında çıkması ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir (Kayış, 2005; Sipahi vd., 2010).

Üçüncü ve son aşamada soru formu uygulanabilir hale getirmek için düzenlenmiştir.

5.6. Evren ve Örneklem

Örneklem; belli bir evrenden, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir. Araştırmalar çoğunlukla örneklem kümeler üzerinde yapılır ve elde edilen sonuçlar ilgili evrenlere genelleme yapılır (Karasar, 2005).

Çandır Ekolojik köyünde, organik tarım yapabilmek ve organik ürün sertifikası alabilmek için sözleşme imzalayan ve projeye dahil olan toplamda 46 üretici mevcuttur. Yine proje kapsamında düzenlenen çalıştay ve toplantılara katılımları baz alınarak konuyla ilgileri tespit edilen 47 turizm işletmecisi araştırmamızın evrenini oluşturmaktadır. Çalışmada tüm üreticilere ve ilgili tüm işletmecilere ulaşıldığı için tamsayım örnekleme yapılmıştır. Üzerinde tamsayım yoluyla gözlemde bulunulabilecek evrenler, birimleri alanca toplu ve sayıca çok sınırlı olan küçük boyutlu evrenlerdir (Sencer ve Irmak, 1984). Anketler Çandır Ekolojik Köyüne defalarca gidilerek toplamda 46 olan proje üreticilerinin tümüne ulaşılmıştır. İşletmecilerden de tespit edilen 47 işletmecinin tümüne ulaşılmıştır.

5.7. Verilerin Toplanması

Kaynakça taramasında bu güne kadar yapılan projeler, araştırmalar, makaleler, bildiriler, kitaplar ve tez çalışmaları taranmıştır. Tez taramaları, Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi ađ sayfasından yapılmıştır.

Veri toplama aracı olarak anket seçilmesi nedeniyle ön test sonrası düzenlenmiş anket formları konu ile alakalı iki ayrı gruba uygulanmıştır. Gruplardan biri andır Ekolojik köyü organik tarım üreticileridir. Diğerleri ise proje ile alakalı olan, projenin başarılı olması durumunda ekonomik olarak da fayda görebilecek olmaları mümkün olan turizm işletme sahipleridir. Anketin tercih edilme nedenleri Kılıç ve Ural (2011)'e göre şunlardır;

- Ekonomik bir veri toplama tekniği olması,
- Araştırmanın amacına yönelik çok fazla veri toplanabilmesi,
- Geniş kitlelere ulaşılabileceği için daha büyük örnekleme evrene yaklaşmak mümkün olabileceğinden verilerin güvenirliğinin ve geçerliğinin artması,
- Bireylerin davranışsal, düşünsel, duygusal, inançsal, güdüsel ve algısal özelliklerine ilişkin bilgilerin sağlanabilmesi,
- Verilere çok hızlı ulaşma imkanı olmasıdır.

Anket formları, araştırmada üç ayrı grup olarak değerlendirilmiştir. Üretici anketleri bir grup, işletmeci anketleri diğer grup ve üretici anketleri ile işletmeci anketlerinin toplamından oluşan genel anketler son grup olarak tasnif edilmiş ve analizleri yapılmak üzere veri tabanları oluşturulmuştur.

5.8. Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışmaları

Ölçeğin taşınması gereken özelliklerden birisi olan güvenilirlik, bir ölçme aracıyla aynı koşullarda tekrarlanan ölçümlerde elde edilen ölçüm değerlerinin kararlılığının bir göstergesidir (Ercan ve Kan, 2004). Bir test veya ölçek ne kadar güvenilir ise ondan elde edilen veriler de o derece güvenilirdir (Altunışık vd., 2004). Araştırma sonucunda elde edilen veriler IBM SPSS Statitics 20 programına yüklenmiş, veriler program vasıtasıyla değerlendirilmiştir. Öncelikle Üreticiler ve işletmeciler toplamından oluşan genel anket verilerinin güvenilirliği yapılmış, Cronbach Alpha değeri 98,2 çıkmıştır. “Ekolojik köy olması kültür erozyonuna neden olabilir” ifadesinin anlaşılmadığı görülmüş soru çıkartılarak analiz tekrarlanmıştır. Çıkan sonuçta Cronbach Alpha değeri %98,4 ‘e yükselmiştir. Bu değer ($0,80 \leq \alpha < 1,00$) ölçeğin yüksek güvenilirlikte olduğunu göstermektedir.

Üretici anketlerinde 42 soru ile yapılan ilk analizde çıkan cronbach alpha değeri %95,3 bulunmuştur. Anlaşılmadığı düşünülen 2 soru çıkartıldığında değer %96,1 olmuş son bir soru daha çıkartılıp yeniden güvenilirlik analizi yapıncı nihai sonuç olan %96,2 bulunmuştur. Anket formunda kalan 39 soru ile oluşan değere göre güvenilirliği yüksektir.

Son olarak işletmeci anketlerinde de güvenilirlik analizi yapılmış, 42 ifadeden bir soru çıkartılarak 41 soru ile Cronbach Alpha değeri %98,5 bulunmuştur. Her üç anket grubunda da güvenilirliğin yüksek olduğu söylenebilir.

5.9. Verilerin Analizi

Verilerin analizi, araştırmada elde edilecek verileri dzenlemesi, analize uygun hale getirilmesi, istatistiksel veya içeriksel analizlerin uygulanması ve sonuçların yorumlanmasıdır (Kurtuluş, 2010).

Çalışmada değişkenler arasındaki ilişkileri ölçmek için korelasyon analizinden faydalanılmıştır.

Değişkenler açısından anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla independents sample t testi yapılmıştır. Bağımsız rneklemler için kullanılan “t” testi, birbirinden bağımsız iki grubun veya örneklemin bağımlı bir değişkene göre ortalamalarının karşılaştırılarak, ortalamalar arasındaki farkın belirli bir güven düzeyinde (%95 gibi) anlamlı olup olmadığını test etmek için kullanılan istatistiksel bir tekniktir (Ural ve Kılıç, 2005). Bu araştırmada, ikiden fazla grup içeren kişisel bilgiler ile değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının saptanması için “Tek Yönlü Anova” uygulanmıştır.

Çalışmada bağımsız değişkenin bağımlı değişken/değişkenler üzerindeki ilişkiyi belirlemek için regresyon analizinden faydalanılmıştır. Regresyon analizi; bir bağımlı değişken ile bir veya daha fazla sayıda bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla kullanılan bir istatistiksel yöntemdir (Altunışık ve diğerleri, 2004). R^2 değeri bağımlı değişkendeki varyansın (değişimin) % kaçının bağımsız değişken tarafından açıklandığını ifade etmektedir.

6. ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın bu kısmında analizler sonrasında elde edilmiş verilerin değerlendirilmesi ve yorumlanması yapılmıştır. İlk olarak frekans analizleri sonuçları yorumlanmış, devamında fark testi analizleri son olarak ilişki ve etki analizleri değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

6.1. Araştırmanın Hipotezleri

Hipotez; değişkenler arasında var olduğu söylenen ilişki yada etkileşimle ilgili varsayımdır. Araştırılan problemle ilgili öne sürülen, doğruluğu henüz test edilmemiş ve doğru olduğu varsayılan önermedir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2007). Sıfır hipotezi "fark yoktur" ilkesine dayanır. Alternatif hipotez ise sıfır hipotezinin red edilmesi durumunda doğru sayılır (Kalaycı vd., 2005).

H₀/H₁= Kadın ve erkeklerin organik tarıma bakış açıları arasında fark yoktur/ vardır.

H₀/ H₂= Evli ve bekarların organik tarıma bakış açıları arasında fark yoktur/ vardır.

H₀/H₃= Çocuk sahibi olanlarla olmayanların organik tarıma bakış açıları arasında fark yoktur/ vardır.

H₀/H₁= Katılımcıların yıllık gelir farklılıklarına göre çevreye bakış açıları arasında farklılık yoktur/ vardır.

H0/H1= Katılımcıların çalışma süresi ile çevreye bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H0/H1= Katılımcıların eğitim durumları ile çevreye bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H0/H1= Katılımcıların yaş farklılıklarına göre çevreye bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H0/H2= Katılımcıların yıllık gelir farklılıklarına göre organik tarıma bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H0/H2= Katılımcıların çalışma süresine göre organik tarıma bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H0/H2= Katılımcıların eğitim durumu farklılıklarına göre organik tarıma bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H0/H2= Katılımcıların yaş farklılıklarına göre organik tarıma bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H0/H3= Katılımcıların yıllık gelir farklılıklarına göre eko-turizme bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H0/H3= Katılımcıların çalışma süresine göre eko-turizme bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H0/H3= Katılımcıların eğitim durumu farklılıklarına göre eko-turizme bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H0/H3= Katılımcıların yaş farklılıklarına göre eko-turizme bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H0/H1= Çevre değişkeni ile eko-turizm değişkeni arasında ilişki yoktur/vardır.

H0/H1= Organik tarım değişkeni ile eko-turizm değişkeni arasında ilişki yoktur/vardır.

H0/H1= Organik tarım değişkeni ile çevre değişkeni arasında ilişki yoktur/vardır.

H0/H1= Organik tarımın eko-turizme etkisi yoktur/vardır.

H0/H1= Organik tarımın çevreye etkisi yoktur/vardır.

6.2. Katılımcıların Demografik Özellikleri İle İlgili Bulgular

Araştırmamızda verilere anket tekniği ile ulaşılmıştır. Ankette yer alan 7 demografik sorunun frekans ve yüzde dağılımları tablolarda gösterilmeye çalışılmıştır.

Demografik Özellikler	Demografik Özelliklerin Kategorileri	F	%
Cinsiyet	Kadın	26	28
	Erkek	67	72
	Cevapsız		
	Toplam	93	100
Medeni Durum	Evli	62	67
	Bekar	26	28
	Cevapsız	5	5
	Toplam	93	100

Tablo 6. 1. Demografik soruların frekans ve yüzde dağılımları

Demografik Özellikler	Demografik Özelliklerin Kategorileri	f	%
Yaş	25 altı	8	9
	25- 34	17	18
	35-44	22	24
	45-54	21	23
	55-64	17	18
	65 ve üzeri	8	9
	Cevapsız		
	Toplam	93	100
Çocuk durumu	Evet	63	68
	Hayır	26	28
	Cevapsız	4	4
	Toplam	93	100
Mezuniyet Durumu	İlköğretim	23	25
	Lise	29	31
	Üniversite	19	20
	Yüksek lisans	12	13
	Doktora	4	4
	Diğer	5	5
	Cevapsız	1	1
	Toplam	93	100
Çalışma Süresi	0-3 yıl	5	5
	4-6 yıl	11	12
	7-9 yıl	13	14
	10-12 yıl	15	16
	13-15 yıl	10	11
	16 yıl ve üzeri	39	41
	Cevapsız		
	Toplam	93	100
Yıllık Gelir	10.000- ve daha az	18	19
	10.000- 15.000	23	25
	15.000- 20.000	9	10
	20.000- 25.000	13	14
	30.000- 35.000	5	5
	30.000- 35.000	12	13
	35.000 ve üzeri	3	3
	Cevapsız		
	Toplam	93	100

Tablo 6. 1. Demografik soruların frekans ve yüzde dağılımları

Çalışmada anket sorularını cevaplayan katılımcılara yöneltilmiş 8 adet demografik soru bulunmaktadır. Bu sorular için yapılan frekans analizi sonuçlarına göre katılımcıların %72 ile çoğunluğun erkek olduğu, bayanların 26 kişi ile toplamın %28'ini oluşturduğu görülmektedir (tablo 6.1.)

(Tablo 6.1.)'e göre katılımcıların evlilik durumlarına göre yapılan frekans sonucuna göre 62 kişi ile %67'sinin evli, 26 kişi ile %28'inin ise bekarlardan oluştuğu görülmektedir. Çalışmaya katılımın erkek ve evli ağırlıklı olduğu söylenebilir.

Çalışmaya katılanların yaş durumlarına bakıldığında en yüksek oranın %24 ile 35- 44 yaş aralığı olduğu ve bunu %23 ile 45-54 yaş aralığında olanların takip ettiği görülmektedir. Bu sonuçla 24 ile 54 yaş aralığındaki ve aktif olarak çalışabilecek yaşta olan bireylerin ağırlıklı olduğu söylenebilir.

Ankette katılımcılara çocukları olup olmadığı sorulmuştur. Alınan cevapların % 68'i evet olmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğunun çocuk sahibi olduğu ve dolayısıyla çocukları içinde sorumluluk taşıdıkları söylenebilir.

Anket sonuçlarına göre katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında %31'lik oranla en fazla lise mezunu olduklarını söylemek mümkündür. İkinci sırada ilköğretim mezunları %25'lik oranla yer almaktadır. Genel itibariyle eğitim durumu oranları arasında ciddi farklılıklar olmadığı söylenebilir.

Katılımcıların mesleklerinde çalışma süreleri incelendiğinde en fazla yoğunluğun 16 yıl ve fazlasında (%42) olduğu görülmektedir. Bunu 10-12 yıl (%16) ve 7-9 yıl (%14) takip etmektedir. Anketlerin organik tarım üreticileri ile turizm işletme sahiplerine yapıldığı düşünülürse uzun yıllardır mesleklerini icra ettikleri ve konularında tecrübe sahibi olduklarını söylemek mümkündür.

Organik tarım üreticileri de turizm işletme sahipleri de düzenli aylık gelirle çalışanlar olmaması nedeniyle toplam yıllık gelirleri sorulmuştur. Dağılımlara bakarak oranların birbirlerine çok yakın olması dikkat çekmekte ve genel anlamda gelirleri arasında büyük farklardan bahsetmek mümkün olmamaktadır.

6.3. Anket İfadelerinin Frekans ve Yüzde Değerlendirmesi

Çalışmanın araştırma bölümünde katılımcılara 41 adet organik tarım, çevre ve ekoturizm içerikli sorular sorulmuştur. İfadeler 1’den 5’e doğru numaralandırılmıştır. “1” numara “Kesinlikle katılmıyorum”dan başlayıp, 2: “Katılmıyorum”, 3: “Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum”, 4: “Katılıyorum” ve “5” numara “Kesinlikle katılıyorum” şeklinde derecelendirilmiştir. Katılımcılardan ifadelere kendilerine en uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Bu sorulara verilen cevaplara göre oluşan frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmeye çalışılmıştır.

	f	%	Ort	Std.Sap
Kesinlikle Katılmıyorum	18	19	3,59	1,623
Katılmıyorum	11	12		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	7	8		
Katılıyorum	12	13		
Kesinlikle katılıyorum	45	48		
Cevapsız				
Toplam	93	100		

Tablo 6. 2. “Bütün yaşayan canlılar ekoloji de önemli etkiye sahiptir” ifadesinin frekans dağılımı

Anket sorularını cevaplayanlara (Tablo 6.2.)’de görüldüğü üzere “Bütün yaşayan canlılar ekolojide önemli etkiye sahiptir” ifadesine katılım dereceleri sorulmuş ve en yüksek sayıda işaretlenen %48 ile “Kesinlikle Katılıyorum” olmuştur. Bu orana göre katılımcılar ekolojide canlıların önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Ortalamanın 3,59 çıkmış olması “Katılıyorum” a doğru olumlu yönde olarak değerlendirilebilir. Atasoy (2006) çevreyi; “Canlı varlıkların, hayati bağlarla bağlı oldukları, etkiledikleri ve etkilendikleri mekân birimleri, o canlının/canlılar topluluğunun yaşam ortamı” olarak tanımlamıştır. Bununla beraber dikkat çekici olan bu düşüncüyü kesinlikle kabul etmeyenlerin oranının da %19 ile en yüksek ikinci yüzde oluşudur.

	F	%	Ort	Std.Sap
Kesinlikle Katılmıyorum	12	13	3,75	1,510
Katılmıyorum	12	13		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	9	10		
Katılıyorum	12	13		
Kesinlikle katılıyorum	46	50		
Cevapsız	2	2		
Toplam	93	100		

Tablo 6.3. “Doğal kaynaklar gelecek nesiller için korunmalıdır” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.3.)'de “Doğal kaynaklar gelecek nesiller için korunmalıdır” ifadesine katılımcılar %50 oranı ile katıldıklarını ifade etmişlerdir. İfadenin ortalaması 3,75 çıkmış ve 5’li likert ölçeğine göre bu ortalama “Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum” ifadesine denk gelmektedir. Katılımcıların çoğunun çevre bilincine sahip olduğu söylenebilir. Ancak gerek eğitim durumunun gerek ticari kaygıların yukarıdaki soruya olumsuz yaklaşımların ortaya çıkmasına sebep olduğu düşünülmektedir.

	f	%	Ort	Std.Sap
Kesinlikle Katılmıyorum	14	15	3,63	1,510
Katılmıyorum	9	10		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	13	14		
Katılıyorum	14	15		
Kesinlikle katılıyorum	40	43		
Cevapsız	3	3		
Toplam	93	100		

Tablo 6.4. “Çevremizin durumu sağlığımızı olumlu ya da olumsuz etkileyebilir” ifadesinin frekans dağılımı

İçinde yaşadığımız çevrenin hayat standardımızı, sağlığımızı etkilediği konusu son dönemde çok konuşulan konulardan biridir. Florence Nightingale, optimum sağlık için temiz hava, temiz su, etkili drenaj, temizlik ve aydınlatma olmak üzere beş temel kriterden bahsetmiştir (Lee vd., 2013). Nitekim (Tablo 6.4.)'de “Çevremizin durumu sağlığımızı olumlu ya da olumsuz etkileyebilir” ifadesine en yüksek katılım %43 ile

“Kesinlikle Katılıyorum” olduğu görülmektedir. Bununla birlikte “Kesinlikle katılmıyorum” %15 ve “Katılmıyorum” ifadelerinin %10 oranlarında olduğu görülmektedir. Ortalamaya baktığımızda 3,63 ile “Katılıyorum” a doğru olumlu bir yöneliş olduğu söylenebilir.

	f	%	Ort	Std.Sap
Kesinlikle Katılmıyorum	17	18	3,61	1,571
Katılmıyorum	7	8		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	10	11		
Katılıyorum	15	16		
Kesinlikle katılıyorum	40	43		
Cevapsız	4	4		
Toplam	93	100		

Tablo 6.5. Ormanların yok edilmesi biyolojik dengesizliğe yol açabilir” ifadesinin frekans dağılımı

Atmosferde biriken CO₂ 'in 2/3 'ünün fosil yakıt tüketiminden, 1/3'ünün de arazi kullanım değişimi ve ormansızlaştırmadan kaynaklandığı belirlenmiştir (Saraçoğlu, 2011). Bu nedenle ormanlar aslında biyolojik denge için önemlidir. (Tablo 6.5.)'de görüldüğü üzere ortalama değerinin 3,61 çıkması “Katılıyorum” a doğru olumlu bir yöneliş olduğu şeklinde yorumlanabilir. Katılımcılarımız da %43 oranında bu gerçekliği ifade etmiş oldukları söylenebilir. Ancak %18'lik bir kısımda “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek ekolojik dengesizliğe yol açmaz düşüncesini ifade etmiştir.

	f	%	Ort	Std.Sap
Kesinlikle Katılmıyorum	15	16	3,72	1,314
Katılmıyorum	11	12		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	14	15		
Katılıyorum	11	12		
Kesinlikle katılıyorum	40	43		
Cevapsız	2	2		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 6. “Geri dönüşüm ürünlerin kullanımı teşvik edilmelidir” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.6.)'da görüldüğü üzere %43 oranında katılımcılar geri dönüşüm ürünlerin kullanımının teşvik edilmesi gerekliliğini ifade etmiştir. %15 oranında katılımcı ise

bu ifadeye olumsuz yaklaşmış ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Ortalamanın 3,72 olması nedeniyle bu ifade için “Katılıyorum” ifadesine yakın olduğu söylenebilir.

	f	%	Ort	Std.Sap
Kesinlikle Katılmıyorum	16	17	3,71	1,544
Katılmıyorum	7	8		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	9	10		
Katılıyorum	16	17		
Kesinlikle katılıyorum	44	47		
Cevapsız	1	1		
Toplam	93	100		

Tablo 6.7. “Suyu ve enerjiyi dikkatli kullanarak çevreyi koruyabiliriz” ifadesinin frekans dağılımı

Suyun canlılar için vazgeçilmez bir gerçek olduğu, ülkemizde enerji üretimi için su kullanıldığı ve üretim yetersizliğinden dolayı dışa bağımlılığımız düşünülürse su ve enerjinin çevre için önemi anlaşılmaktadır. Bu noktada katılımcıların da %47’lik kısmının bu düşünceye katılıyor olduğu (Tablo 6.7.)’de görülmektedir. Ortalama değerinin 3,71 olması nedeniyle bu ifade için “Katılıyorum” ifadesine yakın olduğu söylenebilir.

	f	%	Ort	Std.Sap
Kesinlikle Katılmıyorum	12	13	3,58	1,337
Katılmıyorum	12	13		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	14	15		
Katılıyorum	10	11		
Kesinlikle katılıyorum	44	47		
Cevapsız	1	1		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 8. “Çevre duyarlı ürünler kullanarak çevreye daha az zarar veririz” ifadesinin frekans dağılımı

Katılımcıların 44’ü “Kesinlikle Katılıyorum” derken 12 kişi “Kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir (Tablo 6.8.). Görüldüğü üzere bu ifadeye %58 oranında katılım olduğu anlaşılmaktadır.

Ortalama değerinin 3,58 olması nedeniyle bu ifade için “Katılıyorum” ifadesine yakın olduğu söylenebilir.

	f	%	Ort	Std.Sap
Kesinlikle Katılmıyorum	13	14	3,57	1,506
Katılmıyorum	14	15		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	13	14		
Katılıyorum	13	14		
Kesinlikle katılıyorum	40	43		
Cevapsız				
Toplam	93	100		

Tablo 6. 9. “Devletin çevre ile ilgili bakış açısı çevrenin korunması açısından önemlidir” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.9.)'dan görülebildiği üzere ifadeye katılımcıların bakış açısı çoğunlukla olumlu yöndedir. Nitekim katılımcıların %43’ü “Kesinlikle katılıyorum”, %14’ü ise “Katılıyorum” seçeneğini işaretlerken %29’ u katılmadığını ifade etmiştir.

	f	%	Ortalama	Std.Sapma
Kesinlikle Katılmıyorum	12	13	3,58	1,337
Katılmıyorum	15	16		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	14	15		
Katılıyorum	15	16		
Kesinlikle katılıyorum	35	38		
Cevapsız	2	2		
Toplam	93	100		

Tablo 6.10. “İnsanların aşırı tüketimi çevreyi tehdit ediyor” ifadesinin frekans dağılımı

Sanayi devriminden bu yana artarak devam eden, öncelikle gelişmiş ülkelerin daha sonra da sanayileşme süreci hızla artan gelişmekte olan ülkelerin yarattığı sera gazı emisyonu ve ormansızlaşma hareketleri, günümüzde küresel ısınmanın tehlikeli boyutlara ulaşmasına neden olmuştur (Çınar vd., 2012). Tüketilen ürünler üretilir ve tüketimi yapan da üretimi yapan da insandır. Kısaca çevreyi tehdit eden asıl unsurun insan ve tüketim olduğu söylenebilir. (Tablo 6.10.)'a göre bu açıdan bakan ve ifadenin doğruluğuna inanan %38 oranındaki katılımcının varlığından söz edilebilir.

	f	%	Ort	Std. Sap
Kesinlikle Katılmıyorum	16	17	3,47	1,523
Katılmıyorum	11	12		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	12	13		
Katılıyorum	18	19		
Kesinlikle katılıyorum	34	37		
Cevapsız	2	2		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 11. “İnsanlar çevreye müdahale ettiklerinde çevre için tehlikeli sonuçlar doğabilir” ifadesinin frekans dağılımı

Analiz sonuçlarına göre (Tablo 6.11.)'de de görüldüğü üzere en çok tercih edilen ilk iki ifade %37 ile “Kesinlikle katılıyorum” ve %19 ile “Katılıyorum” ifadeleridir. Çevreye insan kullanımı söz konusu olmaz ve doğal haline bırakılıp kirletilmezse çevrenin daha az zarar görebileceği anlamı çıkartılabilir.

	f	%	Ort	Std.Sap
Kesinlikle Katılmıyorum	10	11	3,60	1,373
Katılmıyorum	11	12		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	17	18		
Katılıyorum	20	22		
Kesinlikle katılıyorum	33	36		
Cevapsız	2	2		
Toplam	93	100		

Tablo 6.12. “Ürün seçimimde ekolojik ürünleri tercih ederim” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.12.)' de ifadeye %36 oranında “Kesinlikle katılıyorum” ve %22 oranında “Katılıyorum” işaretlenmiş olduğu görülmektedir. Nitekim bu sonuç Ataseven ve Güneş (2008)'in çalışmasındaki üreticiler ve tüketiciler sağlıklı, temiz, kimyasal girdiler kullanılmadan üretilmiş, çevreye ve insana zarar vermeyen tarım ürünlerinin üretimini ve tüketimini talep etmeye başladıkları ifadesiyle örtüşmektedir. Buna karşılık katılımcıların %11'i ekolojik ürünü kesinlikle tercih etmediğini, %12'si ise ekolojik ürünü tercih etmediğini ifade etmişlerdir. Ortalama değeri 3,60 çıkması nedeni ile genel anlamda bu ifade için “katılıyorum” ifadesine yönelik söz konusu denilebilir.

	f	%	Ort	Std.Sap
Kesinlikle Katılmıyorum	16	17	3,59	1,484
Katılmıyorum	6	7		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	13	14		
Katılıyorum	22	24		
Kesinlikle katılıyorum	35	38		
Cevapsız	1	1		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 13. “İki ürün arasında seçim yaparken çevreye zarar vermeyeni tercih ederim” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.13.)’de ekolojik ürün tercihi ile ilgili diğer soruda ortaya çıkmış oranlar benzer şekilde %38’lik olumlu görüşle ifade edilmiştir. Ortalama değeri 3,59 olması nedeni ile genel anlamda bu ifade için “katılıyorum” ifadesine yönelik söz konusu denilebilir. Bu durum katılımcıların bilinçli bir şekilde ekolojik ürün tercih ettiğini ya da etmediğini gösterebilir.

	f	%	Ort	Std.Sap
Kesinlikle Katılmıyorum	10	11	3,60	1,428
Katılmıyorum	15	16		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	10	11		
Katılıyorum	20	22		
Kesinlikle katılıyorum	34	37		
Cevapsız	4	4		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 14. “Çevreye zararlı ürünleri almamaya gayret ederim” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.14.)’de görüldüğü üzere analiz sonuçlarına göre %37 oranında “Kesinlikle katılıyorum”, %22 oranında ise “Katılıyorum” ifadeleri yoğunluktadır. Ortalama 3,60 olduğu için “Katılıyorum”a doğru olumlu bir yöneliş olduğu söylenebilir. Bu durum üretimi ya da tüketimi ve sonrasında çevreye zarar veren ürünlerin çoğunluk tarafından tercih edilmediğini göstermektedir.

	f	%	Ort	Std.Sap
Kesinlikle Katılmıyorum	14	15	3,66	1,500
Katılmıyorum	8	9		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	13	14		
Katılıyorum	15	16		
Kesinlikle katılıyorum	40	43		
Cevapsız	3	3		
Toplam	93	100		

Tablo 6.15. “Organik tarım ürünlerinin tüketilmesi çevre ve insan sağlığına zarar vermez” ifadesinin frekans dağılımı

Katılımcıların %59’u organik tarım ürünlerinin çevreye zarar vermediğini düşünüyorken %24’ünün bu ifadeye olumsuz bakıyor olduğu (Tablo 6.15.)’e göre söylenebilir. Ortalama değeri 3,66 olması nedeniyle “Katılıyorum” a doğru olumlu bir yöneliş olduğu söylenebilir.

Bu sonuçlar Merdan (2013)’de verilen organik tarım tanımlamasıyla desteklenmektedir. Tanıma göre organik tarım; doğanın dengesini bozmadan sağlıklı gıdalar üretmek amacıyla bitkisel ve hayvansal üretimin uygun ekolojilerde, kültürel tedbirler, biyolojik mücadele ve doğal gübreleme yolu ile gerçekleştirilmesini öneren; üretimde sadece miktar artışını değil aynı zamanda ürün kalitesinin de yükselmesini amaçlayan alternatif bir üretim şeklidir.

	f	%	Ort	Std.sap
Kesinlikle Katılmıyorum	18	18	3,51	1,594
Katılmıyorum	10	11		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	10	11		
Katılıyorum	14	15		
Kesinlikle katılıyorum	39	42		
Cevapsız	2	2		
Toplam	93	100		

Tablo 6.16. “Organik tarım ürünleri devlet tarafından desteklenmeli ve tüketimi teşvik edilmelidir ” ifadesinin frekans dağılımı

Bu ifadeye (Tablo 6.16.)’da görüldüğü üzere %42 oranında “Kesinlikle katılıyorum” ve %15 oranında “Katılıyorum” cevabı alınmıştır. Katılımcılar büyük çoğunlukla organik tarımın devlet tarafından desteklenmesi gerekliliğine inanmaktadır. Emir ve

Demiryürek (2014) yaptığı çalışmada Türkiye'de üretilen organik ürünlerin büyük çoğunluğunun Avrupa Birliği (AB) ülkelerine ihraç edilmekte olduğunu ifade etmiştir. Bu sonuca göre ihracata verilen öncelik kadar iç pazara da önem verilmesi gerekliliği olduğu söylenebilir.

	f	%	Ort	Std.sap
Kesinlikle Katılmıyorum	9	10	3,71	1,375
Katılmıyorum	11	12		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	13	14		
Katılıyorum	20	22		
Kesinlikle katılıyorum	36	39		
Cevapsız	4	4		
Toplam	93	100		

Tablo 6.17. “Eko-turizm doğa dostu turizm şeklidir” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.17.)'de görüldüğü üzere anket sonuçlarına göre %10 oranında katılımcı bu ifadeyi benimsemezken %39 oranında eko-turizmin doğa dostu olduğu fikrini benimsemiştir. Beeton (1998) eko-turizmi çevresel ve kültürel değerlere koruyucu ve duyarlı bir anlayışla yaklaşan ekolojik sürdürülebilirlik temelli turizm türü olarak tanımlamıştır. Bu tanımlamaya göre çıkan sonuç uyumlu ve anlamlıdır.

	f	%	Ortalama	Std. sapma
Kesinlikle Katılmıyorum	9	10	3,72	1,373
Katılmıyorum	11	12		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	11	12		
Katılıyorum	22	23		
Kesinlikle katılıyorum	35	38		
Cevapsız	5	5		
Toplam	93	100		

Tablo 6.18. “Eko-turizme yönelik çalışıldığında üreticiler daha çok gelir sağlar” ifadesinin dağılımı

(Tablo 6.18.)' e göre katılımcıların %61'i eko-turizme yönelik çalışıldığında üreticilerin daha çok kazandığı düşüncesinde %22'si ise bu düşünceye katılmamaktadır. Bu oranlar çalışmada ekolojik yaklaşımla gerçekleştirilen

sürdürülebilir turizm faaliyetlerinin ülkelerin kalkınmaları ve ekonomik gelişmelerinde katkı sağladığını belirten Koçan'ın (2011) söylemiyle örtüşmektedir.

	f	%	Ort	Std. sap
Kesinlikle Katılmıyorum	11	12	3,67	1,430
Katılmıyorum	12	13		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	10	11		
Katılıyorum	21	23		
Kesinlikle katılıyorum	37	40		
Cevapsız	2	2		
Toplam	93	100		

Tablo 6.19. “Eko-turizmde doğal ortam ve organik ürünler kullanıldığı için çevreye daha duyarlı olduğu söylenebilir” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.19.)’da görüldüğü üzere katılımcılar “Eko-turizm de doğal ortam ve organik ürünler kullanıldığı için çevreye daha duyarlı olduğu söylenebilir” ifadesine %63’lük oranda katılmış, %24 oranında katılmamışlardır. %11 oranında katılımcı da kararsız kalmıştır. Ortalama değeri 3,67 olup 3,50’den büyük çıktığı için “Katılıyorum” a doğru olumlu bir yöneliş olduğu söylenebilir. Eko-turizmin çevreyi koruyup kullanmaya yönelik olduğu bilinmektedir. Nitekim Türker ve Aydın (2010) çalışmasında belirli bir bölgede uygulanmakta olan eko-turizm etkinliğinin hem bulunduğu bölgede bitki çeşitliliğini, bölgenin özelliklerini ve kültürel mirasını korurken hem de bölgedeki yerel halkın sosyo-ekonomik koşullarını sürdürebilmesini sağlamaya çalışan bir turizm anlayışını da temsil ettiğini belirtmiştir.

	f	%	Ort	Std.Sap
Kesinlikle Katılmıyorum	15	16	3,65	1,486
Katılmıyorum	5	5		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	17	18		
Katılıyorum	15	16		
Kesinlikle katılıyorum	40	43		
Cevapsız	1	1		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 20. “Ekolojik köy etkinliklerini destekliyorum” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.20.)'ye göre anket katılımcılarının %59 oranında ekolojik köy etkinliklerini desteklemiş, %21 oranında desteklememiş ve %18 oranında ise desteklemek konusunda kararsız kalmış olduğu görülmektedir. Ortalama 3,65 olması nedeniyle 3,50 den büyük olduğu için “Katılıyorum”a doğru olumlu bir yöneliş olduğu söylenebilir.

	f	%	Ort	Std. sap
Kesinlikle Katılmıyorum	10	18	3.78	1,380
Katılmıyorum	8	9		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	13	14		
Katılıyorum	20	22		
Kesinlikle katılıyorum	39	42		
Cevapsız	3	3		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 21. “Ekolojik köyü tercih eden turistlerin tatil anlayışı farklıdır” ifadesinin frekans dağılımı

Anket verilerine göre katılımcıların çoğu ekolojik köyü tercih eden turistlerin klasik turizm beklentilerinden farklı beklentiler içinde olduğunu ifade ettikleri (Tablo 6.21.)'de görülmektedir.

	f	%	Ort	Std. sap
Kesinlikle Katılmıyorum	15	16	3,15	1,390
Katılmıyorum	15	16		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	25	27		
Katılıyorum	15	16		
Kesinlikle katılıyorum	22	24		
Cevapsız	1	1		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 22. “Ekolojik köyü tercih eden turistler sosyal etkinliklerin az olması nedeniyle konaklama sürelerini kısa tutarlar” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.22.)'ye göre bu ifadeye % 40 oranında katılım olmuş, % 27 oranında kararsız kalınmıştır. Ekolojik köyün sürekliliğinin sağlanması için yapısının ve doğallığının bozulmaması gerektiği için sosyal etkinliklerin az olması turistlerin kısa

sürelî konaklama yapacakları düşüncesini % 32 oranı ile 30 kişinin kabul etmediği frekans tablosunda görülmektedir. Ortalama değeri 3,15 çıkmış 3,50 değerinden küçük olması nedeni ile “Orta derecede katılıyorum/Orta derecede katılmıyorum” ifadesine denk gelmektedir.

	f	%	Ort	Std. Sap
Kesinlikle Katılmıyorum	6	7	3,63	1,249
Katılmıyorum	14	15		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	14	15		
Katılıyorum	29	31		
Kesinlikle katılıyorum	27	29		
Cevapsız	3	3		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 23. “Ekolojik köy olması köyümüzün ekonomik olarak kalkınmasına yardımcı olabilir” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.23.)'e göre bu ifade için ortalama değeri 3,63 çıkmış ve 3,50 den büyük olması nedeni ile “Katılıyorum” a doğru olumlu bir yöneliş olduğu söylenebilir. Ankete katılan ve soruları cevaplayan katılımcıların Çandır Köyünün ekolojik köy olması köylünün gelir elde etmesi nedeniyle ekonomik olarak gelişecek ve dolayısıyla köyün kalkınması mümkün olabilecek kanaatinde oldukları söylenebilir.

	f	%	Ort	Std. Sap
Kesinlikle Katılmıyorum	12	13	3,66	1,439
Katılmıyorum	9	10		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	14	15		
Katılıyorum	18	19		
Kesinlikle katılıyorum	37	40		
Cevapsız	3	3		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 24. “Ekolojik köy olması köyümüzün daha çok tanınmasına yardımcı olabilir” ifadesinin frekans dağılımı

Çandır köyü dünyanın tanıdığı Dalyan ile sınır olmasına ve hatta kral mezarlarının Çandır sınırlarında olmasına rağmen Dalyan’la anılması ve köyün tanınmaması verilen cevapların gerçekliğini ortaya koymaktadır. (Tablo 6.24.)'e göre ifadeye katıldıklarını ifade eden %59'luk kesime karşılık tersi düşünceye sahip %23 oranıyla

21 kişi olduğunu tabloda görmek mümkündür. Ortalama değeri 3,66 olması nedeniyle “Katılıyorum” ifadesine doğru olumlu bir yöneliş olduğu söylenebilir.

	f	%	Ort	Std. sap
Kesinlikle Katılmıyorum	9	10	3,72	1,314
Katılmıyorum	10	11		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	12	13		
Katılıyorum	29	31		
Kesinlikle katılıyorum	33	36		
Cevapsız				
Toplam	93	100		

Tablo 6. 25. “Ekolojik köy olması nedeni ile köyümüz değerlerinin daha çok korunacağına inanıyorum” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.25.)'e göre ankete cevap verenlerden %67 oranıyla 62 kişi bu değerlerin artık bir gelir kaynağına dönüşmesi nedeniyle köyün ve değerlerinin korunacağını düşündükleri söylenebilir. Kontrolsüz gelişen kitlesel turizm hareketinin çevre ve toplum üzerindeki tahribatları karşısında eko-turizmin, sürdürülebilir gelişmenin sağlanmasında önemli bir araç olarak olduğunu söyleyen Arslan'ın (2003) bu söylemi anketten çıkan sonuçlarla örtüşmektedir.

	f	%	Ort	Std.sap
Kesinlikle Katılmıyorum	13	14	3,54	1,348
Katılmıyorum	7	8		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	16	17		
Katılıyorum	31	33		
Kesinlikle katılıyorum	26	28		
Cevapsız				
Toplam	93	100		

Tablo 6. 26. “Ekolojik köy olması köyden kente olan göçlerde azalma sağlayabilir” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.26.)' ya göre bu ifadeye katılımcıların %28'i “Kesinlikle katılıyorum”, %33'ü “Katılıyorum, %14'ü “Kesinlikle katılmıyorum” ve %8'i “Katılmıyorum” seçeneklerini işaretlemişlerdir. %17'lik kısmı ise bu düşünceye kararsız kalmıştır. Çandır köyünün tarım haricinde bir gelir kaynağı olmaması, eğitim ve sağlık konularında yetersiz oluşu nedeniyle bu düşüncede oldukları söylenebilir.

	f	%	Ort	Std sap
Kesinlikle Katılmıyorum	13	14	3,60	1,383
Katılmıyorum	7	8		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	14	15		
Katılıyorum	28	30		
Kesinlikle katılıyorum	30	32		
Cevapsız	1	1		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 27. “Ekolojik köy olması yerel halkın istihdam olanaklarının artmasına yardımcı olabilir” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.27.)'ye göre katılımcıların %62 oranıyla 58 kişi Çandır köyünün ekolojik köy olması ve eko-turizme açılması köyde iş olanağı sağlayacak ve gelirin artmasına neden olacaktır görüşüne katılmaktadır. %15'inin ise istihdam konusunda kararsız kalmış oldukları söylenebilir. Ortalama değeri 3,60 olması ve 3,50 den büyük olması nedeniyle için “Katılıyorum” a doğru olumlu bir yöneliş olduğu söylenebilir.

	f	%	Ort	Std.sap
Kesinlikle Katılmıyorum	11	12	3,47	1,340
Katılmıyorum	13	14		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	15	16		
Katılıyorum	29	31		
Kesinlikle katılıyorum	25	27		
Cevapsız				
Toplam	93	100		

Tablo 6. 28. “ Ekolojik köy olması eğitim ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin artmasına yardımcı olur” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.28.)'e göre %26 oranında ifadeye katılmama söz konusu iken %58 oranında ifadeye katılım olmuştur. İfade çoğunluğun fikriyle aynıdır. Ortalama değeri 3,47 olması durumunda köyün gelirinin artması ve gelen turistlere yeterli sağlık hizmetinin verilme zorunluluğu nedeniyle bu düşüncede oldukları söylenebilir.

Gaul (2003)'e göre eko-turizmin olumlu sosyal ve kültürel etkileri; yerel halk için yiyecek ve içme suyu temin etmesi, gelişmiş sağlık hizmetleri, yerel bölgelerde

yaşayanlar için geliştirilmiş eğitim, geleneksel kültür elemanlarının yeniden değerlendirmeye alınması ve konfor ve yaşam şartlarının geliştirilmesi olarak belirlenmiştir.

	f	%	Ort	Std.sap
Kesinlikle Katılmıyorum	25	27	3,14	1,364
Katılmıyorum	20	22		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	13	14		
Katılıyorum	15	16		
Kesinlikle katılıyorum	20	22		
Cevapsız				
Toplam	93	100		

Tablo 6. 29. “Ekolojik köy olması köyün doğal özelliklerinin tüketilmesine neden olabilir” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.29.)' da görüldüğü üzere “Ekolojik köy olması köyün doğal özelliklerinin tüketilmesine neden olabilir” ifadesine verilen cevapların %49 oranıyla katılmama olmasına karşı %38 oranıyla katılım söz konusudur. Verilen cevapların oranlarının birbirine yakın olması ve %14'lük kesiminde kararsız kalması, ortalamanın 3,14 çıkması nedeniyle katılımcıların bu konuda tereddütler yaşadığı anlamına gelebilir.

	f	%	Ort	Std. sap
Kesinlikle Katılmıyorum	13	14	3,36	1,409
Katılmıyorum	15	16		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	13	14		
Katılıyorum	25	27		
Kesinlikle katılıyorum	24	26		
Cevapsız	3	3		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 30. “Yöresel ürünlerin misafirlerle paylaşılması üretimin altyapısının iyi anlaşılmasını sağlar” ifadesinin frekans dağılımı

Bu ifadeye verilen cevaplarda (Tablo 6.30.)'da görüldüğü üzere tüm seçenekler yakın oranlarda işaretlenmiştir. Yöresel ürünlerin bir anlamda tanıtımı sayılacağından ve üretim şeklinin insanların ilgisini çekebileceğinden olumlu seçenekler işaretlenmiş olabilir. Diğer yandan olumsuz ve kararsız seçenekleri işaretleyenlerde %14

oranındadır. Ortalama değeri 3,36 çıkması 3,50'den küçük olması nedeni ile “Orta derecede katılıyorum/Orta derecede katılmıyorum” ifadesine denk gelmektedir.

	f	%	Ort	Std.sap
Kesinlikle Katılmıyorum	20	22	3,27	1,506
Katılmıyorum	8	9		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	15	16		
Katılıyorum	23	25		
Kesinlikle katılıyorum	25	27		
Cevapsız	2	2		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 31. “Yöreye eko köy projesi kapsamında nitelikli misafirler çekilebilir” ifadesinin frekans dağılımı

Nitelikli misafirlerden kasıt eko-turizmi tercih eden turist tiplmesi yani eko-turisttir. Eko-turist, yaban hayatını ve doğal kaynakları kullanırken tüketici bir anlayışla yaklaşmayan, yöre insanların ekonomik refahına ve alanın korunmasına, doğrudan faydalanmaya yönelik istihdam ve finans araçları yaratması açısından da ziyaret edilen alana katkıda bulunan turisttir (Bolton, 1997). (Tablo 6.31.)'e göre bu ifadeye anket katılımcılarının vermiş olduğu cevaplara bakılırsa %52 oranında fikir birliği oluşmuş, %31 oranında bu ifadeye olumsuz yaklaşmış ve %16 oranında ise kararsız kalmıştır. Ortalama değeri ise 3,27 çıkması bu ifadeye karşı kararsızlığı pekiştirebilir.

	f	%	Ort	Std.sap
Kesinlikle Katılmıyorum	7	8	3,59	1,236
Katılmıyorum	15	16		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	10	11		
Katılıyorum	38	41		
Kesinlikle katılıyorum	23	25		
Cevapsız				
Toplam	93	100		

Tablo 6. 32. “Köy eko-köy standardına getirilebilir” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.32.)'de görüldüğü üzere anket katılımcılarının %25'i "Kesinlikle katılıyorum", %41'i "Katılıyorum" işaretleyerek toplamda %66 oranında ifadeye katılım sağlanmıştır. Toplamda %24'ü ise köyün eko-köy standardına getirilemeyeceğini ifade etmiştir. Ortalama değeri 3,59 olduğu için "Katılıyorum" a doğru olumlu bir yöneliş olduğu söylenebilir.

	f	%	Ort	Std.sap
Kesinlikle Katılmıyorum	14	15	3,42	1,438
Katılmıyorum	14	15		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	9	10		
Katılıyorum	28	30		
Kesinlikle katılıyorum	26	28		
Cevapsız	2	2		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 33. "Bu proje ile organik tarımın tanıtılması sağlanabilir" ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.33.)'e göre bu projeye organik tarımın tanıtılmasını sağlayabilir şeklinde bakan katılımcı sayısı %58 oranı ile 54 kişi, bu ifadeye katılmayanların sayısı ise %30 oranı ile 28 kişidir. Bununla birlikte kararsız kalanların sayısı ise 9 kişidir.

	f	%	Ort	Std.sap
Kesinlikle Katılmıyorum	9	10	3,58	1,337
Katılmıyorum	13	14		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	11	12		
Katılıyorum	28	30		
Kesinlikle katılıyorum	27	29		
Cevapsız	5	5		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 34. "Bu proje köyün tanıtımına katkı sağlayabilir" ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.34.)'de görüldüğü üzere proje ile köyün farkındalık yarattığını düşünenler toplamda %59, tanıtıma fayda sağlamadığını ya da sağlamayacağını düşünenler ise %24 oranıyla 22 kişidir. Bu sonuçlara göre tanıtıma fayda sağlayacağı kanaatinde oldukları söylenebilir.

	f	%	Ort	Std.sap
Kesinlikle Katılmıyorum	15	16	3,14	1,364
Katılmıyorum	17	18		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	19	20		
Katılıyorum	24	26		
Kesinlikle katılıyorum	18	19		
Cevapsız				
Toplam	93	100		

Tablo 6. 35. “Eko-köyü ziyaret edenlerin kırsal alanda yaşamının zorluklarını anlamaları sağlanabilir” ifadesinin frekans dağılımı

Kırsal alanda yaşamayan ve hazır gelen ürünlerin nasıl bir süreç geçirdiğini ve o ürünleri üretenlerin hangi şartlarda bu ürünleri ürettiklerini eko-köyü ziyaret eden turistlerin anlayabileceği düşüncesinde olan katılımcı sayısı (Tablo 6.35.)'e göre %45 oranı ile 42 kişidir. Bu toplam oran genel anket sonuçlarına göre en yüksek oran olduğu için kırsal alanda yaşamının zorluklarını anlayabilecekleri söylenebilir.

	f	%	Ort	Std. sap
Kesinlikle Katılmıyorum	11	12	3,61	1,350
Katılmıyorum	10	11		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	12	13		
Katılıyorum	30	32		
Kesinlikle katılıyorum	29	31		
Cevapsız	1	1		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 36. “İnsanların doğaya olan sevgi, saygı ve bağlılık duygularını perçinlemesi sağlanabilir” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.36.)' ya göre bu ifadeye %63 oranında katılım, %23 oranında ise katılmama söz konusudur. Ortalama değeri 3,50 den büyük olması nedeniyle “Katılıyorum” a doğru olumlu bir yöneliş olduğu söylenebilir. Bu sonuç Wearing ve Neil'in (1999) insanların şehir hayatının sıkıntısından kurtulmanın bir yolu olarak çözümü doğada aramaları ve ulusal park ve korunmuş alanları ziyaret ettikleri ifadesiyle örtüşmektedir.

	f	%	Ort	Std. sap
Kesinlikle Katılmıyorum	11	12	3,54	1,367
Katılmıyorum	10	11		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	17	18		
Katılıyorum	23	25		
Kesinlikle katılıyorum	29	31		
Cevapsız	3	3		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 37. “Geleneksel köy kültürünü yeniden canlandırarak gelenek görenek ve yerel değerlerin sürdürülebilir olması sağlanabilir” ifadesinin frekans dağılımı

Unutulmaya yüz tutmuş geleneksel köy kültürlerinin gelecek nesillere aktarımının sağlanabilmesi ile ilgili ifadeye katılım (Tablo 6.37.)’de de görüldüğü üzere toplamda %56, katılmama oranı ise %23’tür. Bu ifadeye “Orta derecede katılıyorum/Orta derecede katılmıyorum” diyenlerin oranı ise %18’dir. Ortalama 3,50 den büyük olduğu için “Katılıyorum”a doğru olumlu bir yöneliş olduğu söylenebilir. Bu oranlardan geleneksel köy kültürünün sürdürülebilirliği sağlanabilir sonucu çıkarılabilir. Nitekim Kuter ve Ünal (2009) eko-turizmin doğal değerlerle birlikte kültürel değerlerini de koruduğunu ifade etmişlerdir.

	f	%	Ort	Std.sap
Kesinlikle Katılmıyorum	19	20	3,33	1,499
Katılmıyorum	9	10		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	11	12		
Katılıyorum	27	29		
Kesinlikle katılıyorum	25	27		
Cevapsız	2	2		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 38.“Yöresel ürünlerin satışı arttırılabilir” ifadesinin frekans dağılımı

(Tablo 6.38.)’de görüldüğü üzere katılımcıların bu ifadeye %27 oranında “Kesinlikle katılıyorum” ve %29 oranında “Katılıyorum” demiştir. Katılmama oranı ise toplamda %30’dur. Ortalama değeri 3,33 olması nedeni ile “Orta derecede katılıyorum/Orta derecede katılmıyorum” ifadesine denk gelmektedir. Buna göre katılımcıların yöresel ürünlerin satışının arttırılabileceğine inandıkları söylenebilir. Daha önce uygulanan alanlarda köylüler reçel, pekmez, bakliyat gibi köyün gıda

ürünlerini ve ürettikleri el sanatlarını satma imkânı bulmaları, köye gelen eko-turizm gruplarına yöresel yiyecek ve içeceklerden (gözleme, kol böreği, helva, ot kavurma, ot yapraklarından yapılan sarmalar, bulgur pilavı, ayran, pekmez suyu içecekleri gibi) oluşan yemekler hazırlayarak sunmaya ve bu hizmetten gelir elde etmeye başlamaları (Güneş, 2008) bu sonucu doğrulamaktadır.

	f	%	Ort	Std.sap
Kesinlikle Katılmıyorum	14	15	3,45	1,368
Katılmıyorum	7	8		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	18	19		
Katılıyorum	28	30		
Kesinlikle katılıyorum	24	26		
Cevapsız	2	2		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 39. “Yetiştirilen ürünlere yeni pazarlar bulunabilir” ifadesinin frekans dağılımı

Katılımcılar bu ifadeye toplamda %56’lık olumlu görüş bildirdiği (Tablo 6.39.)’ da görülmektedir. Ortalama değeri 3,45 olması ile “Orta derecede katılıyorum/Orta derecede katılmıyorum” ifadesine denk gelmektedir. Bu nedenle yetiştirilen ürünlerin köyün tanınması ve markalaşması ile birlikte alıcı bulmak ve yeni pazarlar oluşturmak mümkün olabilecek denebilir.

	f	%	Ort	Std.sap
Kesinlikle Katılmıyorum	19	20	3,24	1,493
Katılmıyorum	12	13		
Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	13	14		
Katılıyorum	24	26		
Kesinlikle katılıyorum	24	26		
Cevapsız	1	1		
Toplam	93	100		

Tablo 6. 40. “Organik tarımsal ürünlerin nasıl ve hangi yöntemlerle yetiştirildiğine ilişkin ziyaretçilerin deneyim kazanması sağlanabilir” ifadesinin frekans dağılımı

Anket sonuçlarına göre (Tablo 6.40.)’da görüldüğü üzere bu ifadeye yüksek oranda katılım söz konusu olması ve ortalama değerinin ise 3,24 olması ile “Orta derecede katılıyorum/Orta derecede katılmıyorum” ifadesine denk gelmektedir. Oysa organik tarımsal ürünlerin nasıl ve hangi yöntemlerle yetiştirildiğine ilişkin ziyaretçilerin

deneyim kazanması sağlanabileceği sonucu Kılıç ve Kurnaz'ın (2010) çalışmasında örneklendirilmiştir. Çalışmaya göre Pastoral vadi ekolojik yaşam çiftliğinde konuklar ekolojik tarım üretiminin çeşitli aşamalarını oluşturan ve mevsime bağlı olarak değişen ekim-dikim, çapalama, hasat gibi etkinliklere katılıp bunlarla ilgili bilgi alışverişinde bulunabilmekte ve hatta kendi kalmış oldukları evin bahçesinde de bu uğraşlarını yerine getirebilme imkanına sahip olmuşlardır.

5. 4. Değişkenlere Uygulanan Fark Testlerinden “t” Testi

İki grup arasındaki farklılıkları incelemeye yönelik kullanılan testlerdir. Çalışmada Independent Samples-t test'i kullanarak değişkenler arasındaki farklılıklar bulunmaya çalışılmıştır. Bağımsız gruplar “t” testi iki bağımsız grubun ortalamalarının birbirinden farklı olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan istatistiksel analiz yöntemidir (Sipahi vd., 2010). Farklı ana kütlede elde edilen gruplar arasında karşılaştırmalar yapmak gerektiğinde “t” testi kullanılır (Erdoğan ve Yazıcıoğlu, 2007).

H_0/H_1 = Kadın ve erkeklerin organik tarıma bakış açıları arasında fark yoktur/ vardır.

H_0/ H_2 = Evli ve bekarların organik tarıma bakış açıları arasında fark yoktur/ vardır.

H_0/H_3 = Çocuk sahibi olanlarla olmayanların organik tarıma bakış açıları arasında fark yoktur/ vardır.

“t” testi istatistiğinde p değerine bakılarak H_0 hipotezi kabul veya red edilir. H_0 kabul edildiğinde grupların test edilen değişken ile ortalamalarının birbirlerinden farklı olmadığına karar verilir. H_0 reddedildiğinde ($p<0,05$) ise test edilen değişken için ortalamaların birbirinden farklı olduğuna karar verilir (Sipahi vd., 2010).

5.4.1. Genel anketlerde “t” testi sonuçları

Organik tarım ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi bulmak için uygulanan t testi sonuçlarına bakıldığında p değeri $0,148 > 0,05$ olduğundan aralarında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Tablo 6. 41.).

Faktör	Değişkenler	n	Ort.	Std. Sap	p değeri
Organik Tarım	Kadın	22	3,74	0,91	0,148
	Erkek	53	3,39	1,06	
	Evli	50	3,36	1,114	0,048*
	Bekar	23	3,82	0,786	
	Çocuk var	48	3,44	1,136	0,439
	Çocuk yok	24	3,63	0,842	

Tablo 6. 41 . Genel anketlerde organik tarıma yönelik t- testi sonuçları

Organik tarım ile çocuk sahibi olma durumu değişkeni arasındaki ilişki p değeri $0,439 > 0,05$ olduğundan aralarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Organik tarım ile medeni durum değişkeni arasındaki ilişki p değeri $0,048 < 0,05$ olduğundan aralarında anlamlı bir fark vardır.

Kadın veya erkeklerin organik tarıma bakış açıları arasında fark yoktur. Aynı şekilde çocuk sahibi olanlarla olmayanların organik tarıma bakış açıları arasında fark yoktur. Ancak evli ve bekar olanların organik tarıma bakış açıları arasında fark vardır. Bu durumu, evli olanların bekar oldukları dönemden farklı olarak sorumluluk altına girmeleri ve eşinin, evinin sorumluluğunu almaları ile birlikte olaylara daha bilinçli ve sorumlu bakabiliyorlar diye açıklamak mümkündür.

Faktörler	Değişkenler	n	Ort.	Std. Sap.	P değeri
Eko-turizm	Kadın	22	3,92	0,854	0,203
	Erkek	57	3,62	1,086	
	Evli	54	3,56	1,116	0,008*
	Bekar	21	4,16	0,710	
	Çocuk var	54	3,59	1,117	0,094
	Çocuk yok	23	3,98	0,802	

Tablo 6. 42. Genel anketlerde eko-turizme yönelik t testi sonuçları

(Tablo 6.42.)’de görüldüğü üzere eko-turizm ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi bulmak için uygulanan t testi sonuçlarına bakıldığında p değeri $0,203 > 0,05$ olduğundan aralarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Eko-turizm ile çocuk sahibi olma durumu değişkeni arasındaki ilişki p değeri $0,094 > 0,05$ olduğundan aralarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Eko turizm ile medeni durum değişkeni arasındaki ilişki p değeri $0,008 < 0,05$ olduğundan aralarında anlamlı bir fark vardır. Kadın veya erkeklerin eko-turizme bakış açıları arasında fark yoktur. Aynı şekilde çocuk sahibi olanlarla olmayanların eko-turizme bakış açıları arasında fark yoktur. Ancak evli ve bekar olanların eko-turizme bakış açıları arasında fark vardır diye açıklamak mümkündür.

Faktörler	Değişkenler	n	Ort.	Std. Sap.	P değeri
Çevre	Kadın	17	4,09	1,157	0,114
	Erkek	60	3,56	1,275	
	Evli	56	3,48	1,340	0,012*
	Bekar	19	4,32	0,801	
	Çocuk var	54	3,52	1,376	0,021*
	Çocuk yok	20	4,16	0,871	

Tablo 6. 43 . Çevreye yönelik t testi sonuçları

(Tablo 6.43.)’e göre kadın ve erkeklerin çevreye bakış açısı arasında (p değeri $0,114 > 0,05$) anlamlı bir fark yoktur. Ancak evli ve bekarların çevreye bakış açıları arasında (p değeri $0,012 < 0,05$) ve çocuklu olanlarla olmayanların çevreye bakış açıları arasında (değeri $0,021 < 0,05$) anlamlı bir fark vardır.

5.4.2. Üretici anketlerinde “t” testi sonuçları

Organik tarım ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi bulmak için uygulanan t testi sonuçlarına bakıldığında p değeri $0,150 > 0,05$ olduğundan aralarında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Faktör	Değişkenler	n	Ort.	Std. Sap.	P değeri
Organik Tarım	Kadın	8	3,11	,970	,150
	Erkek	26	2,52	,770	
	Evli	23	2,44	,923	,041*
	Bekar	9	3,13	,401	
	Çocuk var	20	2,43	1,007	,131
	Çocuk yok	11	2,92	,286	

Tablo 6. 44. Üretici anketlerinde organik tarıma yönelik t- testi sonuçları

Organik tarım ile medeni durum değişkeni arasındaki ilişki p değeri $0,041 < 0,05$ olduğundan aralarında anlamlı bir farklılık vardır. Kadın veya erkeklerin organik tarıma bakış açıları arasında fark yoktur. Aynı şekilde çocuk sahibi olanlarla olmayanların organik tarıma bakış açıları arasında fark yoktur. Ancak evli ve bekar olanların organik tarıma bakış açıları arasında farklılık vardır diye açıklamak mümkündür.

$H_2 =$ Evli ve bekarların organik tarıma bakış açıları arasında fark vardır.

Faktör	Değişkenler	n	Ort.	Std. Sap.	P değeri
Ekoturizm	Kadın	8	3,31	,990	,208
	Erkek	25	2,78	,861	
	Evli	24	2,78	1,025	,311
	Bekar	5	3,27	,339	
	Çocuk var	22	2,73	1,046	,200
	Çocuk yok	9	3,20	,332	

Tablo 6. 45. Üreticilerde Eko-turizme yönelik t testi sonuçları

(Tablo 6.45.)'de görüldüğü üzere eko-turizm ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi bulmak için uygulanan t testi sonuçlarına bakıldığında p değeri $0,208 > 0,05$ olduğundan aralarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Eko-turizm ile çocuk sahibi olma durumu değişkeni arasındaki ilişki p değeri $0,200 > 0,05$ olduğundan aralarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Eko turizm ile medeni durum değişkeni arasındaki ilişki p değeri $0,311 > 0,05$ olduğundan aralarında anlamlı bir fark yoktur.

Boyutlar	Değişkenler	n	Ort.	Std.Sap.	P değeri
Çevre	Kadın	6	3,28	1,022	,143
	Erkek	29	2,54	,834	
	Evli	27	2,49	,935	,050*
	Bekar	6	3,29	,381	
	Çocuk var	24	2,39	,943	,002*
	Çocuk yok	8	3,20	,367	

Tablo 6. 46. Üreticilerde çevreye yönelik t testi sonuçları

(Tablo 6.46.)'ya göre kadın ve erkeklerin çevreye bakış açısı arasında (p değeri 0,143>0,05) anlamlı bir fark yoktur. Ancak evli ve bekarların çevreye bakış açıları arasında (p değeri 0,050=0,05) anlamlı bir farklılık vardır. Çocuklu olanlarla olmayanların çevreye bakış açıları arasında (değeri 0,002<0,05) da anlamlı bir fark vardır.

5.4.3. İşletmeci anketlerinde “t” testi sonuçları

Faktör	Değişkenler	n	Ort.	Std.Sap.	P değeri
Organik Tarım	Kadın	14	4,10	,732	,763
	Erkek	27	4,17	,731	
	Evli	27	4,08	,782	,382
	Bekar	14	4,27	,598	
	Çocuk var	28	4,10	,779	,499
	Çocuk yok	13	4,25	,601	

Tablo 6.47. İşletmecilerde organik tarıma yönelik t- testi sonuçları

(Tablo 6. 47.)'ye göre kadın ve erkeklerin organik tarıma bakış açıları arasında (0,763>0,05) fark yoktur. Evli ve bekarların organik tarıma bakış açıları arasında (0,382>0,005) fark yoktur. Son olarak çocuk sahibi olanlarla olmayanların organik tarıma bakış açıları arasında (0,499>0,05) farklılık yoktur.

Faktör	Değişkenler	n	Ort.	Std.Sap.	P değeri
Eko-turizm	Kadın	14	4,27	,535	,982
	Erkek	32	4,27	,740	
	Evli	30	4,19	,734	,193
	Bekar	16	4,44	,542	
	Çocuk var	32	4,18	,708	,151
	Çocuk yok	14	4,48	,576	

Tablo 6.48. İşletmeciler Eko-turizme yönelik t testi sonuçları

İşletmeci anketlerinde tüm değişkenlerin p değerleri 0,05'ten büyük oldukları için katılımcıların cinsiyetleri, medeni durumları ve çocuk sahibi olup olmamaları ile eko-turizme bakış açıları arasında farklılık olmadığı (Tablo 6.48.)'e ve (Tablo 6.49.)'a göre söylenebilir.

Boyutlar	Değişkenler	n	Ort.	Std.Sap.	P değeri
Çevre	Kadın	11	4,54	1,002	,965
	Erkek	31	4,52	,755	
	Evli	29	4,41	,931	,060
	Bekar	13	4,79	,355	
	Çocuk var	30	4,42	,923	,056
	Çocuk yok	12	4,80	,327	

Tablo 6.49. İşletmeciler Eko-turizme yönelik t testi sonuçları

6.5. Tek Yönlü Anova

İkiden fazla bağımsız grubun ortalamalarının birbirlerinden farklı olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan istatistiksel analiz yöntemine tek yönlü varyans analizi denir (Sipahi vd., 2010). “t” testi ile sadece iki grup arasındaki farklılıkları incelemek mümkündür. İkiden fazla gruplar arasında farklılık araştırıldığında anova ve one way anova test yöntemleri kullanılır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2007).

H_0/H_1 = Katılımcıların yıllık gelir farklılıklarına göre çevreye bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H_0/H_1 = Katılımcıların çalışma süresi ile çevreye bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H_0/H_1 = Katılımcıların eğitim durumları ile çevreye bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H_0/H_1 = Katılımcıların yaş farklılıklarına göre çevreye bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H_0/H_2 = Katılımcıların yıllık gelir farklılıklarına göre organik tarıma bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H_0/H_2 = Katılımcıların çalışma süresine göre organik tarıma bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H_0/H_2 = Katılımcıların eğitim durumu farklılıklarına göre organik tarıma bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H_0/H_2 = Katılımcıların yaş farklılıklarına göre organik tarıma bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H_0/H_3 = Katılımcıların yıllık gelir farklılıklarına göre eko-turizme bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H_0/H_3 = Katılımcıların çalışma süresine göre eko-turizme bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H_0/H_3 = Katılımcıların eğitim durumu farklılıklarına göre eko-turizme bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

H_0/H_3 = Katılımcıların yaş farklılıklarına göre eko-turizme bakış açıları arasında farklılık yoktur/vardır.

Faktörler	Değişkenler				
		Yaş	Yıllık gelir	Çalışma süresi	Eğitim Durumu
Organik Tarım	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,048	,008	,203	,009
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,124	,203	,347	,172
Eko turizm	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,139	,082	,415	,000
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,244	,389	,239	,006*
Çevre	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,002	,355	,039	,004
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,222	,314	,308	,003*

Tablo 6. 50. Genel anketlerde Anova testi sonuçları (Sig. Değeri < 0,05 anlamlı farklılık vardır.)

(Tablo 6.50.)’deki anova testi sonuçlarına göre katılımcıların eğitim durumları ile eko-turizme bakış açıları arasında anlamlı farklılık ($0,00 < 0,05$) görülmektedir. Yine aynı şekilde katılımcıların eğitim durumları ile çevreye bakış açıları arasında anlamlı farklılık ($0,00 < 0,05$) söz konusudur. Ancak hem eko-turizm açısından hem de çevre açısından varyansların homojenliğine bakıldığında sig. değerleri 0,05’ten büyük çıkmadığı için varyansların homojen olmadığı görülmektedir. Diğer değişkenlerle faktörler arasında sig. değerleri 0,05’ten büyük çıktığı için ve bazı değerlerin varyansları homojen çıksa bile anlamlı farklılık olmadığı söylenebilir.

Faktörler	Değişkenler				
		Yaş	Yıllık gelir	Çalışma süresi	Eğitim Durumu
Organik Tarım	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,000	,084	,005	,057
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,118	,194	,076	,318
Eko turizm	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,076	,001	,006	,175
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,066	,225	,487	,143
Çevre	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,002	,321	,004	,018
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,027*	,693	,070	,141

Tablo 5. 51. Üretici anketlerinde Anova testi
Sig. Değeri < 0,05 anlamlı

Üretici anketlerine göre (Tablo 5.51.)'de görüldüğü üzere yaş farklılıklarında çevreye bakış açıları arasında ($0,02 < 0,05$) farklılık vardır. Yıllık gelir, çalışma süresi ve eğitim durumları ile organik tarım, eko-turizm ve çevre arasında sig. değerleri 0,05'ten büyük olduğu için anlamlı farklılık olmadığı söylenebilir.

Faktörler	Değişkenler				
		Yaş	Yıllık gelir	Çalışma süresi	Eğitim Durumu
Organik Tarım	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,000	,414	,621	,082
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,361	,183	,595	,143
Eko turizm	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,018	,677	,816	,181
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,270	,872	,738	,041*
Çevre	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,000	,072	,045	,005
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,307	,799	,762	,083

Tablo 5. 52. İşletmecilerde anova testi sonuçları

Anova testi sonuçlarına göre Tablo (5.52.)'de görüldüğü üzere katılımcıların eğitim durumları ile çevreye bakış açıları arasında anlamlı farklılık ($0,041 < 0,05$) görülmektedir. Ayrıca, varyansların homojenlik varsayımı da sig. $>0,05$ olduğu için anlamlıdır. Bu anlamlılığın hangi gruplarda olduğunu görebilmek için Post Hoc testlerine bakılmıştır. Test sonucu çalışanların lise ve yüksek lisans eğitim seviyesi aralığında olanlarda farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu durum eğitim seviyesi yükseldikçe eko-turizme olan bakış açısının olumlu olarak geliştiğine işaret sayılabilir. Diğer değişkenlerle faktörler arasında sig. değeri 0,05'ten büyük çıktığı için anlamlı farklılık olmadığı söylenebilir.

5.6. Değişkenler Arası Korelasyon Testi Sonuçları

Değişkenlerin bağımlı ya da bağımsız olmasını dikkate almadan aralarındaki ilişkinin derecesini ve yönünü belirlemek için kullanılan istatistik yöntemine korelasyon denir. Kesin sınırlamalar olmamakla birlikte 0,50'nin altında korelasyon zayıf, 0,50 ile 0,70 arasındaki korelasyon orta, 0,70 üzeri korelasyonda kuvvetli ilişki olduğunu gösterir (Sipahi vd., 2010).

5.6.1. Genel anketlerde korelasyon testi sonuçları

Faktörler	Organik Tarım		Eko-turizm		Çevre	
	Pearson Correlation	Sig.2 tailed	Pearson Correlation	Sig.2 tailed	Pearson Correlation	Sig.2 tailed
Organik Tarım	1	0,000	0,912**	0,000	0,938**	0,000
Eko-turizm	0,912**	0,000	1	0,000	0,920**	0,000
Çevre	0,938**	0,000	0,920**	0,000	1	0,000

Tablo 6. 53 . Genel anket korelasyon çapraz tablosu

**0,01 (2 yönlü) *0,05 (2 yönlü)

(Tablo 6.53.)' de görüldüğü üzere organik tarım ile eko-turizm arasındaki korelasyon analizinden elde edilen bulgulara göre; Organik tarım ve eko-turizm arasında ($0,912 > 0,70$) pozitif yönde güçlü bir ilişki vardır. Organik tarımın ve eko-turizmin yapılabileceği alanlar doğal yapısı bozulmamış, kirletilmemiş olması gerekliliğinden ve her ikisinin de sürdürülebilir çevre amaçlarından biri olması nedeniyle bu denli yüksek bir ilişki çıkmış olabilir.

Organik tarım ve çevre arasındaki korelasyon analizi sonuçlarına göre (0,938>0,70) pozitif yönde ve güçlü bir ilişki vardır. Bu sonuca göre organik tarım uygulamalarının çevreyi olumlu etkilediği, zarar verici olmadığı ve sürdürülebilirliğini sağladığı söylenebilir. Bu sonuç Altındışli ve Aksoy'un (2010) çalışmasında bahsettiği gibi "Organik tarım, gıda güvenliği açısından çok önemli avantajlara sahip, hiçbir tarım yönteminde olmayan düzeyde izlenebilirliği olan, insan ve çevre sağlığını koruyan, ekolojik sistemi ve doğal kaynakları sömürmeden, tahrip etmeden ve kirletmeden sürdürülebilirliği sağlayan, insana ve çevreye dost bir üretim sistemidir."

Eko-turizm ile çevre arasındaki korelasyon analizi bulgularına göre; eko-turizm ve çevre arasında (0,920>0,70) pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki var olduğu söylenebilir. Eko-turizmin yapılabilmesi için doğal ve kirletilmemiş bir çevre gerekmekte olduğu için bu sonuç çıkmış olabilir. Eko-turizm; özellikle kuşlar ve diğer yaban hayatı, doğal alanlar, kayalıklar, mağaralar, fosil alanları, arkeolojik sitler, sulak alanlar ve nadir türler veya tehlike altındaki türlerin bulunduğu alanlar gibi doğal ve arkeolojik kaynaklara dayanan turizmdir (Caldicott ve Fuller, 2005). Bu tanımlama çıkan sonuçla örtüşmektedir.

6.6.2. Üreticilerde korelasyon testi sonuçları

Boyutlar	Organik Tarım		Eko turizm		Çevre	
	Pearson Correlation	Sig.2 tailed	Pearson Correlation	Sig.2 tailed	Pearson Correlation	Sig.2 tailed
Organik Tarım	1		,923**	,000	,942**	,000
Ekoturizm	,923**	,000	1		,897**	,000
Çevre	,942**	,000	,897	,000	1	

Tablo 6.54 . Üreticiler anket korelasyon çapraz tablosu

**0,01 (2 yönlü) *0,05 (2 yönlü)

Tablo 6.54'de görüldüğü üzere organik tarım ile eko-turizm arasındaki korelasyon analizinden elde edilen bulgulara göre; Organik tarım ve eko-turizm arasında (0,923>0,70) pozitif yönde güçlü bir ilişki vardır. Genel ankette çıkan sonuçla benzerlik göstermektedir.

Organik tarım ve çevre arasındaki korelasyon analizi sonuçlarına göre (0,942>0,70) pozitif yönde ve güçlü bir ilişki vardır. Organik tarım ve çevre ilişkisi genel anket korelasyon sonuçlarında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki söz konusu olduğu için benzerlik göstermektedir.

Eko-turizm ile çevre arasındaki korelasyon analizi bulgularına göre; eko-turizm ve çevre arasında (0,897>0,70) pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki var olduğu söylenebilir. Genel anketlere göre ilişki düzeyi düşüş göstermiş olsa bile güçlü bir ilişki göstermesi benzerlik oluşturmaktadır.

5.6.3. İşletmecilerde korelasyon testi

Boyutlar	Organik Tarım		Eko turizm		Çevre	
	Pearson Correlation	Sig.2 tailed	Pearson Correlation	Sig.2 tailed	Pearson Correlation	Sig.2 tailed
Organik Tarım	1		,805**	,000	,825**	,000
Eko-turizm	,805**	,000	1	,000	,820**	,000
Çevre	,825**	,000	,820**	,000	1	

Tablo 6. 55. İşletmeciler anket korelasyon çapraz tablosu

**0,01 (2 yönlü) *0,05 (2 yönlü)

(Tablo 6.55.)'de görüldüğü üzere organik tarım ile eko-turizm arasındaki korelasyon analizinden elde edilen bulgulara göre; Organik tarım ve eko-turizm arasında ($0,805 > 0,70$) pozitif yönde güçlü bir ilişki vardır. Genel ankette ve üreticilerde çıkan korelasyon sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Organik tarım ve çevre arasındaki korelasyon analizi sonuçlarına göre ($0,825 > 0,70$) pozitif yönde ve güçlü bir ilişki vardır. Organik tarım ve çevre ilişkisi genel anket ve üretici anketlerinde yapılan korelasyon sonuçlarında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki söz konusu olduğu için benzerlik göstermektedir.

Eko-turizm ile çevre arasındaki korelasyon analizi bulgularına göre; eko-turizm ve çevre arasında ($0,820 > 0,70$) pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki var olduğu söylenebilir. Genel anket ve üretici anketlerine göre ilişki düzeyi düşüş göstermiş olsa bile güçlü bir ilişki göstermesi benzerlik oluşturmaktadır.

5.7. Regresyon Analizleri Sonuçları

Regresyon analizi metrik bir bağımlı değişken ile bir veya daha çok bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla kullanılan bir analiz yöntemidir. Tek değişkenli regresyon analizi bir bağımlı bir bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi inceler. Regresyon analizi sonucunda belirtilen ilişki fonksiyonel değil, istatistiksel bir ilişkidir. En yaygın kullanılan güven aralığı değerleri %95-%99'dur (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2007).

Çalışmada bağımsız değişken “Organik tarım”, bağımlı değişkenler “Eko-turizm” ve “Çevre” olmak üzere bir bağımsız iki bağımlı değişken vardır. Regresyon analizi organik tarımın eko-turizme ve organik tarımın çevreye etkisi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Diğer analizlerde olduğu gibi genel anketlerde, üretici anketlerinde ve işletmeciler anketlerinde ayrı ayrı yapılacak ve yorumlanacaktır.

5.7.1 Genel anketlerde regresyon analizi

Faktörler	R	R ²	Ayar. R ²	Tahmini Standart Hata	Değişim İstatistikleri		
					R ² Değişimi	F Değişimi	F Değ.An
Organik Tarım	,912 ^a	,831	,829	,428	,831	324,771	,000

Tablo 6. 56. Genel anketlerde organik tarımın eko-turizme etkisi

Bağımsız Değişken a: Organik Tarım

Bağımlı Değişken: Eko-turizm

* p<0,05 düzeyinde anlamlı

(Tablo 6.56.)’da görüldüğü üzere organik tarım, eko-turizmin %83’lük kısmını oluşturduğu görülmektedir. Organik tarımın F değerindeki değişim 324,771 ve anlamlılık seviyesi p: 0,000’dır. Çıkan bu değer 0,000<0,05 olduğu için organik

tarımın eko-turizmi açıklamada önemli olduğunu göstermektedir. $H_0/H_1=$ Organik tarımın eko-turizme etkisi yoktur/vardır. Bu durumda, “Organik tarımın eko-turizme etkisinin” olduğu sonucuna ulaşılmış, dolayısıyla (H_1) hipotezi kabul edilmiştir.

Faktörler	R	R ²	Ayar. R ²	Tahmini Standart Hata	Değişim İstatistikleri		
					R ² Değişimi	F Değişimi	F Değ.An
Organik Tarım	,938 ^a	,879	,877	,441	,879	458,645	,000

Tablo 6. 57. Genel anketlerde organik tarımın çevreye etkisi

Bağımsız Değişken a: Organik Tarım

Bağımlı Değişken: Çevre

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı

(Tablo 6.57.)’de görüldüğü üzere organik tarım, çevrenin %88’lik kısmını oluşturduğu görülmektedir. Organik tarımın F değerindeki değişim 458,645 ve anlamlılık seviyesi $p: 0,000$ ’dır. Çıkan bu değer $0,000 < 0,05$ olduğu için organik tarımın çevreyi açıklamada önemli olduğunu göstermektedir.

$H_0/H_1=$ Organik tarımın çevreye etkisi yoktur/vardır.

Bu durumda, “Organik tarımın çevreye etkisinin” olduğu sonucuna ulaşılmış, dolayısıyla (H_1) hipotezi kabul edilmiştir.

Faktörler	R	R ²	Ayar. R ²	Tahmini Standart Hata	Değişim İstatistikleri		
					R ² Değişimi	F Değişimi	F Değ.An
Organik Tarım	,923 ^a	,851	,845	,371	,851	142,801	,000

Tablo 6.58. Üretici anketlerinde organik tarımın eko-turizme etkisi

Bağımsız Değişken a: Organik Tarım,

Bağımlı Değişken: Eko-turizm,

* p<0,05 düzeyinde anlamlı

5.7.2. Üreticilerde regresyon analizi

(Tablo 6.58.) incelendiğinde görüldüğü üzere organik tarım, eko-turizmin %85’lik kısmını oluşturduğu görülmektedir. Organik tarımın F değerindeki değişim 142,801 ve anlamlılık seviyesi p: 0,000’dır. Çıkan bu değer 0,000<0,05 olduğu için organik tarımın eko-turizmi açıklamada önemli olduğunu göstermektedir.

H0/H1= Organik tarımın eko-turizme etkisi yoktur/vardır.

Bu durumda, “Organik tarımın eko-turizme etkisinin” olduğu sonucuna ulaşılmış, dolayısıyla (H1) hipotezi kabul edilmiştir.

Faktörler	R	R ²	Ayar. R ²	Tahmini Standart Hata	Değişim İstatistikleri		
					R ² Değişimi	F Değişimi	F Değ.An
Organik Tarım	,942 ^a	,888	,883	,321	,888	213,194	,000

Tablo6. 59. Üretici anketlerinde organik tarımın çevreye etkisi

Bağımsız Değişken a: Organik Tarım,

Bağımlı Değişken: Çevre,

* p<0,05 düzeyinde anlamlı

(Tablo 6.59.)’da görüldüğü üzere organik tarım, çevrenin %89’lik kısmını oluşturduğu görülmektedir. Organik tarımın F değerindeki değişim 213,194 ve anlamlılık seviyesi p: 0,000’dır. Çıkan bu değer 0,000<0,05 olduğu için organik tarımın çevreyi açıklamada önemli olduğunu göstermektedir.

H₀/H₁= Organik tarımın çevreye etkisi yoktur/vardır.

Bu durumda, “Organik tarımın çevreye etkisinin” olduğu sonucuna ulaşılmış, dolayısıyla (H₁) hipotezi kabul edilmiştir.

5.7.3. İşletmelerde regresyon analizi

Faktörler	R	R ²	Ayar. R ²	Tahmini Standart Hata	Değişim İstatistikleri		
					R ² Değişimi	F Değişimi	F Değ.An
Organik Tarım	,805 ^a	,649	,640	,412	,649	72,048	,000

Tablo 6.60. İşletmeci anketlerinde organik tarımın eko-turizme etkisi

Bağımsız Değişken a: Organik Tarım,

Bağımlı Değişken: Eko-turizm,

* p<0,05 düzeyinde anlamlı

(Tablo 6.60.) incelendiğinde görüldüğü üzere organik tarım, eko-turizmin %65'lik kısmını oluşturduğu görülmektedir. Organik tarımın F değerindeki değişim 72,048 ve anlamlılık seviyesi p: 0,000'dır. Çıkan bu değer 0,000<0,05 olduğu için organik tarımın eko-turizmi açıklamada önemli olduğunu göstermektedir.

H₀/H₁= Organik tarımın eko-turizme etkisi yoktur/vardır.

Bu durumda, "Organik tarımın eko-turizme etkisinin" olduğu sonucuna ulaşılmış, dolayısıyla (H₁) hipotezi kabul edilmiştir.

Faktörler	R	R ²	Ayar. R ²	Tahmini Standart Hata	Değişim İstatistikleri		
					R ² Değişimi	F Değişimi	F Değ.An
Organik Tarım	,825 ^a	,680	,671	,500	,680	72,238	,000

Tablo 6. 61. İşletmeci anketlerinde organik tarımın çevreye etkisi

Bağımsız Değişken a: Organik Tarım,

Bağımlı Değişken: Çevre,

* p<0,05 düzeyinde anlamlı

(Tablo 6.61.)’de görüldüğü üzere organik tarım, çevrenin %68’lik kısmını oluşturduğu görülmektedir. Organik tarımın F değerindeki değişim 72,238 ve anlamlılık seviyesi p: 0,000’dır. Çıkan bu değer 0,000<0,05 olduğu için organik tarımın çevreyi açıklamada önemli olduğunu göstermektedir.

H₀/H₁= Organik tarımın çevreye etkisi yoktur/vardır.

Bu durumda, “Organik tarımın çevreye etkisinin” olduğu sonucuna ulaşılmış, dolayısıyla (H₁) hipotezi kabul edilmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLERİ

Özellikle son yıllarda dünya genelinde insan sağlığı ile ilgili birçok hastalığın çok görülür olması, yaşanan doğal afetler, kıt kaynakların yenilenmesine fırsat verilmeden çok hızlı tüketimi çevrede sürdürülebilirlik kavramını ortaya çıkarmış, buna bağlı olarak organik tarım ya da çevreye duyarlı turizm sektörü de gelişmeye başlamıştır. Çandır köyü, arkeolojik sit alanı ve özel çevre koruma alanı içerisinde olması nedeniyle doğal ve tarihi değerleri çok iyi korunduğu, tanınmış turizm beldelerinin hemen yanında olduğu, Kaunos antik kenti, kral kaya mezarları sınırları içerisinde yer aldığı, halkının geçim kaynağının tarım, turizm ve su ürünleri olduğu düşünüldüğünde yörenin ekolojik köy olgusuna uygun olduğu aşıkardır. Araştırma bu bağlamda bölgenin organik tarım ve eko-turizm için uygunluğu ile çevreye daha az zarar veren ancak bu arada gelir ve istihdamı artıran bir uygulamaya ışık tutması açısından önemlidir. Ayrıca bundan sonra bu tür proje ve akademik çalışmalara da potansiyel örnek olması önemini artırmaktadır.

Çalışmada aynı zamanda Çandır Turizme Dayalı Organik Köy Projesinin oluşumu, katılımcıları, planlamaları, hedefleri ve çalışmaları hakkında il tarım müdürlüğü ile iletişim halinde kalınarak ve toplantılarına katılım sağlanarak elde edilen bilgiler de bulunmaktadır.

Bu çalışmada araştırma konusunun kendi yaşam çevresinde incelenmek istenmesi, konu ile ilgili derinlemesine ve kaynağından bilgi edinme olanağı sağlaması, araştırma alanının kendine özgü özelliklere sahip olması ve daha önce bu bölge ve

konuyla ilgili çalışma yapılmaması nedenlerinden dolayı nicel araştırma yöntemlerinden biri olan örnek olay incelemesi metodu kullanılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket ve alan tarama tekniği kullanılmıştır. Araştırmada birden fazla tekniğin kullanılması ile elde edilen bilgilerin doğruluğu ve güvenilirliğinin artmış olduğuna inanılmaktadır. Bu tekniklerden anket üreticilere uygulanacak çevre bilinci, çevreci ürün tüketimi, eko-turizmin kalkınmaya etkileri ve projeden memnuniyetleri ölçülmüştür. Anketler 5'li Likert ölçeğine göre düzenlenmiş ve anketleri uygulayacağımız üreticilere ve turizm işletmecilerine önermeler verilerek 1 “Kesinlikle katılıyorum”, 5 “Kesinlikle katılmıyorum” arasında cevap vermeleri istenmiştir. Elde edilen ham veriler IBM SPSS Statistics programında işlenmiş, veri tabanları oluşturulmuştur. Değerlendirmeler hem üreticiler bazında hem turizm işletmecileri bazında yapılmıştır. Tüm anketlerin toplamına da aynı analizler ve değerlendirmeler yapılarak karşılaştırma yapabileme imkanı sağlanmıştır.

Çalışmada elde edilen sonuçlar ise aşağıda özetlenmiştir;

- Üreticilere, işletmecilere uygulanan anketlerde ve tüm anketlerde yapılan güvenilirlik analizinden ölçeğin yüksek oranda güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Anket sorularını cevaplayan katılımcıların ağırlıklı olarak erkek ve evli olduğu belirlenmiştir. Yaş oranlarının ise 24 ile 54 yaş aralığında yoğunlaştığından yola çıkarak aktif olarak çalışabilecek yaşta olan bireylerin ağırlıklı olduğu söylenebilir. Yine katılımcıların çoğunluğunun çocuk sahibi oldukları ve dolayısıyla sorumluluklarının, gelecek kaygılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.
- Araştırmada katılımcıların ilk iki sırada yer alan oranlarla lise ve ilköğretim mezunu oldukları tespit edilmiştir. Bu noktada eğitim durumlarının çevreci

yaklaşım ile projeye bakış açıları arasında ciddi farklılıklar oluşturmadığı, konunun eğitilmiş eğitimsiz herkesin gündemini oluşturduğu söylenebilir.

- Katılımcıların ister üreticiler ister işletmeciler olarak düşünülün uzun yıllardır mesleklerini icra ettikleri ve bu konuda bilinçli ve tecrübeli oldukları %42 gibi yüksek oranda çıkan 16 yıl ve daha fazla süredir çalışıyor olmalarından çıkartılabilir.
- Organik tarım üreticileri de turizm işletme sahipleri de düzenli aylık gelirle çalışanlar olmaması nedeniyle toplam yıllık gelirleri sorulmuş, dağılımlara bakarak oranların birbirlerine çok yakın olduğu ve genel anlamda gelirleri arasında büyük farklılıklardan bahsetmek mümkün olmadığı görülmüştür.
- Organik tarım ile cinsiyet arasında ilişki olup olmadığı analiz edilmiş, genel anketlerde, üreticilerde ve işletmecilerde kadın ya da erkek oluşunun organik tarıma bakış açısını değiştirmedeği sonucuna varılmış ve H_1 hipotezi reddedilmiştir.

H_0/H_1 = Kadın ve erkeklerin organik tarıma bakış açıları arasında fark yoktur/ vardır.

- Medeni durumdan dolayı organik tarıma bakış açısında farklılık olup olmadığı araştırılmış ve üreticilerde anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların evli veya bekar oluşları organik tarıma farklı bakmalarına neden olmuştur denebilir. Organik tarım üreticiler için gelir kaynağı olabileceğinden, yaşadıkları toprakların korunmasının sağlanması, gelecekte bölgesel olarak kalkınma sağlanması sonucunda sağlık, eğitim gibi temel ihtiyaçlarının karşılanabileceği şeklinde yorumlanıyor olması mümkündür. Bu noktadan yola çıkarak evlilerin bekarlara göre daha fazla sorumluluk almaları nedeni ile bakış açıları arasında farklılık çıkmış olduğu söylenebilir. Bu noktada H_0 hipotezi reddedilmiştir. Ancak işletmecilerde medeni durumun organik tarıma bakış açısında farklılık oluşturmadığı tespit edilmiş ve H_2 hipotezi reddedilmiştir.

H_0/H_2 = Evli ve bekarların organik tarıma bakış açıları arasında fark yoktur/vardır.

- Çocuk sahibi olanlar ile olmayanların organik tarıma bakış açılarını etkileyip etkilemediğine bakıldığında tüm gruplar için tüm çıkan değerlerin 0,05'ten büyük çıkması nedeniyle fark olmadığı sonucuna varılmış ve H_3 hipotezi reddedilmiştir.

H_0/H_3 = Çocuk sahibi olanlarla olmayanların organik tarıma bakış açıları arasında fark yoktur/ vardır.

- Katılımcıların evli veya bekar oluşlarının, kadın yada erkek oluşlarının ve çocuklu yada çocuksuz oluşlarının eko-turizme bakış açılarını etkileyip etkilemediğine bakılmış ve her üç anket grubunda da çıkan sonuçların 0,05 değerinden büyük olması nedeni ile H_1 , H_2 ve H_3 hipotezleri reddedilmiştir. Bu durum kadın-erkek, evli-bekar ya da çocuklu-çocuksuz oluşlarının eko-turizme bakış açılarını değiştirmedeği sonucuyla açıklanabilir.
- Genel anket katılımcılarına göre erkeklerin çevreye bakış açısı arasında anlamlı bir fark yoktur. Üretici anketlerinde ve işletmeci anketlerinde de benzer sonuçlar çıkmış ve tüm anket grupları için kadın ya da erkek oluşlarının çevreye bakış açılarını etkilemediği söylenebilir. Bu noktada H_1 , H_2 ve H_3 hipotezleri reddedilmiştir.
- Çevreye bakış açıları incelendiğinde evli veya bekarların üretici anket sonuçlarına göre farklılık göstermediği görülmüştür. Dolayısıyla H_2 hipotezi reddedilmiştir. Daha önce çıkan sonuçlarda organik tarıma evli olanların sorumluluklarının artması nedeniyle farklı baktıkları yorumlaması yapılmıştı. Üreticilerin çevreye bakış açılarında evli ve bekarlarda fark olmadığı görülmekte, organik tarım ile hayat kalitelerinde artış beklentilerine rağmen organik tarım ile çevre arasındaki bağlantının farkında olmadıkları sonucu çıkmaktadır. Bu nedenle özellikle çevre bilinci kazandırılmasına yönelik eğitimler verilerek çevre korumanın organik tarım ya da devamında eko-

turizm uygulamalarını yapabilmek için gerekli olduğu konusunda bilgilendirilmeleri gerektiği söylenebilir. Ancak buna karşın işletmeci anket sonuçlarına bakıldığında evli ve bekarların çevreye bakış açıları arasında fark olduğu sonucu çıkmıştır. Bu durum ise işletmecilerin çevre korumanın gelecekte de turizm yapabilmek için çevrenin önemli olduğunun bilincinde olduklarını gösterdiği söylenebilir. Nitekim bu durum işletmeci ve üretici anketlerinin birleşiminden oluşan tüm anket katılımcılarındaki sonuçlara da yansımıştır. Bu nedenle H_2 hipotezi kabul edilmiştir.

- Çocuk sahibi olanlarla olmayanların çevreye bakış açıları incelendiğinde tüm anketlerde ve üreticilerde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Organik tarım ve eko-turizm projesi henüz yeni bir oluşum olması ve henüz projeden gelir sağlamadıkları için üreticilerin çocuk sahibi olanlarında gelecek kaygısının artmış olduğu söylenebilir. Böylece H_2 hipotezi kabul edilerek H_0 hipotezi reddedilmiştir. İşletmecilerde ise fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum işletmecilerin turizmin devamlılığı sağlandıkça gelir sağlayabilecekleri düşüncesinde oldukları şeklinde açıklanabilir.
- Tüm anket katılımcılarının eğitim durumları ile eko-turizme bakış açıları arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Yine aynı şekilde katılımcıların eğitim durumları ile çevreye bakış açıları arasında anlamlı farklılık söz konusudur. Bundan eğitim seviyeleri yükseldikçe eko-turizme bakış açılarının değiştiği, farklılık gösterdiği sonucuna varılabilir. Yine eğitim seviyesi yükseldikçe çevre bilincinin de arttığı sonucu da çıkartılabilir.
- Üretici anketlerinde 45 ve üzeri yaş gruplarında çevreye bakış açılarının değiştiği görülmüştür. Bu durum çevrenin değişimine daha uzun süre şahit olmaları nedeniyle oluşmuş olduğu şeklinde açıklanabilir. Üreticilerin yaş değiştikçe çevreye bakış açılarının değişmesi sonucuna bağlı olarak H_3 kabul edilmiştir. Ancak diğer değişkenlerin hiçbirinde anlamlı fark çıkmamış ve H_3 reddedilmiştir.

- Anova testi sonuçlarına göre işletmeci anketi katılımcılarının eğitim durumları ile çevreye bakış açıları arasında anlamlı farklılık görülmektedir. İşletmecilerin lise ve yüksekisans eğitim seviyesine sahip olanlarda farklılık göstermesi nedeniyle eğitim seviyesi yükseldikçe çevre bilincinin yükseldiği şeklinde yorumlanabilir. Diğer değişkenlerle faktörler arasında anlamlı farklılık olmadığı söylenebilir.
- Tüm anket gruplarından elde edilen verilere göre organik tarım ile eko-turizm arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki olduğu yapılan korelasyon analizi ile tespit edilmiştir. Organik tarımın ve eko-turizmin yapılabileceği alanlar doğal yapısı bozulmamış ve kirletilmemiş olmalıdır. Her ikisinin de sürdürülebilir çevre gibi ortak amaçlarının olması nedeniyle bu denli yüksek bir ilişki çıkmış olabilir.
- Organik tarım ve çevre arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki vardır. Organik tarımın çıkış nedenlerinden biri çevreye zarar verici uygulamaları mümkün olduğunca azaltmaktır. Klasik tarım uygulamaları üretim miktarını arttırabilmektedir. Ancak kullanım miktarları yüksek düzeylere çıkan, buna karşılık uygun gübreleme teknikleri uygulanmadan kullanılan kimyasal gübreler toprağı kirletmektedir. Besin ihtiyacı artkça üretimi arttırmaya yönelik çalışmalarda artmıştır. Turhan'ın (2005) tarımsal üretimin doğaya zarar vermeden artması gereğinden dolayı erozyonu, toprağın tuzlulaşmasını, su kaynaklarının kirlenmesini ve diğer zararları en aza indirgeyen sürdürülebilir tarım tekniklerinin geliştirilmesi gerekliliğine ilişkin görüşü elde edilen sonuç ile örtüşmektedir. Tarımsal üretim arttıkça toprağı ve yeraltı sularına verdiği zararda artacaktır. Bu durum pozitif yönlü güçlü ilişkiyi destekler durumdadır.
- Eko-turizm ile çevre arasında yapılan korelasyon analizi sonucuna göre hem üreticilerde hem de işletmecilerde pozitif yönlü güçlü bir ilişki olduğu söylenebilir. Turizmden söz edebilmek için çevre sermayedir. Eko-turizm; özellikle kuşlar ve diğer yaban hayatı, doğal alanlar, kayalıklar, mağaralar,

fosil alanları, arkeolojik sitler, sulak alanlar ve nadir türler veya tehlike altındaki türlerin bulunduğu alanlar gibi doğal ve arkeolojik kaynaklara dayanan turizmdir. Çevre dikkat çekici, özellikli, temiz ve bozulmamış olmazsa turizm anlamında çekicilik oluşturma katsayısı düşebilir. Turizmin bir de ekonomik boyutu vardır. Özellikle ekonomik nedenlerle kitle turizmini destekleyen, ülkemizin de içinde bulunduğu ülkelerde yaşanan deneyimler göstermektedir ki turizm zaman içinde, yöredeki sosyal yapı, doğal kaynaklar ile kültürel değerler üzerinde olumsuz etkiler ortaya koyabilmektedir. Dolayısıyla, turizm ülkemiz için her ne kadar gün geçtikçe önemli hale gelse de turizmin sürdürülebilirliğini sağlamak gerekir. Sürdürülebilirlik anlamında eko-turizm iyi bir örnektir. Bu nedenle kitle turizmi yerine eko-turizm gibi çevreye en az zararı veren turizm çeşitleri uygulandıkça çevrenin sürdürülebilirliği artabilir.

- Doğal kaynaklar gelecek nesiller için korunmalıdır. Doğal kaynaklarda oluşabilecek yıkım ve aşırı tüketim gelecekte yaşam alanını daraltabilir, kıtlıklar, yoksunluklar yaşatabilir. Tüketene, yok edene kadar kullanmak ve ileriye düşünmemek dönüp yine insan hayatını ve şartlarını olumsuz etkileyebilecektir. Doğal kaynaklar gelecek nesiller için korunmalı, gelecek nesillere miras kirlilik, kuraklık, yoksunluk, açlık olmamalıdır denebilir.
- Hayatımızı sürdürebilmek için gerekli olan hava, sağlıklı yaşayabilmek için olmazsa olmazımız su, gelişimimizi ve direncimizi yüksek tutan dolayısıyla sağlıklı olmamızı sağlayan besinler çevreden sağlanabilmektedir. Herhangi birindeki tükeniş ya da azalış sağlığımıza vurulan bir darbe olacaktır. Çalışmada katılımcıların görüşleri çevrenin hayatımızı ve sağlığımızı olumlu ya da olumsuz etkileyebilir yönündedir. Suyu ve enerjiyi dikkatli kullanarak sağlıklı ve hayatta kalabilmek için çevremizi korumak gerekliliği söylenebilir.
- Geri dönüşüm hem daha çok hammadde tüketimini sınırlayabilir hem de doğaya bırakıldıklarında zarar verici etkilerinin minimuma düşürebilir olması

nedeniyle çok konuşulan ve üzerinde çalışmalar yapılan bir uygulamadır denebilir. Çevreye zararlı ürünler kullanmak yerine çevre duyarlı ürünler kullanarak bireysel anlamda üzerimize düşeni yapmak anlamında önemli bir adım olabilir.

- Hayat bir yönetimden ibarettir. Çekirdek ailede yönetim ebeveynlerdedir ve çocukların gelecekte olabilecekleri ebeveynlerin yönetimiyle şekillenir. Eğitim alanlarında yönetim eğitmenlerdedir. Eğitmenlerin yönetim şekli öğrencilerin şekillenmesini, donanım kazanmasını sağlayabilir. Ülke yönetimi içinde benzer şeyleri düşünebilir, ülke vatandaşlarını ebeveynler gibi besleyip büyütmeli, yapılması ve yapılmaması gerekli şeyleri öğretmeli ve oluşabilecek zararlardan korumalı ya da öğretmenler gibi gelişimlerini sağlamalı denebilir. Bu noktada katılımcıların da ifade ettiği gibi devletin çevre ile ilgili bakış açısı çevrenin korunması açısından önemlidir, sonucuna ulaşılabilir.
- Organik tarım ürünleri üretimleri anlamında ve atıkları anlamında diğer üretim şekillerine göre daha az kirletici ve tüketici olduğu gerçeği katılımcıların ifadelerinde de ortaya çıkmıştır. Nitekim 5 katılım türünden “Kesinlikle katılıyorum” ifadesinin işaretlenme oranı %45 gibi oldukça yüksek bir oran olduğu söylenebilir. Organik tarım ürünlerinin neredeyse tamamının ihraç edildiğini, diğer ürünlere göre daha pahalı olduğunu, kısıtlı üretiminden dolayı her yerde ve her ürünü bulmanın güç olduğu daha önce yapılmış çalışmalarda ifade edilmiştir. İç pazara ulaşımının ve tüketiminin teşvik edilmesi organik üretimin artmasına dolayısıyla daha çok zararlı uygulamalardansa organik üretimin yapılması yaşadığımız çevreye ve sağlığınıza olumlu dönebilir.
- Ürünü üretmek kadar satışının da sağlanması önemlidir. Pazar oluşturulmazsa üretilen ürün zayi olabilir. Bu durum üretim miktarını etkileyecektir. Ekoturizm bu anlamda pazar oluşturabilir ve üreticilerin daha çok gelir elde etmesine fayda sağlayabilir.

- Çandır köyünün ekolojik köy olması, tarım-turizm ortaklığı ile daha çok gelir elde etmesine, daha iyi hizmet verebilmek için bazen zorunlu olarak eksiklerinin giderilmesine ve geliştirilmesine, köy bütçesinin artmasına bağlı olarak kalkınmayı olumlu etkileyeceği düşünülmekte eğitim ve sağlık hizmetleri kalitesinin de arttırılabileceği söylenebilir. Aynı zamanda gelir kaynağı oluşturulduğunda istihdam olanakları sağlanabilir ve köyden kente göçlerde azalma sağlanabilir.
- Çandır köyü sınırları içinde bulunan Kral mezarları, Kaonos Antik kenti gibi Değerleri dünya bilir ama Çandır'ı bilen genel oranlama yapılırsa yok denecek kadar azdır. Çandır'ın ekolojik köy oluşu tanınmasını sağlayabilir.
- Çandır'ın ekolojik köy oluşu ile birlikte köyün kapasitesinin üstünde ziyaretçi gelişi ve beklenenin üstünde hizmet talebi olursa diğer turizm destinasyonlarında olduğu gibi doğal özelliklerini tüketebileceği kaygısına katılımcıların kararsız kaldığı söylenebilir.
- Deniz, güneş, kum, eğlence kaynaklı turizm şekli yerine ekolojik köyü tercih edebilecek turistlerin çevre bilinci gelişmiş, eğitilmiş ve özellikli turistler olacağı beklenen bir durumdur. Bu nedenle oluşturulacak eko-turizm ayağında gelecek turistlerin nitelikli olacağı ve köyde eğlence ve diğer sosyal etkinlikler yerine doğal ortam olacağından kısa süreli tatiller olacağı tahmin edilen bir durumdur.
- Ekolojik köy turizm açısından değerlendirildiğinde gelenek ve göreneklerin köyün kimliği niteliğinde olacağı düşünülürse bu değerlerin unutulmasına fırsat verilmemesi dolayısıyla kültürel anlamda da fayda sağlayabileceği çalışmada elde edilen sonuçlardan biridir.

Günümüzde doğallık tek başına bile yeterli sayılabilecek bir çekicilik unsuru olmuş, tatil anlayışı şekil değiştirmiştir. Tarihi, kültürel ve doğal alanlar tercih edilir olmuştur. İnsanlar değişik gelenek, görenek, yaşam tarzı, doğal ürünler ve üretimini görerek, uygulayarak dinlenmek istemektedirler. Bu noktada mevcut değerler

düşünüldüğünde ve gerekli yatırımlar yapıldığında köy için gelecek vaat etmektedir, denebilir. Ancak tarihi ve doğal güzelliklerin gelecek nesillere bozulmadan aktarılması için sahip çıkılması gerekmektedir. Talep yoğun olsa dahi kapasite aşılmamalı ve talep ediliyor diye doğaldan uzaklaşılmalıdır. Yöresel üretimler farklılaştırılıp dayanıklı ve özellikli hale getirilerek markalaşmak mümkün olabilir. Örneğin üretilen ürünlerden reçel, konserve gibi ürünler yapılarak, sadece üretildiği dönemde ve yerde değil, yıla ve çevreye yayarak ikincil bir gelir kaynağı elde edilebilir. Organik ürün ve çevre konularında bilgilendirme eğitimleri verilmesi, hedef ve yapılması gerekenler yerel halka anlatılması projenin gerçekliğine faydalı olabilir. Çandır köyünün karadan ulaşım sağlanabilecek Köyceğiz'e uzak oluşu, Dalyan'a yakın olmakla birlikte kanaldan kayıkla geçiş zorunluluğu eğitim ve aciliyet arz eden durumlarda sağlık hizmetlerinden faydalanmalarını kısıtlamaktadır. Bu kısıtların giderilmesi gerekmektedir. Kanalın atık su ile kirleniyor oluşu görsel anlamda da sağlık anlamında da sorun teşkil edebilir. Bu sorunların giderilmesi projeye ve köyün gelişimine katkı sağlayabilir.

Çandır Ekolojik köyü için eko-turizm planlamaları proje kapsamında ele alınmıştır. Ancak uygulanacak eko-turizm türleri ile ilgili bir çalışma henüz oluşturulmamıştır. Bu noktada bu çalışma verileri de dikkate alınarak uygulanabilir olan eko-turizm modelleri önerileri aşağıda verilmiştir;

- Organik köy projesi nedeni ile yapılan organik tarım uygulamaları ile var olan doğal çevre ve üretim başlı başına bir çekicilik unsuru oluşturabilir ve çiftlik turizmi, ya da agroturizm çalışmaları yapılabilir. Üretimden tüketiciye ulaşıncaya kadar geçen süreçte hemen hemen her aşamada turistlerin birebir çalışarak, uygulayarak üretime katılımları sağlanabilir. Ekim, dikim çalışmaları, hasat çalışmaları, salça, reçel, turşu vb. ürünleri işleme çalışmaları vb. çalışmalar benzer çiftliklerde uygulandığı gibi yapılabilir.
- Köyceğiz'i çevreleyen dağlara tırmanışlar planlanabilir.

- Yürüyüş parkurları oluşturularak doğa yürüyüşleri düzenlenebilir.
- Doğal ve bozulmamış bir köy olan Çandır ve çevresinde doğal yaşam devam ettiği düşünülürse doğa fotoğrafçılığı içinde uygun bir alan olduğu söylenebilir.
- Yöresel gelenek ve görenekler korunmaya çalışılan Çandır'da yörede dünden bugüne kullanılan araç gereçlerin, giyim kuşamın, ev eşyalarının sergilendiği bir müze mevcuttur. Bu değerler kontrollü şartlarda, rezervasyonlu ve planlı kullanılarak Çomakdağ örneğinde olduğu gibi köy düğünü organizasyonları yapılabilir. Gelen turlar için canlandırma yapılacak köy düğünlerinde yöresel düğün yemekleri de sergilenerek görsel etkinlikler oluşturulabilir.
- Organik köy projesi kapsamında doğal toplama da var olduğundan zeytin, adaçayı, kekik gibi dağ ürünlerini toplama organizasyonları oluşturulabilir. Ancak doğal çevreye zarar vermemesi açısından kontrol altına alınmış bu bölgede bu uygulama kontrollü koşullarda yapılmalıdır.
- Kano, kürek gibi su sporları etkinlikleri düzenlenerek Köyceğiz gölü turizm açısından değerlendirilebilir. Aynı zamanda gezi tekneleri ile görsel zenginlikler turistlerle buluşturulabilir.
- Zengin bir tatlı su balığı kaynağı olan Köyceğiz gölünde olta balıkçılığı etkinlikleri rehberler eşliğinde uygulanabilir.
- Doğa yürüyüşleri yapılabileceği gibi atlı doğa gezileri düzenlenebilir.
- Kaunos Antik kenti, Kral mezarları turistler tarafından zaten görülmek istenen ve görülen tarihi değerler göl ve çevre gezileri ile birleştirilerek günlük turlar haline getirilebilir.

Bu öneriler de unutulmaması gereken en önemli konu çevreye zarar vermeden uygulamaların yapılması olduğu için tüm etkinliklerin kapasiteyi aşmadan ve plan-program kapsamında, rehberler eşliğinde yapılması önerilmektedir. Bu şekilde benzer örneklerde yaşanmış olumsuzlukların oluşumu da engellenmiş olabilir.

Ayrıca benzer bir çalışmanın her beş yılda bir tekrarlanarak bu süreç içerisindeki değişim ve gelişimin değerlendirmelerinin yapılması ve bir önceki dönem ile kıyaslanarak değerlendirilmesi faydalı olabilir. Çandır köyünde yapılacak olan turizme dayalı organik tarım uygulamaları ve eko-turizm çalışmaları incelenerek o güne kadar yapılmış olan tarım uygulamaları ve yerel halkın elde ettiği faydalarla karşılaştırılmasının yapılması, ekolojik köy oluşundan sonra elde ettikleri, çevreye olumlu yada olumsuz etkileri, köy ekonomisine ve ülke ekonomisine katkıları tespit edilmeye çalışılabilir.

KAYNAKLAR

- Ak, İ. (2002) Ekolojik Tarım Ve Hayvancılık. Gıda ve Yem Bilimi Teknolojisi Dergisi, (2).
- Akgün, T. (2011) Organik tarım. *Güney Ege Kalkınma Ajansı*, <http://geka.org.tr/yukleme/dosya/organiktarim.pdf> (10.06.2015).
- Aksoy, U., 2001, Ekolojik Tarım: Genel Bir Bakış, *Türkiye 2. Ekolojik Tarım Sempozyumu*, 14-16 Kasım 2001, Antalya, s.3-11.
- Aksoy, U. Ve Altındışli, A. (1998) Ekolojik (Organik, Biyolojik) Tarım, *Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği (ETO) Yayınları, Bornova-İZMİR*.
- Albayrak, A., Özkul, E., İpar, M. S., & Demirer, D. (2013). Ekolojik köy projesinin yerel değerlerin pazarlanması kapsamında değerlendirilmesi: Örnek olay çalışması.
- Altan, Ş. (2006) *Türkiye’de Ekoturizm Uygulamaları Ve Ekonomiye Katkıları*, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Niğde, 181.
- Altındışli, A. ve Aksoy, U. (2010) Organik tarımın Dünya’da ve Türkiye’deki durumu. *Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi*, 11–15 Ocak 2010 Bildiri Kitabı, Ankara.
- Altunisik, R., Coskun, R., Bayraktaroglu, S., & Yildirim, E. (2004). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. *SPSS Uygulamalı, Sakarya Kitabevi, Sakarya*.
- Anonim, *Food and Agriculture Organization of the United Nations. Trade Reforms and Food Security*, FAO, Rome, 2003, 25.

Anonim (2012) Organik Tarım, Gıda Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı, Eğitim Yayın ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Çiftçi Eğitim Serisi, Yayın no: 2012/1

Anonim (2015). Turizm Çeşitleri. <http://www.kultur.gov.tr> (Son Erişim Tarihi:23.07.2015).

Arslan, Y. (2003) Erdek ve Çevresinin Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 33: 29-53.

Atasay, A ve Türemiş, N. (2008) Eğirdir (Isparta) Koşullarında Organik Çilek Yetiştiriciliğinin Uygulanabilirliği Üzerine Bir Araştırma. *Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 18: 72-81.

Ataseven, Y. ve Güneş, E. (2008) Türkiye’de İşlenmiş Organik Tarım Ürünleri Üretimi ve Ticaretindeki Gelişmeler. *UÜ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 22 (2): 25-33.

Atasoy, E. (2006). Çevre için eğitim ve çocuk doğa etkileşimi. *Ezgi Kitapevi Yayınları, Bursa*.

Avcıkurt, C. (2003) *Turizm Sosyolojisi, Turist Yerel Halk Etkileşimi*, Detay Yayınları, Balıkesir.

Ayla, D. (2011). *Türkiye’de Organik Tarım*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, 86.

Başaran Alagöz, S. (2008). Yeşil Pazarlama ve Eko Etiketleme. <https://www.academia.edu/5427145> (erişim. 23.07.2015)

Best, H. (2008). Organic agriculture and the conventionalization hypothesis: A case study from West Germany, *Agriculture and Human Values*, 25 (1): 95- 106.

Beeton, Sue, (1998). *Ecotourism: A Practical Guide for Rural Communities*, Land links Press, Australia.

- Beyhan, Ş. G., ve Ünügür, S. M. (2005). Çağdaş gereksinmeler bağlamında sürdürülebilir turizm ve kimlik modeli, *İtüdergisi/a*, 4(2): 79-87.
- Black, R., ve Ham, S. (2005) Improving the quality of tour guiding: Towards a model for tour guide certification, *Journal of Ecotourism*, 4(3): 178-195.
- Blamey, R. K. (1997). Ecotourism: The search for an operational definition. *Journal of Sustainable Tourism*, 5(2): 109-130.
- Blamey, R. K. (2001). Principles of ecotourism. *The encyclopedia of ecotourism*, 2001, 5-22.
- Bolton, Melvin, (1997). Conservation and the Use of Wildlife Resources, Editor: Melvin Bolton, Chapman & Hall, Coined, "Loving them: Wildlife and Ecotourism" Earth Scan Publications, London, pp. 231-249. <https://books.google.com.tr/books?id=OVZVZHxHtj8C&lpg=PR11&ots=7AQ8-5YJar&lr&hl=tr&pg=PA3#v=onepage&q&f=true> erişim 2.07.2015
- BPP Learning Media (2011). CTH - *Special Interest Tourism (Diploma in Tourism Management)*. BPP Learning Media Ltd., BPP House, Aldina Place, London.
- Bulduk S. 2003. *Gıda ve Personel Hijyeni*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Bulut, İ. (2006) *Genel Tarım Bilgileri ve Tarımın Coğrafi Esasları*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- Bügem (Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü) faaliyet raporu, Kasım, 2014.
- Caldicott, J. ve Fuller, D. (2005) The Concept and relevance of ecotourism to indigenous economic and human development in remote Australian communities, *Centre For Regional Tourism Researc*, . Occasional Paper N. 6: 1-17.

- Ceritli, İ. (2001) Çevreci Hareketin Siyasallaşma Süreci. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2): 213-226.
- Civelek, M. (2013) *Sürdürülebilirlik Kapsamında Agro-Turizm Ve Kırsal Kalkınma İlişkisi: Muğla Yöresindeki Tatuta Çiftliklerinin Agro-Turizm Potansiyeli Yönünden Değerlendirilmesi*, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Muğla, 156.
- Cordivae, J.S. 2003. Why Urban Ecovillages are Crucial, *Communities: A Journal for Cooperative Living*, 117: 37-8.
- Crucefix, D. (1998) Organic agriculture and sustainable rural livelihoods in developing countries. *Report by Natural Resources and Ethical Trade Programme, June, Bristol, UK, 61p.*
- Curtis, F. (2003) Eco-localism and sustainability. *Ecological economics*, 46(1): 83-102.
- Çavdar, Y. (2003) Organik Tarıma Genel Bir Bakış ve Organik Su Ürünleri Yetiştiriciliği. *Yunus Araştırma Bülteni*, 3 (2): 14-17.
- Çetiner, S. (2011) Organik tarım dünyayı besleyebilir mi?. *Tarla Sera Dergisi*, 64-67.
- Çınar, S., Yılmaz, M. ve Fazlılar, T.A. (2012) Kirlilik Yaratan Sektörlerin Ticareti Ve Çevre: Gelişmiş Ve Gelişmekte Olan Ülkeler Karşılaştırması, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 13(2): 212-226.
- Çiçek, H., Tandoğan, M. 2009. Organik Süt Sığırcılığında Üretim Maliyetleri ve Karlılık Açısından Bir Değerlendirme. *Kafkas Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi Dergisi* 15 (1): 145-151. http://vetdergi.kafkas.edu.tr/extdocs/2009_1/145_151.pdf (Erişim: 15.07.2015)

- Demir, C. ve Çevirgen, A. (2006) *Ekoturizm yönetimi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Demir, C. (2002) Turizm Ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Olumsuz Çevresel Etkileri: Türkiye'deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2): 93-117.
- Demirbaş, N. ve Atış, E. (2005) Türkiye Tarımında Gıda Güvencesi Sorununun Buğday Örneğinde İrdelenmesi. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 42(1): 179-190.
- Demiryürek, K. (2004). Dünya ve Türkiye'de Organik Tarım. *Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 8 (3/4): 63-71.
- Demiryürek, K. (2011) Organik tarım kavramı ve organik tarımın Dünya ve Türkiye'deki durumu. *GOÜ, Ziraat Fakültesi Dergisi*, 28 (1): 27-36.
- Dolmacı, N. ve Bulgan, G. (2013) Turizm Etiği Kapsamında Çevresel Duyarlılık Environmental Sensitivity In Scope Of The Tourism Ethics. *Journal of Yasar University*, 29 (9): 4853-4871.
- Durmaz, D.H. (2010) *Türkiye ve Dünya'da Organik Tarımın Ekonomik Boyutu: Organik Tarımın Adana İli Ekonomisindeki Yeri*, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 96.
- Emir, M., ve Demiryürek, K. (2014) Avrupa Birliği ve Türkiye'deki Organik Tarım Mevzuatındaki Gelişmeler ve Son Yönetmeliklerin Analizi. *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 11(2): 21-28.
- Ercan, İ ve Kan, İ (2004) Ölçeklerde Güvenirlilik ve Geçerlilik , *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30 (3): 211-216.
- Erdoğan, N. (2007). Kitle Turizmi, Alternatif Turizm ve Eko Turizmde Sürdürülebilirlik Üzerine Bir Değerlendirme. *Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı*, 3-4.

- Erdoğan, N. (2008) Ekoturizm ve Doğa Temelli Turizmin Geldikleri Noktadaki Kavramsal Çerçeve. *Ekoturizm Çalıştayı Ve 10. Yılında Todeg*, Ankara, 10:41.
- Erdoğan, İ. ve İlişkiler, H. (2010) Ekoturizmin Eleştirel Bir Değerlendirmesi. *Ekoturizm Çalıştayı Ve 10. Yılında Todeg*, 65.
- Erdoğan, S., & Yazıcıoğlu, Y. (2007). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. *Ankara: Detay Yayıncılık*.
- Fersino, V. ve Petruzzella, D. (2009) Organic Agriculture in the Mediterranean Area: State of the Art, <http://ressources.ciheam.org/om/pdf/b40/02001646.pdf>, 06.05.2015.
- Gaul, D. (2003). Environmental impacts of ecotourism a review of literature. *Web Sitesi: www.fao.org/forestry/foris/pdf/foph/ecotour.pdf*, Erişim Tarihi, 22.07.2015.
- Gök, S.A. (2008) Genişleyen Avrupa Birliği Pazarında Türkiye'nin Organik Tarım Ürünleri Ticareti Açısından Değerlendirilmesi. AB Uzmanlık Tezi, Ankara. www.tarim.gov.tr 18.07.2015.
- Güleryüz, M. (2013). *Bir ütopya hareketi olarak eko-köyler: Türkiye'deki örnekler üzerine bir inceleme*, İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Bilim Dalı, Yüksek lisans tezi, İstanbul, 219.
- Güneş, G. (2008) Turizmin Sürdürülebilirliği İçin Ekoturizm, *Popüler Bilim*, 15 (177): 28-30.
- Haron, S. A., Paim, L. and Yahaya, N. (2005). Towards sustainable consumption: an examination of environmental knowledge among Malaysians. *International Journal of Consumer Studies*, 29(5), 426-436.

Holland, J., Burian M. and Dixey, L. (2003) Tourism in Poor Rural Areas, Diversifying the Product and Expanding the Benefits in Rural Uganda and Cezh Republic. *PPT Working Paper* No:12: 39.

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Organik>

<http://www.ecas.com.tr/organik-tarimda-sertifikasyon-sureci> erişim, 15.07.2015.

<http://www.tarim.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Organik-Tarim/Yetkili-Kuruluslar-KSK>, erişim, 15.07.2015.

<http://www.eto.org.tr> 06.03.2015.

<http://www.biltek.tubitak.gov.tr/bilgipaket/ekosistem> 19.07.2015

<https://books.google.com.tr/books?> *The encyclopedia of ecotourism, 2001*, 5-22.

<http://www.kultur.gov.tr/TR,23306/turizm-cevre-iliskileri.html> 08.08.2015 Erişim 19.07.2015.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Köyceğiz_Gölü 14.08.2015

<http://www.tarim.gov.tr/Mevzuat/Yonetmelikler> 10.07.2015

[http:// www.fao.org/docrep/meeting/007/J1262e/J1262e00.HTM](http://www.fao.org/docrep/meeting/007/J1262e/J1262e00.HTM) 21.07.2015

Huber ve ark., Standards and Regulations; Willer, H. and L. Klicher, (eds.), 2011. The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2011. FiBL-IFOAM Report. IFOAM, Bonn and FiBL, Frick.

Hudman, L. E. and Jackson, R. H. (1992). Mormon pilgrimage and tourism. *Annals of Tourism Research*, 19(1): 107-121.

- Hvenegaard, G. T. (2002). Using tourist typologies for ecotourism research, *Journal of Ecotourism*, 1(1): 7-18.
- Ivanovic, M. and Khunou, P. S. (2009) What is Tourism?, *Fresh Perspectives: Tourism Development* 1,1-25. Web: <http://books.google.com>. erişim 19.07.2015.
- İçöz, O. (2007), *Genel Turizm Turizmde Temel Kavramlar ve İlkeler*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- İlter, E. ve Altındışli, A. (1996) Ekolojik tarım ve ilkeleri. *Ekolojik Tarım*, 1-6.
- İpek, S. ve Çil G.Y. (2010) Uluslararası Ticari Boyutuyla Organik Tarım ve Devlet Destekleri, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 5 (1): 135-162.
- Jackson, S. and Paradubraj, P. (2004) Introduction Environmental Conflict In The Asia-Pacific, *Journal Of Asia Pacific Viewpoint*, 45: 1-11.
- Kahraman, N. ve Türkay, O. (2004) *Turizm ve Çevre*. Detay Yayıncılık, Ankara, 197.
- Kahraman, N. ve Türkay, O. (2006) *Turizm ve Çevre*. Detay Yayıncılık, Ankara, 192.
- Kalaycı, Ş. (2005) *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asil Yayıncılık, Ankara, 65.
- Karadağ, A. (2009) Kentsel Ekoloji: Kentsel Çevre Analizlerinde Coğrafi Yaklaşım. *Ege Coğrafya Dergisi*, 18 (1-2): 31-47.
- Karasar, N. (2005) *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 12.Basım, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

- Kayış, A. (2005) Parametrik Hipotez Testleri, Kalaycı, Ş., *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asil Yayın Dağıtım Ltd.Şti., Ankara, ss.403-419.
- Kaypak, Ş. (2010). Ekolojik turizmin sürdürülebilirliği, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2(2): 93-114.
- Keleş, R. ve Hamamcı, C. (2005) *Çevre Politikası*. Beşinci Baskı. İmge Kitabevi, Ankara.
- Kılıç, B ve Kurnaz, A. (2010) Alternatif Turizm ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmada Ekolojik Çiftlikler: Pastoral Vadi Örneği, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(4): 39-56.
- Kılıç, İ., & Ural, A. (2005). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi. *Detay Yayıncılık, Ankara*.
- Kırgız, A. C. 2014 Organik Gıda Sertifikasyonlarının ve Etiketlemelerinin Türkiye Gıda Sektörü İşletmelerinin İtibarı Üzerindeki Etkisi. <http://sosyalbe.nku.edu.tr>, 18.06.2015.
- Kızılaslan, H., ve Olgun, A. (2012). Türkiye’de Organik Tarım ve Organik Tarıma Verilen Desteklemeler. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 2012(1).
- Kim, Y., Choi, S. M. (2005). Antecedents of green purchase behavior: An examination of collectivism, environmental concern, and PCE. *Advances in Consumer Research*, 32, 592.
- Kocataş, A. (2003) Ekoloji Ve Çevre Biyolojisi, *Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Yayını*, İzmir, 51: 564.
- Koçan,N. (2011) Murat dağı'nın Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, *Iğdır Üni. Fen Bilimleri Enst. Der. / Iğdır Univ. J. Inst. Sci. & Tech.* 1(3): 69-75.

- Kozak, N., Kozak, A. M. ve Kozak M. (2000), *Genel Turizm İlkeler ve Kavramlar*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Kozak, M. A. ve Bahçe, A. S. (2009) *Özel İlgi Turizmi*, 1. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Köse, B. ve Odabaşı, F. (2005) Bağcılıkta Organik Tarım. *OMÜ Ziraat Fakültesi dergisi*, 20 (3): 96-104.
- Kurtuluş, K. (2010) *Araştırma Yöntemleri*, Türkmen Kitapevi, İstanbul.
- Kuter, N. ve Ünal, H. E. (2009) Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 9(2): 146-156.
- Lampkin, N., Foster, C. ve Padel, S. (1999) The policy and regulatory environment for organic farming in Europe: Country Reports.
- Lee, G., Clark, A. M., & Thompson, D. R. (2013). Florence Nightingale–never more relevant than today. *Journal of advanced nursing*, 69(2), 245-246.
- Leung, Y. F., Marion, J. L., & Farrell, T. A. (2001). The role of recreation ecology in sustainable tourism and ecotourism. *Tourism, recreation and sustainability: Linking culture and the environment*, 21-39. <https://books.google.com.tr/boks>, erişim 19.07.2015.
- Majláth, M. (2008, May). What are the main psychographic differences between persons behave in an environmentally friendly way and those who do not. In *MEB 2008-6th International Conference on Management Enterprise and Benchmarking, May 30-31*.
- Merdan, K., ve Kaya, V. (2013) Türkiye'deki Organik Tarımın Ekonomik Analizi/The Economic Analysis of Organic Agriculture in Turkey. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3): 239-252.

Meydan, S. (1998) Sürdürülebilir Turizm Gelişimi Ve Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi Alanına Yönelik Bir Anket Uygulaması Sonuçları. *Gazi Üniv. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1): 82-95.

Olalı, H.(1992) Turizm, MEB. Yayınları, Ankara, 61.

Ottman, J. A. (1993). *Green marketing*. NTC Business Books.

Ovalı, P. K. (2006) Farklı Turist, Farklı Turizm, Farklı Mimari: Çevreci Turist, Ekolojik Turizm, Ekolojik Turizm Mimarisi, *Turizm ve Mimarlık Sempozyumu*, TMMOB Antalya Şubesi, Antalya, 256-262.

Özbilge, Z. (2007) An Analysis of Organic Agriculture in Turkey: The Current Situation and Basic Constraints. *J. of Central European Agr.*, 8 (2): 213-222.

Pezikoğlu, F. (2012) Sürdürülebilir Tarım ve Kırsal Kalkınma Kavramı İçinde Tarım-Turizm-Kırsal Alan İlişkisi ve Sonuçları. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (22): 83-92.

Raynolds, L. T. (2000) Re-embedding Global Agriculture: The International Organic And Fair Trade Movements, *Agriculture and Human Values*, 17 (3): 297–309.

Reboratti, C. (1999). Territory, scale and sustainable development. *Sustainability and the social sciences*, 207-222.

Sandallıoğlu, A. (2014) *Adana İlinde Organik Tarım Ürünleri Tüketimi Ve Tüketici Eğilimleri*, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora tezi, Adana, 184.

Saraçoğlu, N. (2011) Küresel İklim Değişiminin yavaşlatılmasında Ormanın Rolü, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 135: 60-71.

Sencer, M. Ve Irmak, Y. (1984) *Toplumbilimlerinde Yöntem*, Say Kitap Pazarlama.

- Sezgin, O.M. (1999) *Genel Turizm*, Tutibay Ltd. Şti. Yayınları, Ankara, s.3
- Sev, A. (2009). *Sürdürülebilir mimarlık*. YEM Yayın, İstanbul, 223.
- Sharpley, R. (2006). Ecotourism: A Consumption Perspective, *Journal of Ecotourism*, 5(1): 7-22.
- Sipahi, B, Yurtkoru, E.S. ve Çinko, M. (2010) *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul.
- Strong-Cvetich, N. J., & Scorse, J. (2007). Ecotourism in post-conflict: A new tool for reconciliation. *Monterey, CA, Monterey Institute of International Studies. MPA Candidate*, 1-17.
- Sürmeli, A. (2003). Organik Tarım Gelişimi ve İlkeleri. *Kırsal Kalkınma Programı Eğitim Dizisi, Dev-Maden Sen Yayınları*, (1).
- Şerefoğlu, C. (2009). *Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü-2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan İpard Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi Ve Beklenen Gelişmeler*, Tarım Ve Köyişleri Bakanlığı, Dış İlişkiler Ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Uzmanlık tezi, Ankara, 176
- Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı (2005), Organik Tarım Kanunu ve Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, ANKARA, s.3.
- Taş, S. (2012) *Trabzon Ve Ekoturizm: Yerli Ziyaretçilerin Yöreyi Değerlendirmesine Yönelik Bir Araştırma* . Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Balıkesir, 177.
- Tetik, N. (2012). *Turist Rehberlerinin Ekoturizm Alanındaki Yeterlilikleri: Doğu Karadeniz Örneği*. Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Balıkesir, 419.

- Theobald, W.F. (Ed.). (2005). *Küresel turizm*. Routledge.
<https://books.google.com.tr/books?> 20.07.2015
- Tirkeş, Ç. (2008) *Yeşil Pazarlama: Türkiye’de Organik Gıda Ürünlerinin Kullanımını Arttırmaya Yönelik Stratejiler*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 220.
- Torun, E. (2011) Organik Tarımda Çiftçilerin Bilgi Kaynakları (Kocaeli İli Kartepe İlçesi Örneği). *Kahramanmaraş Sutcu Imam University Journal Of Natural Sciences*, 14(4): 53-62.
- Turhan, Ş. (2005) Tarımda Sürdürülebilirlik ve Organik Tarım. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 11(1): 13-24.
- Turoğlu, H. ve Özdemir, H. (2005) Bartın İlinin Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi/Determination of Ecotourism Potential in Bartın City, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 10(13): 97-116.
- Türker, F.M. ve Aydın, İ.Z. (2010) Ekoturizmin Orman Köyleri Kalkınmaları Üzerindeki Sosyo- Ekonomik Etkilerinin Ölçümü (Camılı Biyosfer Örneği), *III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi*, I: 115-129.
- Türkeş, M. (2014) İklim Değişikliğinin Tarımsal Gıda Güvenliğine Etkileri, *Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 2(2): 71-85.
- Uluslan, Y. (2009) *Alternatif turizm çeşitlerinin turizm potansiyeline etkisi: Konya Örneği*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksekisans tezi, Sakarya, 122.
- Usta, Ö. (2002). *Genel Turizm*. 1. Baskı, Anadolu Matbaacılık, İzmir.
- Uşak, M. (2006) *Çevre Bilimi*, Aydoğdu, M., Gezer, K. (Editörler). Anı Yayıncılık, Ankara 2006.

- Uzun, N., Sağlam, N. (2005) Sosyo-Ekonomik Durumun Çevre Bilinci ve Çevrenin Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29: 194– 200.
- Wearing, S. and Neil J. (1999) Ecotourism Impact, Potentials and Possibilities, *Butterworth- Heinemann an Imprint of Elsevier Science*, Oxford, London.
- Weaver, D. B. (1999) Magnitude of Ecotourism in Costa Rica and Kenya , *Annals of Tourism Research*. Griffith University, Australia, 26(4): 793-801.
- Welford, R ve Ytterhus, B. (1998) Conditions for the Transformation of Eco-Tourism into Sustainable Tourism, *European Environment*, 8: 193-201.
- Willer, H. ve Klicher, L. 2009. The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2009. <http://www.organicdatanetwork.net/fileadmin/documents/yearbook/2009/world-of-organic-agriculture-2009-small->, 2009-02-15.pdf, 06.06.2015.
- Willer, H. ve Klicher, L. (2011) The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2011. <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1546-organic-world-2011.pdf>, 06.06.2015.
- Yıldız, Z. ve Kalağan, G. (2008) Alternatif Turizm Kavramı ve Çevresel Etkileri. *Yerel Siyaset Dergisi*, 35: 43-45.
- Yürüdü, E., Kara, H., ve Aribaş, K. (2010) Türkiye'nin Organik (Ekolojik) Tarım Coğrafyası. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(32).
- Zengin, B. (2006), *Turizm Coğrafyası Türkiye Genel ve Bölgeler Turizm Coğrafyası*, Genişletilmiş ve gözden geçirilmiş 2. Baskı, Değişim Yayınları, İstanbul.
- Zurnacı, N. (2012) Kırsal Turizmde; Girişimcilik ve Örgütlenme, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (25): 65-70.

EKLER

Ek A. Toplu Frekans ve Yüzde Tablosu

İFADELER	Frekans/ Yüzde	ÜRETİCİLER					İŞLETMECİLER				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta derecede katılıyorum/	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta derecede katılıyorum/	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Bütün yaşayan canlılar ekolojide önemli etkiye sahiptir.	f	15	10	7	1	13	3	1	-	11	32
	%	33	22	15	2	28	6	2	-	23	68
Doğal kaynaklar gelecek nesiller için korunmalıdır.	f	9	12	8	5	10	3	1	-	7	36
	%	20	26	17	11	22	6	2	-	15	76
Çevremizin durumu sağlığımızı olumlu ya da olumsuz etkileyebilir.	f	11	9	12	3	8	3	1	-	11	32
	%	24	20	26	7	17	6	2	-	23	68
Ormanların yok edilmesi biyolojik dengesizliğe yol açabilir.	f	15	7	9	6	6	2	1	-	9	34
	%	33	15	20	13	13	4	2	-	19	72
Geri dönüşüm ürünlerin kullanımı teşvik edilmelidir.	f	13	11	14	4	3	2	7	-	-	37
	%	28	24	30	9	7	4	15	-	-	79
Suyu ve enerjiyi dikkatli kullanarak çevreyi koruyabiliriz.	f	14	7	9	7	8	2	9	-	-	36
	%	30	15	20	15	17	4	19	-	-	77
Çevre duyarlı ürünler kullanarak çevreye daha az zarar veririz.	f	10	12	12	2	10	2	2	-	8	34
	%	22	26	26	4	22	4	4	-	17	72

Ek. A (devam)

İFADELER	Frekans/ Yüzde	ÜRETİCİLER					İŞLETMECİLER				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta derecede katılıyorum/	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta derecede katılıyorum/	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Devletin çevre ile ilgili bakış açısı çevrenin korunması açısından önemlidir.	f	11	14	8	3	10	2	5	-	10	30
	%	24	30	17	7	22	4	11	-	21	64
İnsanların aşırı tüketimi çevreyi tehdit ediyor.	f	11	14	10	2	7	1	1	4	13	28
	%	24	30	22	4	15	2	2	9	28	60
İnsanlar çevreye müdahale ettiklerinde çevre için tehlikeli sonuçlar doğabilir.	f	15	9	7	7	7	1	2	5	11	27
	%	33	20	15	15	15	2	4	11	23	57
Ürün seçimimde ekolojik ürünleri tercih ederim.	f	9	10	12	5	9	1	1	5	15	24
	%	20	22	26	11	20	2	2	11	32	51
İki ürün arasında seçim yaparken çevreye zarar vermeyeni tercih ederim.	f	14	6	10	8	7	2	3	-	14	28
	%	30	13	22	17	15	4	6	-	30	60
Çevreye zararlı ürünleri almamaya gayret ederim.	f	9	15	7	6	6	1	3	-	14	28
	%	20	33	15	13	13	2	6	-	30	60
Doğanın dengesi hassas olması nedeni ile kolaylıkla bozulabilir.	f	8	14	10	9	3	1	2	-	13	30
	%	17	30	22	20	7	2	4	-	28	64

Ek. A (devam)

İFADELER	Frekans/ Yüzde	ÜRETİCİLER					İŞLETMECİLER				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta derecede katılıyorum/	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta derecede katılıyorum/	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
İnsanların doğal değiştirmek yerine doğayla uyumlu yaşamaları gerekir.	f	17	9	5	6	9	1	1	3	10	32
	%	37	20	11	13	20	2	2	6	21	68
Organik tarım ürünlerinin tüketilmesi çevre ve insan sağlığına zarar vermez.	f	13	6	10	8	8	1	2	3	7	32
	%	28	13	22	17	17	2	4	6	15	68
Organik tarım ürünleri devlet tarafından desteklenmeli ve tüketimi teşvik edilmelidir.	f	17	9	10	4	5	1	1	-	10	34
	%	37	20	22	9	11	2	2	-	21	72
Eko-turizm doğa dostu turizm şeklidir.	f	8	11	10	7	6	1	-	3	13	30
	%	17	24	22	15	13	2	-	6	28	64
Eko-turizme yönelik çalışıldığında üreticiler daha çok gelir sağlar.	f	8	11	8	9	6	1	-	3	13	29
	%	17	24	17	20	13	2	-	6	28	62
Eko-turizmde doğal ortam ve organik ürünler kullanıldığı için çevreye daha duyarlı olduğu söylenebilir.	f	10	12	7	6	9	1	-	3	15	28
	%	22	26	15	13	20	2	-	6	32	60
Ekolojik köy etkinliklerini destekliyorum.	f	14	5	13	3	10	1	-	4	12	30
	%	30	11	28	7	22	4	-	9	26	64

Ek. A (devam)

İFADELER	Frekans/ Yüzde	ÜRETİCİLER					İŞLETMECİLER				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta derecede katılıyorum/	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta derecede katılıyorum/	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Ekolojik köyü tercih eden turistlerin tatil anlayışı farklıdır.	f	9	8	9	8	9	1	-	4	12	30
	%	20	17	20	17	20	2	-	9	26	64
Ekolojik köyü tercih eden turistler sosyal etkinliklerin az olması nedeniyle konaklama sürelerini kısa tutarlar.	f	8	8	15	6	8	7	7	10	9	14
	%	17	17	33	13	17	15	15	21	19	30
Ekolojik köy olması köyümüzün ekonomik olarak kalkınmasına yardımcı olabilir.	f	6	12	8	12	5	-	2	6	17	22
	%	13	26	17	26	11	-	4	13	36	47
“Ekolojik köy olması köyümüzün daha çok tanınmasına yardımcı olabilir.	f	11	9	7	3	13	1	-	7	15	24
	%	24	20	15	7	28	2	-	15	32	51
Ekolojik köy olması nedeni ile köyümüz değerlerinin daha çok korunacağına inanıyorum.	f	8	10	8	9	11	1	-	4	20	22
	%	17	22	17	20	24	2	-	9	43	47
Ekolojik köy olması köyden kente olan göçlerde azalma sağlayabilir.	f	12	7	10	10	7	1	-	6	21	19
	%	26	15	22	22	15	2	-	13	45	40

Ek. A (devam)

İFADELER	Frekans/ Yüzde	ÜRETİCİLER					İŞLETMECİLER				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Ekolojik köy olması eğitim ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin artmasına yardımcı olur.	f	10	13	10	7	6	1	-	5	22	19
	%	22	28	22	15	13	2	-	11	47	40
Yöresel ürünlerin misafirlerle paylaşılması üretimin altyapısının iyi anlaşılmasını sağlar.	f	12	12	8	9	4	1	3	5	16	20
	%	26	26	17	20	9	2	6	11	34	43
Yöreye eko-köy projesi kapsamında nitelikli misafirler çekilebilir.	f	19	7	10	6	2	1	1	5	17	23
	%	41	15	22	13	4	2	2	11	36	49
Köy eko-köy standardına getirilebilir.	f	6	14	6	12	8	1	1	4	26	15
	%	13	30	13	26	17	2	2	9	55	32
Bu proje ile organik tarımın tanıtılması sağlanabilir.	f	13	12	4	8	7	1	2	5	20	19
	%	28	26	9	17	15	2	4	11	43	40
Bu proje köyün tanıtımına katkı sağlayabilir.	f	8	11	7	10	7	1	2	4	18	20
	%	17	24	15	22	15	2	4	9	38	43
doğaya olan sevgi, saygı ve bağlılık sağlanabilir.	f	10	8	9	9	9	1	2	3	21	20
Ekolojik köy olması yerel halkın istihdam olanaklarının artmasına yardımcı olabilir.	f	12	7	12	8	6	1	-	2	20	24
	%	26	15	26	17	13	2	-	4	43	51

Ek. A (devam)

İFADELER	Frekans/ Yüzde	ÜRETİCİLER					İŞLETMECİLER				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta derecede katılıyorum/ Orta	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta derecede katılıyorum/ Orta	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Geleneksel köy kültürünü yeniden canlandırarak gelenek görenek ve yerel değerlerin sürdürülebilir olması sağlanabilir.	f	10	8	12	6	7	1	2	5	17	22
	%	22	17	26	13	15	2	4	11	36	47
Yöresel ürünlerin sayısı artırılabilir.	f	17	9	7	6	5	2	-	4	21	20
	%	37	20	15	13	11	4	-	9	45	43
Yetiştirilen ürünlere yeni pazarlar bulunabilir.	f	12	6	14	9	3	2	1	4	19	21
	%	26	13	30	20	7	4	2	9	40	45
Organik tarımsal ürünlerin nasıl ve hangi yöntemlerle yetiştirildiğine ilişkin ziyaretçilerin deneyim kazanması sağlanabilir.	f	18	11	7	5	5	1	1	6	19	19
	%	39	24	15	11	11	2	2	13	40	40

Ek B. Toplu Std. Sapma ve Ortalama Tablosu

İfadeler	Üreticiler frekans		İşletmeciler frekans		Genel anket frekans	
	Ort	Std.sap	Ort	Std.sap	Ort	Std.sap
Bütün yaşayan canlılar ekolojide önemli etkiye sahiptir.	2,72	1,628	4,45	1,080	3,59	1,623
Doğal kaynaklar gelecek nesiller için korunmalıdır.	2,89	1,466	4,55	1,039	3,75	1,510
Çevremizin durumu sağlığımızı olumlu yada olumsuz etkileyebilir.	2,72	1,420	4,47	1,039	3,63	1,510
Ormanların yok edilmesi biyolojik dengesizliğe yol açabilir.	2,56	1,452	4,59	0,909	3,61	1,571
Geri dönüşüm ürünlerin kullanımı teşvik edilmelidir.	3,11	1,449	4,32	0,810	3,72	1,314
Suyu ve enerjiyi dikkatli kullanarak çevreyi koruyabiliriz.	2,73	1,498	4,64	0,870	3,71	1,544
Çevre duyarlı ürünler kullanarak çevreye daha az zarar veririz.	2,93	1,387	4,20	0,944	3,58	1,337
Devletin çevre ile ilgili bakış açısı çevrenin korunması açısından önemlidir.	2,72	1,471	4,40	0,993	3,57	1,506
İnsanların aşırı tüketimi çevreyi tehdit ediyor.	2,60	1,483	4,33	0,990	3,58	1,337
İnsanlar çevreye müdahale ettiklerinde çevre için tehlikeli sonuçlar doğabilir.	2,60	1,483	4,33	0,990	3,47	1,523
Ürün seçimimde ekolojik ürünleri tercih ederim.	2,89	1,402	4,30	0,916	3,60	1,373
İki ürün arasında seçim yaparken çevreye zarar vermeyeni tercih ederim.	2,73	1,468	4,40	0,948	3,59	1,484
Çevreye zararlı ürünleri almamaya gayret ederim.	2,65	1,343	4,48	0,809	3,60	1,428
Doğanın dengesi hassas olması nedeni ile kolaylıkla bozulabilir.	2,66	1,200	4,50	0,888	3,60	1,397
İnsanların doğalı değiştirmek yerine doğayla uyumlu yaşamaları gerekir.	2,59	1,572	4,51	0,882	3,56	1,591
Organik tarım ürünlerinin tüketilmesi çevre ve insan sağlığına zarar vermez.	2,82	1,467	4,49	0,968	3,66	1,500
Organik tarım ürünleri devlet tarafından desteklenmeli ve tüketimi teşvik edilmelidir.	2,36	1,368	4,63	0,799	3,51	1,594
Eko-turizm doğa dostu turizm şeklidir.	2,81	1,330	4,51	0,804	3,71	1,375
Eko-turizme yönelik çalışıldığında üreticiler daha çok gelir sağlar.	2,93	1,387	4,50	0,810	3,72	1,373
Eko-turizmde doğal ortam ve organik ürünler kullanıldığı için çevreye daha duyarlı olduğu söylenebilir.	2,82	1,467	4,47	0,804	3,67	1,430
Ekolojik köy etkinliklerini destekliyorum.	2,78	1,521	4,49	0,831	3,65	1,486

Ek. B^(devam)

İfadeler	Üreticiler frekans		İşletmeciler frekans		Genel anket frekans	
	Ort	Std.sap	Ort	Std.sap	Ort	Std.sap
Ekolojik köyü tercih eden turistlerin tatil anlayışı farklıdır.	3,00	1,447	4,49	0,831	3,78	1,380
Ekolojik köyü tercih eden turistler sosyal etkinliklerin az olması nedeniyle konaklama sürelerini kısa tutarlar.	2,96	1,331	3,34	1,434	3,15	1,390
Ekolojik köy olması köyümüzün ekonomik olarak kalkınmasına yardımcı olabilir.	2,95	1,227	4,26	0,846	3,63	1,249
“Ekolojik köy olması köyümüzün daha çok tanınmasına yardımcı olabilir.	2,95	1,603	4,30	0,883	3,66	1,439
Ekolojik köy olması nedeni ile köyümüz değerlerinin daha çok korunacağına inanıyorum.	3,11	1,449	4,32	0,810	3,72	1,314
Ekolojik köy olması köyden kente olan göçlerde azalma sağlayabilir.	2,85	1,429	4,21	0,832	3,54	1,348
Ekolojik köy olması yerel halkın istihdam olanaklarının artmasına yardımcı olabilir.	2,76	1,384	4,40	0,771	3,60	1,383
Ekolojik köy olması eğitim ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin artmasına yardımcı olur.	2,70	1,331	4,23	0,813	3,47	1,340
Yöresel ürünlerin misafirlerle paylaşılması üretimin altyapısının iyi anlaşılmasını sağlar.	2,58	1,323	4,13	1,014	3,36	1,409
Yöreye eko-köy projesi kapsamında nitelikli misafirler çekilebilir.	2,20	1,268	4,28	0,902	3,27	1,506
Köy eko-köy standardına getirilebilir.	3,04	1,349	4,13	0,824	3,59	1,236
Bu proje ile organik tarımın tanıtılması sağlanabilir.	2,64	1,480	4,15	0,932	3,42	1,438
Bu proje köyün tanıtımına katkı sağlayabilir.	2,93	1,387	4,20	0,944	3,58	1,337
İnsanların doğaya olan sevgi, saygı ve bağlılık duygularını perçinlemesi sağlanabilir.	2,98	1,454	4,21	0,907	3,61	1,350
Geleneksel köy kültürünü yeniden canlandırarak gelenek görenek ve yerel değerlerin sürdürülebilir olması sağlanabilir.	2,81	1,385	4,21	0,954	3,54	1,367
Yöresel ürünlerin sayısı arttırılabilir.	2,39	1,418	4,21	0,931	3,33	1,499
Yetiştirilen ürünlere yeni pazarlar bulunabilir.	2,66	1,275	4,19	0,992	3,45	1,368
Organik tarımsal ürünlerin nasıl ve hangi yöntemlerle yetiştirildiğine ilişkin ziyaretçilerin deneyim kazanması sağlanabilir.	2,30	1,380	4,17	0,902	3,24	1,493

Ek C.

5262 SAYILI ORGANİK TARIM KANUNU

Organik Tarım Kanunu

Kanun No: 5262 Kabul Tarihi : 1.12.2004

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı; tüketiciye güvenilir, kaliteli ürünler sunmak üzere organik ürün ve girdilerin üretiminin geliştirilmesini sağlamak için gerekli tedbirlerin alınmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2. — Bu Kanun, organik tarım faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin kontrol ve sertifikasyon hizmetlerinin yerine getirilmesi ve Bakanlığın denetim usul ve esasları ile yetki, görev ve sorumluluklara dair hususları kapsar.

Tanımlar

MADDE 3. — Bu Kanunda geçen;

a) Bakanlık: Tarım ve Köyişleri Bakanlığını,

b) Organik tarım faaliyetleri: Toprak, su, bitki, hayvan ve doğal kaynaklar kullanılarak organik ürün veya girdi üretilmesi ya da yetiştirilmesi, doğal alan ve kaynaklardan ürün toplanması, hasat, kesim, işleme, tasnif, ambalajlama, etiketleme, muhafaza, depolama, taşıma, pazarlama, ithalat, ihracat ile ürün veya girdinin tüketiciye ulaşıncaya kadar olan diğer işlemlerini,

c) Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu: Organik ürünün veya girdinin, üretiminden tüketiciye ulaşıncaya kadar olan tüm aşamalarını kontrol etmek ve sertifikalandırmak üzere Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişileri,

Ek. C^(devam)

- d) Kontrol kuruluğu: Organik ürünün veya girdinin, üretiminden tüketiciye ulaşıncaaya kadar olan tüm aşamalarını kontrol etmek üzere Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişileri,
- e) Sertifikasyon kuruluğu: Tüm kontrolleri tamamlanmış organik ürün veya girdiyi, kontrol kuruluşunun yaptığı kontrol ve bu kontrole ilişkin bilgi ve belgeler ile gerek duyulan hallerde yaptıracığı analizlere dayanarak sertifikalandırmak üzere Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişileri,
- f) Yetkilendirilmiş kuruluş: Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu, kontrol kuruluşu veya sertifikasyon kuruluşu olarak Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişileri,
- g) Kontrol: Organik tarım faaliyetlerinin bu Kanuna uygun olarak yapılp yapılmadığının belirlenmesi, düzenli kayıtların tutulması, sonuçların rapor edilmesi, gerek görülmesi halinde ürünün organik niteliğinin laboratuvar analizleri ile test edilmesini,
- h) Kontrolör: Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu adına veya kontrol kuruluşu adına, organik tarım faaliyetlerinin her aşamasının ilgili mevzuata göre uygulanmasını kontrol etmek üzere Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek kişiyi,
- ı) Sertifikeler: Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu adına veya sertifikasyon kuruluşu adına, kontrolü tamamlanmış ürünün veya girdinin organik olduğunu onaylamak üzere Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek kişiyi,
- j) Denetim: Organik tarım faaliyetlerinin, bu Kanuna uygun olarak yapılp yapılmadığını tespit etmek amacıyla yetkilendirilmiş kuruluşlar, işletmeler ve müteşebbisler ile kontrolör ve sertifikelerinin, Bakanlık veya Bakanlık tarafından denetim yetkisi verilen kuruluşlarca yapılan her türlü denetimini,
- k) İşletme: Yetkilendirilmiş kuruluşun kontrolü altında, söz konusu kuruluşlarla sözleşme yapılmak suretiyle organik ürün üretilen, işlenen, depolanan ve pazarlanan yerleri,
- l) Müteşebbis: Organik tarım faaliyeti yapan gerçek veya tüzel kişiyi,
- m) Sertifikasyon: Bütün kontrol yöntemlerinin uygulanması sonucu işletmenin, organik ürünün ve girdinin mevzuata uygun olarak belgelendirilmesini,
- n) Sertifika: Bütün kontrol yöntemlerinin uygulanması sonucu işletmenin, organik ürünün ve organik girdinin mevzuata uygun olduğunu gösteren belgeyi,

Ek. C^(devam)

o) Çalışma izni: Bu Kanuna göre çalışacak kontrolör, sertifikeler ile yetkilendirilmiş kuruluşlara Bakanlık tarafından verilen izni,

p) Organik ürün: Organik tarım faaliyetleri esaslarına uygun olarak üretilmiş ham, yarı mamul veya mamul haldeki sertifikalı ürünü,

r) Organik girdi: Organik tarım faaliyetlerinde kullanılan materyali,

s) Organik ürün etiketi: Organik ürün veya ambalajı üzerinde yer alan, ürünü tanıtan veya içindekini belirten herhangi bir kelime, detay, ticarî marka, tescilli marka, paket üzerinde yer alan resim, sembol, doküman, ilân, tabela veya tasma gibi her türlü yazılı ve basılı bilgi ve materyali,

t) Organik ürün logosu: Nitelikleri ve kullanımı bu Kanun kapsamında çıkarılacak yönetmelikte tanımlanan basılı işareti,

u) Akreditasyon: Yeterliği onaylanmış kurum ve kuruluşlar tarafından; kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının, laboratuvarların ulusal ve uluslararası kabul görmüş teknik kriterlere göre değerlendirilmesini, yeterliğinin onaylanmasını ve düzenli aralıklarla denetlenmesini,

v) Organik: Bu Kanunda geçen organik kelimesi ekolojik ve biyolojik kelimeleriyle eşdeğer anlamı,

İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Komiteler, Yetkilendirilmiş Kuruluşlar ve Müteşebbis

Komitelerin oluşumu, yetki, görev ve sorumlulukları

MADDE 4. — Bu Kanunun uygulanmasında; organik tarımın geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapmak ve Bakanlık içi koordinasyon ve değerlendirme hizmetleri ile yetkilendirilmiş kuruluşların, işletmelerin, müteşebbislerin, kontrolör ve sertifikelerinin faaliyetlerini izlemek üzere Bakanlık bünyesinde Organik Tarım Komitesi kurulur.

Organik tarımın ticaretini, tanıtımını, araştırmalarını ve diğer organik tarım faaliyet stratejilerini belirlemek ve Bakanlık dışı kurum ve kuruluşlarla koordinasyon ve izleme hizmetlerini yapmak üzere Organik Tarım Ulusal Yönlendirme Komitesi

Ek. C^(devam)

kurulur. Bu Komite; ilgili kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri, üniversiteler ve özel sektör temsilcilerinden olmak üzere en az on kişiden oluşur.

Bu komitelere bağlı olarak, yeter sayıda alt komite oluşturulabilir.

Organik Tarım Komitesi ve Organik Tarım Ulusal Yönlendirme Komitesinin oluşumu ve çalışma şekli ile ilgili usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Yetkilendirilmiş kuruluşlar

Madde 5. — Bu Kanunun uygulanmasında; organik tarım faaliyetlerinin her türlü kontrol ve sertifikalandırma işlemleri, Bakanlıkça veya Bakanlıkça yetkilendirilmiş kuruluşlarca yapılır. Yetkilendirilmiş kuruluşlar, yeterli ve tecrübeli personel ile teknik alt yapıya sahip olmak zorundadır.

Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya sertifikasyon kuruluşu tarafından sertifikalandırılmamış ürünler, organik ürün veya organik girdi adı altında satılamaz.

Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya sertifikasyon kuruluşu organik olmayan tarımsal ürün ve girdilere, organik ürün veya organik girdi sertifikası veremez.

Yetkilendirilmiş kuruluşlar ile kontrolör ve sertifikeler, Bakanlıktan çalışma izni almak zorundadır. Yetkilendirilmiş kuruluşların çalışma izni bittiğinde, Bakanlıktan süre uzatımı almadan tekrar faaliyette bulunamazlar.

Bakanlık tarafından verilen çalışma izni devredilemez.

Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu, kontrol ve sertifikasyon olmak üzere iki ayrı birimden oluşur. Kontrol biriminde görev yapanlar sertifikasyon biriminde, sertifikasyon biriminde görev yapanlar da kontrol biriminde görev yapamazlar.

Yetkilendirilmiş kuruluşlar, bu Kanuna uygun olarak çıkarılacak yönetmelikte belirlenen dönemlerde Bakanlığa rapor vermek, bilgi ve belgelerini Bakanlık yetkililerine göstermek zorundadırlar.

Yetkilendirilmiş kuruluşlar ile kontrolör ve sertifikelerin; çalışma izni, izin süresi, süre uzatımı, izinlerinin iptali, görev ve yetkileri, yetki kullanımı, kontrol ve sertifikasyon sistemi ile kontrolör ve sertifikeler çalıştırmaya ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.

Müteşebbis

MADDE 6. — Müteşebbisler, yetkilendirilmiş kuruluş kontrolünde çalışmak zorunda olup, bu Kanun kapsamında Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelik hükümlerine aykırı faaliyette bulunamazlar.

Müteşebbisler, kontrol veya denetim amacı ile Bakanlık yetkilileri ile Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş kuruluşların yetkililerine; işletmeye giriş izni vermek ve muhasebe kayıtları ile diğer ilgili dokümanlarını göstermek zorundadırlar. Yetkilendirilmiş kuruluşlar, elde ettikleri bu bilgi ve belgeleri, Bakanlık dışında üçüncü şahıslara veremezler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uygulama Esasları

Organik tarım faaliyetleri

MADDE 7. — Organik tarım faaliyetlerine ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Orman sayılan yerlerde ürün toplanması ile ilgili usul ve esaslar, Çevre ve Orman Bakanlığının görüşü alınarak, Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Hammaddesi tarımsal kaynaklı olan organik ürünlerden elde edilen nihai ürünlerin, imalat veya sanayi ürünü olması halinde, bu nihai ürünlerin üretilmesi ve tüketiciye ulaşıncaya kadar olan aşamalar ile ilgili usul ve esaslar Bakanlığın olumlu görüşü alınarak, ilgili bakanlıkça hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Organik ürünlerin satışı ve pazarlaması, 24.6.1995 tarihli ve 552 sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tâbi değildir.

Organik ürünlerin ve girdilerin reklam ve tanıtımı

MADDE 8. — Organik ürün ve girdilerin etiket ve logoları yalnızca organik ürünler ve girdiler için kullanılır. Organik ürünlerin ve girdilerin etiketi ve logosu, reklam ve tanıtımı; sahte, yanıltıcı veya ürünün yapısına, özelliklerine, içeriğine, kalitesine,

Ek. C^(devam)

orijinine ve üretim tekniklerine göre hatalı bir izlenim yaratacak, ürünün sahip olmadığı etki ve özelliklere atıfta bulunacak biçimde olamaz ve tüketiciyi yanıltacak yazı, resim, şekil ve benzerlerini içeremez.

Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yayın yapan ulusal, bölgesel, yerel radyo ve televizyonların, üretici ve tüketicilerin bilinçlendirilmesi amacıyla organik tarımla ilgili ayda en az otuz dakika eğitici yayın yapmaları konusunda Radyo ve Televizyon Üst Kurulu gerekli tedbirleri alır.

Organik ürünlerin ve girdilerin ihracatı

MADDE 9. — İhracat sertifikası olmayan organik ürün veya girdiler, organik ürün veya organik girdi adı altında ihraç edilemez.

İhraç edilen fakat alıcısı tarafından iade edilen ürün ve girdiler, mahrecine iade olarak kabul edilir. Söz konusu ürünler ve girdiler, ithalatta yapılan kontrol ve belgelerden muaf olup, gümrük idareleri tarafından sadece ayniyat tespiti yapılarak, ilgili mevzuat çerçevesinde yurda girişlerine izin verilir.

Organik ürünlerin ve girdilerin ithalatı

MADDE 10. — İhracat sertifikası olmayan organik ürün veya girdiler, organik ürün veya organik girdi adı altında ithal edilemez. Gümrükler dahil yapılan kontrollerde, organik olmadığı tespit edilen ürün ve girdilerin, yurt içine organik ürün veya girdi adı altında sokulması, dağıtılması ve satışının yapılmasına izin verilmez. Bu ürün ve girdiler, sorumlu müteşebbise iade edilir ya da ilgili ulusal mevzuatına uygun olmaları halinde, yurt içinde organik olmayan ürün veya girdi olarak değerlendirilmesine izin verilir.

Denetim

MADDE 11. — Bu Kanunun uygulanmasında; yetkilendirilmiş kuruluşlar, işletmeler ve müteşebbisler ile kontrolör ve sertifikeler her türlü denetimi Bakanlık tarafından yapılır.

Bakanlık gerekli gördüğü hallerde denetim yetkisini kısmen veya tamamen, akreditasyonu yapılmış; kamu kurum ve kuruluşlarına, özel sektör tüzel kişilerine ve üniversitelere devredebilir.

Denetim hizmetlerinde çalışacak personelin yetki ve sorumlulukları ile hizmet içi eğitimine ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ceza Hükümleri, Cezaların Tahsili ve İtiraz

Ceza hükümleri

MADDE 12. — Bu Kanun hükümlerine uymayanlara uygulanacak cezaî hükümler aşağıda belirtilmiştir:

- a) 5 inci maddenin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenlere, onmilyar lira idarî para cezası verilir.
- b) 5 inci maddenin üçüncü fıkrasına aykırı hareket ettiği tespit edilenlere, ellimilyar lira idarî para cezası verilir. Fiilin tekrarı halinde, yetki ve izin belgeleri iptal edilir. Başka ad ve unvan altında olsa dahi, bu Kanun kapsamında çalışmalarına izin verilmez.
- c) 5 inci maddenin dördüncü fıkrasına aykırı hareket edenlere, onbeşmilyar lira idarî para cezası verilir. Fiilin tekrarı halinde, idarî para cezası iki katı olarak uygulanır ve kendilerine bir daha çalışma izni verilmez.
- d) 5 inci maddenin beşinci fıkrasına aykırı hareket edenlere, yirmimilyar lira idarî para cezası verilir. Fiilin tekrarı halinde, çalışma izinleri iptal edilir.
- e) 5 inci maddenin altıncı fıkrasına aykırı hareket eden kuruluşlara, onbeşmilyar lira idarî para cezası verilir. Fiilin tekrarı halinde, idarî para cezası iki katı olarak uygulanır ve çalışma izinleri iptal edilir.
- f) 5 inci maddenin yedinci fıkrasına aykırı hareket edenlere, yirmimilyar lira idarî para cezası verilir.
- g) 6 ncı maddenin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere, onmilyar lira idarî para cezası verilir.
- h) 6 ncı maddenin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenlere, yirmimilyar lira idarî para cezası verilir.
- ı) 8 inci maddeye aykırı hareket edenlere, onbeşmilyar lira idarî para cezası verilir. Aykırılık etiket bilgilerinden kaynaklanıyorsa, etiket bilgileri düzeltilinceye kadar ürüne el konulur ve yukarıdaki para cezası uygulanıp ürün piyasadan toplattırılır. Toplatma masrafları müteşebbisten tahsil edilir.

Ek. C^(devam)

j) 9 uncu maddenin birinci fıkrası ile 10 uncu maddeye aykırı hareket edenlere, otuzmilyar lira idarî para cezası verilir.

k) Bu Kanuna göre denetimleri engelleyen kişi ve kuruluşlara, onmilyar lira idarî para cezası verilir.

Cezaların tahsili ve itiraz

MADDE 13. — Bu Kanunda yazılı olan idarî para cezaları, Bakanlık veya o yerin en büyük mülkî amiri tarafından verilir. İdarî para cezalarına dair kararlar ilgililere 11.2.1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. Bu Kanuna göre verilen idarî para cezaları 21.7.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur ve tahsil edilen para cezaları Hazineye gelir kaydedilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili yönetmelikler, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Bakanlıkça hazırlanarak yürürlüğe konulur. Bu yönetmelikler yürürlüğe konuluncaya kadar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte bulunan yönetmeliklerin, bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Yürürlük

MADDE 14. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 15. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ek D.

Yönetmelik

Organik Tarımın Esasları Ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

MADDE 1 – 18/8/2010 tarihli ve 27676 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ii), (öö), (pp), (rr) ve (ss) bentleri yürürlükten kaldırılmış ve fıkraya aşağıdaki bentler eklenmiştir.

“şş) Bakanlık kayıt sistemleri: Bitkisel üretim, hayvancılık ve su ürünleri yetiştiricilik faaliyetleri ile işletmeyi kayıt altına almak üzere Bakanlık tarafından oluşturulan ilgili kayıt sistemlerini,

tt) İl/ilçe müdürlüğü: İl/İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünü,”

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yetkilendirilmiş kuruluş sözleşme yaptığı müteşebbis ile ilgili bilgileri kırk beş gün içerisinde OTBİS’e kaydeder.”

MADDE 3 – Aynı Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, (b) bendine aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“a) Organik tarım faaliyetinde bulunmak isteyen ve faaliyet alanına göre Bakanlık ilgili kayıt sistemine kayıtlı olan müteşebbis, aşağıda yer alan bilgi ve belgeler ile kontrol ve sertifikasyon kuruluşuna veya kontrol kuruluşuna başvurur.

1) Müteşebbisin adı, adresi, T.C. kimlik numarası ile varsa vergi numarası, yabancı gerçek kişilerde ise yabancı kimlik numarasını içeren kimlik bilgi ve belgeleri,

2) İşletmenin yeri ve konumuna dair bilgiler,

3) Gıda işletmeleri için 17/12/2011 tarihli ve 28145 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Gıda İşletmelerinin Kayıt ve Onay İşlemlerine Dair Yönetmelik hükümleri gereğince İşletme Kayıt Belgesi veya İşletme Onay Belgesi,

4) Yem işletmeleri için 27/12/2011 tarihli ve 28155 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yem Hijyeni Yönetmeliği gereğince İşletme Kayıt Belgesi veya İşletme Onay Belgesi,

5) Su ürünleri yetiştiriciliği için Su Ürünleri Yetiştiricilik Belgesi ve/veya Su Ürünleri Kuluçkahane Belgesi.”

“Üretici grubunun oluşturulması ve faaliyetleri ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak tebliğ ile belirlenir.”

MADDE 4 – Aynı Yönetmeliğin 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ancak, geçiş sürecinde bulunan hayvanlardan elde edilen ürünler geçiş süreci ürünü olarak pazarlanamaz, reklam ve etiketlerinde organik tarımı çağrıştıran ifadeler

Ek. D^(devam)

kullanılamaz.”

MADDE 5 – Aynı Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde geçen “uygunluk belgesi veya” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 6 – Aynı Yönetmeliğin 11 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, (d) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

“ç) Organik tarımda kullanılmasına izin verilen bitki koruma ürünlerinin onayında 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ve bu Kanuna dayanan ilgili mevzuat hükümleri geçerlidir. Bitki koruma ürünlerinin organik tarımda kullanılmak üzere piyasaya arzında sertifika düzenlenir. Söz konusu bitki koruma ürünlerinin uygulanmasında 3/12/2014 tarihli ve 29194 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bitki Koruma Ürünlerinin Önerilmesi, Uygulanması ve Kayıt İşlemleri Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesi ile dördüncü bölümü hükümleri dikkate alınır.”

MADDE 7 – Aynı Yönetmeliğin 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (4) numaralı alt bendi aşağıdaki şekilde ve (b) bendinin (5) numaralı alt bendinde yer alan “ön ekleri” ibaresi “kelimeleri ön ek, son ek veya tek başına” şeklinde değiştirilmiştir.

“4) Yetkilendirilmiş kuruluşun adı, logosu, kod numarası ile müteşebbis veya ürün sertifika numarası bulunmalıdır.”

MADDE 8 – Aynı Yönetmeliğin 36 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının ilk cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Kontrol formunda yer alan soruların cevaplarını bilgi, belge ve gözlem ile doğrular.”

MADDE 9 – Aynı Yönetmeliğin 40 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Gerçek veya tüzel kişiler; kontrol, sertifikasyon veya kontrol ve sertifikasyon faaliyetlerinde bulunmak için Bakanlığa müracaat eder. Komite tarafından gerekli incelemeler yapılır ve müracaat tarihinden itibaren en geç üç ay içinde müracaat edene gerekli iznin verilip verilmeyeceğine dair yazılı bilgi verilir. Müracaatları uygun görülen kuruluşlara akreditasyon belgelerini Bakanlığa ibraz edinceye kadar, bitkisel üretim kapsamı, hayvansal üretim kapsamı, su ürünleri kapsamı veya organik ürünlerin işlenmesi, ambalajlanması, etiketlenmesi, depolanması, taşınması ve pazarlanması kapsamlarında her bir kapsam için grup içerisinde yer alan üreticiler de dahil en fazla on müteşebbis ile sözleşme yapması kaydıyla çalışma izni verilir. Kanun ve bu Yönetmelik kapsamında yer alan faaliyet alanları ile ilgili akreditasyonun tamamlanma süreci Bakanlıktan çalışma izni alınan tarihten itibaren otuz aydır. Bu sürenin sonunda yetkilendirilmiş kuruluşun akredite olmadığı kapsamlarda çalışma izni iptal edilir. Yetkilendirilmiş kuruluş, iptal edilen kapsamlarda on iki ay geçmeden kapsam genişletmek için başvuramaz. Bu Yönetmelik kapsamında akredite olarak faaliyette bulunmakta iken akredite olmadığı kapsamda yetkisini genişletmek isteyen yetkilendirilmiş kuruluş, kapsam genişletmenin yapıldığı tarihten itibaren on sekiz ay içerisinde, kapsam genişletmeyi

Ek. D^(devam)

içeren akreditasyon belgesini Bakanlığa ibraz eder. Bu süre içerisinde talep edilen kapsamda akredite oluncaya kadar grup içerisinde yer alan üreticiler de dahil en fazla on müteşebbis ile sözleşme yapılabilir. Mevzuat kapsamında olan ancak akreditasyon kurumlarının akreditasyon kapsamında olmayan organik tarımda kullanılacak gübreler, toprak iyileştiricileri, besin maddeleri ve bitki koruma ürünleri ile ilgili yetkilendirme Bakanlık tarafından aynı şekilde yapılır.”

MADDE 10 – Aynı Yönetmeliğin 41 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin son cümlesi ile (g) ve (ğ) bentleri aşağıda şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Akreditasyonu iptal edilen yetkilendirilmiş kuruluşun tüm yetkileri Bakanlıkça iptal edilir.”

“g) Tespit ettikleri sistemden çıkartmayı gerektirecek aykırılıklar ile uygun gördükleri yaptırım işlemlerini de içeren karar yazısını, müteşebbisin itirazı var ise yirmi bir gün içerisinde Bakanlığa bildirirler. Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından uygun görülen yaptırımlara itiraz ve şikâyet halinde Bakanlık konu ile ilgili inceleme ve yeni belgeler isteme yetkisine sahiptir. Bakanlık itiraz ve şikâyet ile ilgili bilgi ve belgeleri inceler, nihai kararı verir ve sonucu taraflara iletir.

ğ) Müteşebbisin; depolama, işleme ve benzeri fason hizmetleri yaptırdığı gerçek veya tüzel kişilerin farklı yetkilendirilmiş kuruluşlar tarafından kontrol edilmesi durumunda, yetkilendirilmiş kuruluşlar kendi kontrolleri altındaki faaliyetler ile ilgili bilgiyi birbirleri ile paylaşırlar.”

“(3) Yetkilendirilmiş kuruluşta bulunan kontrolör ve/veya sertifikelerin kuruluştan ayrılmış olmaları ve kuruluşta başka kontrolör ve/veya sertifiker bulunmaması halinde yetkilendirilmiş kuruluş kontrolör ve/veya sertifiker buluncaya kadar yetkisi askıya alınır. Askı süresi altı ayı geçemez. Askı süresi sonunda kuruluşun yetki durumu Organik Tarım Komitesince değerlendirilir.”

MADDE 11 – Aynı Yönetmeliğin 43 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“**MADDE 43** – (1) Bakanlık yetkilendirilmiş kuruluşlardan; müteşebbise, ürüne, üretime, kontrol işlemine, kuruluşun kendisine, çalışanına ve menşesine dair her türlü bilgi ve belgeleri istediği zaman ve biçimde talep edebilir. Ayrıca yetkilendirilmiş kuruluşlar, yapısıyla ilgili yapılan her türlü değişikliği en geç bir ay içerisinde Bakanlığa bildirir ve OTBİS’e kaydeder.

(2) Yetkilendirilmiş kuruluş ile müteşebbisin sözleşme imzalamasını müteakip yetkilendirilmiş kuruluş tarafından müteşebbisin OTBİS’te tanımlanmış bilgileri kaydedilir ve güncel tutulur. Yetkilendirilmiş kuruluşlar sözleşme kapsamındaki gerekli kontrolleri gerçekleştirir. Yetkilendirilmiş kuruluşlar, sözleşmesi iptal edilen müteşebbise ait bilgileri on beş gün içerisinde OTBİS’ten siler.

(3) Organik tarımın yapıldığı il müdürlüğü OTBİS’ten altışar aylık dönemler halinde raporlar olarak bu bilgileri muhafaza eder.”

MADDE 12 – Aynı Yönetmeliğin 44 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ek. D^(devam)

“(2) İl müdürlüklerinde denetimde görev alacak denetim elemanları; il müdürlüğü tarafından görevlendirilen, Bakanlık ve/veya il müdürlüğü tarafından eğitilerek kimlik verilen organik tarım birimi elemanlarından oluşur. Eğitim verecek il müdürlükleri Bakanlıkça belirlenir.”

MADDE 13 – Aynı Yönetmeliğin 45 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendinin (çç) paragrafı ile (c) bendinin (3) numaralı alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“çç) İlk kez kontrolör yetkisi verilecek olanlar için, yetkilendirilmiş kuruluş bünyesinde sigortalı olarak çalıştığı en az altı ay içerisinde kontrolörle arazide en az on iş günü ve yirmi müteşebbis kontrolüne katıldığına ve ilgili il müdürlüğü personelinin bu kontrollerin en az beşine eşlik ettiğine ilişkin belge.”

“(3) Kontrolör ve sertifikelerin bu Yönetmelik hükümlerine aykırı davrandığının tespiti halinde Bakanlık tarafından verilen yetki komite kararı ile iptal edilir. İptal tarihi itibarıyla 1 yıl süre geçmeden yeniden yetki verilmez. Yetki iptali uygulanacak kontrolör ve/veya sertifikelerin kuruluştan ayrılmış olmaları halinde de komite kararını takiben 1 yıl süre geçmeden yeniden yetkilendirilme yapılmaz.”

MADDE 14 – Aynı Yönetmeliğin 47 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde geçen “Teftiş Kurulu Başkanlığı” ibaresi “Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 15 – Aynı Yönetmeliğin 48 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“b) Komitenin görevleri;

1) Yetkilendirilecek kuruluşlara faaliyet göstereceği kapsamlarda çalışma izni vermek, çalışma iznini uzatmak, askıya almak, iptal etmek ve/veya gerekli idari para cezasının uygulanması için karar almak,

2) Kontrolör veya sertifikelerin organik tarım mevzuatına aykırı hareket etmeleri halinde yetkilerini iptal etmek için karar almak,

3) Müteşebbislere organik tarım mevzuatına aykırı hareket etmeleri halinde men kararı ve/veya gerekli idari para cezalarının uygulanması için karar almak.”

MADDE 16 – Aynı Yönetmeliğin 52 nci maddesinin birinci fıkrasında geçen “4/6/2010 tarihli ve 27601 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tarımda Kullanılan Organik, Organomineral Gübreler ve Toprak Düzenleyiciler ile Mikrobiyal, Enzim İçerikli ve Diğer Ürünlerin Üretimi, İthalatı ve Piyasaya Arzına Dair Yönetmelik” ibaresi “29/3/2014 tarihli ve 28956 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tarımda Kullanılan Organik, Organomineral Gübreler ve Toprak Düzenleyiciler ile Mikrobiyal, Enzim İçerikli ve Organik Kaynaklı Diğer Ürünlerin Üretimi, İthalatı, İhracatı ve Piyasaya Arzına Dair Yönetmelik” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 17 – Aynı Yönetmeliğin geçici 5 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Piyasada organik olarak üretilmiş protein kaynaklı yem bulunamaması veya organik üretimden sağlanamaması halinde aşağıdaki oranlara uyulmak kaydıyla konvansiyonel yem kullanılabilir.

Ek. D^(devam)

a) Domuz ve kanatlı hayvanlar için, 31/12/2017 tarihine kadar, tarımsal kaynaklı yemin kuru maddesi üzerinden yıllık en fazla %5,

b) Ruminantlar için 31/12/2016 tarihine kadar, tarımsal kaynaklı yemin kuru maddesi üzerinden yıllık en fazla %5.”

MADDE 18 – Aynı Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-1, Ek-2'nin 1, 2, 4, 6, 7 no'lu tabloları, Ek-5'in 1 no'lu tablosu, Ek-6-1-ç tablosu ve Ek-14 ekteki şekilde değiştirilmiştir.

MADDE 19 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 20 – Bu Yönetmelik hükümlerini Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı yürütür.

Ek E. Anket Formu

Sayın Katılımcı,

Bu çalışma Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesinde kullanılmak amacıyla “Çandır Ekolojik Köyü Projesi” kapsamında organik tarımın eko turizme ve çevreye etkilerini ölçmek üzere hazırlanmıştır. Bu veriler başka bir yerde kullanılmayacaktır. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Öğr.Gör.Selma ATABEY / Ortaca Meslek Yüksekokulu

SORU NO	İFADELER	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1	Bütün yaşayan canlılar ekolojide önemli etkiye sahiptir.					
2	Doğal kaynaklar gelecek nesiller için korunmalıdır.					
3	Çevremizin durumu sağlığımızı olumlu yada olumsuz etkileyebilir.					
4	Ormanların yok edilmesi biyolojik dengesizliğe yol açabilir.					
5	Doğal kaynaklar hiçbir zaman tükenmez.					
6	Doğal çevre, gelişim sağlamak için yok ediliyor.					
7	Geri dönüşümlü ürünlerin kullanımı teşvik edilmelidir.					
8	Suyu ve enerjiyi dikkatli kullanarak çevreyi koruyabiliriz.					
9	Çevreye duyarlı ürünler kullanarak çevreye daha az zarar veririz.					
10	Devletin çevre ile ilgili bakış açısı çevrenin korunması açısından önemlidir.					
11	İnsanların aşırı tüketimi çevreyi tehdit ediyor.					

Ek. E^(devam)

SORU NO	İFADELER	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Orta derecede katılıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
12	İnsanlar çevreye müdahale ettiklerinde çevre için tehlikeli sonuçlar doğabilir.					
13	Ürün seçimimde ekolojik ürünleri tercih ederim.					
14	İki ürün arasında seçim yaparken çevreye zarar vermeyeni tercih ederim.					
15	Çevreye zararlı ürünleri almamaya gayret ederim.					
16	Doğanın dengesi hassas olması nedeni ile kolaylıkla bozulabiliyor.					
17	İnsanların doğal değiştirmek yerine doğayla uyumlu yaşamaları gerekir.					
18	Organik tarım ürünlerinin tüketilmesi çevre ve insan sağlığına zarar vermez.					
19	Organik tarım ürünleri devlet tarafından desteklenmeli ve tüketimi teşvik edilmelidir.					
20	Ekoturizm doğa dostu turizm şeklidir.					
21	Ekoturizme yönelik çalışıldığında üreticiler daha çok gelir sağlar.					
22	Ekoturizmde doğal ortam ve organik ürünler kullanıldığı için çevreye daha duyarlı olduğu söylenebilir.					
23	Ekolojik köy etkinliklerini destekliyorum.					
24	Ekolojik köyü tercih eden turistlerin tatil anlayışı farklıdır.					
25	Ekolojik köyü tercih eden turistler sosyal etkinliklerin az olması nedeniyle konaklama sürelerini kısa tutarlar.					
26	Ekolojik köy olması köyümüzün ekonomik olarak kalkınmasına yardımcı olabilir.					
27	Ekolojik köy olması köyümüzün daha çok tanınmasına yardımcı olabilir.					
28	Ekolojik köy olması nedeni ile köyümüz değerlerinin daha çok korunacağına inanıyorum.					
29	Köyden kente olan göçlerde azalma sağlayabilir.					

Ek. E(devam)

SORU NO	İFADELER	Kesinlikle katıyorum	Katıyorum	Orta derecede katıyorum/ Orta derecede katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
30	Ekolojik köy olması yerel halkın istihdam olanaklarının artmasına yardımcı olabilir.					
31	Ekolojik köy olması eğitim ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin artmasına yardımcı olabilir.					
32	Ekolojik köy olması köyün doğal özelliklerinin tüketilmesine neden olabilir.					
33	Ekolojik köy olması kültür erozyonuna neden olabilir.					
34	Yöresel ürünlerin misafirlerle paylaşılması üretimin altyapısının iyi anlaşılmasının sağlar.					
35	Yöreye eko köy projesi kapsamında nitelikli misafirler çekilebilir.					
36	Köy eko köy standardına getirilebilir.					
37	Bu proje ile organik tarımın tanıtılması sağlanabilir.					
38	Bu proje köyün tanıtımına katkı sağlayabilir.					
39	Eko köyü ziyaret edenlerin kırsal alanda yaşamanın zorluklarını anlamaları sağlanabilir.					
40	İnsanların doğaya olan sevgi, saygı ve bağlılık duygularını perçinlenmesi sağlanabilir.					
41	Geleneksel köy kültürünü yeniden canlandırarak gelenek-görenek ve yerel değerlerin sürdürülebilir olması sağlanabilir.					
42	Yöresel ürünlerin satışı arttırılabilir.					
43	Yetiştirilen ürünlere yeni pazarlar bulunabilir.					
44	Organik tarımsal ürünlerin nasıl ve hangi yöntemlerle yetiştirildiğine ilişkin ziyaretçilerin deneyim kazanması sağlanabilir.					

Demografik Sorular

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
2. Medeni Durumunuz: () Evli () Bekar
3. Yaşınız: 25 ve altı () 25-34 () 35-44 () 45-54 () 55-64 () 65 ve üzeri ()
4. Çocuğunuz var mı? () Evet () Hayır Varsa kaç çocuğunuz olduğunu lütfen belirtiniz:
5. En son mezun olduğunuz eğitim kurumu hangisidir?
() İlköğretim () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans () Doktora () Diğer
6. Mesleğinizde kaç yıldır çalışıyorsunuz? (Lütfen belirtiniz)
0-3 yıl arası () 4-6 yıl arası () 7-9 yıl arası () 10-12 yıl arası ()
13-15 yıl arası () 16 yıl ve daha fazla ()
7. Yıllık geliriniz nedir? (Lütfen belirtiniz)
0- 10.000 arası TL () 10.000 – 15.000 arası TL
() 15.000 – 20.000 arası TL ()
20.000 – 25.000 arası TL () 25.000- 30.000 arası TL
() 30.000- 35.000 arası TL ()
35.000 ve üzeri TL ()

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Selma ATABEY
Uyruk : T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi : İstanbul / 16.12.1972
Medeni Hali : Bekar
Telefon : 0 531 374 87 04
E-posta : s.atabey@mu.edu.tr

Eğitim

Alınan Derece	Aldığı Kurum/Üniversite	Mezuniyet Yılı
İlkokul	Cemal Artüz İ.Ö. Okulu	1978-1983
Ortaokul	Hasköy Lisesi	1983-1986
Lise	Hasköy Lisesi	1986-1989
Lisans	Adnan Menderes Üniversitesi	1994-1998
Yüksek Lisans	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	2013-2015

Mesleki Deneyim

Çalışılan Kurum	Görevi	Çalışma Süresi
Özel Eresin Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	Meslek Dersi Öğretmeni	1999-2004
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Öğretim Görevlisi	2005- devam

Yabancı Dil(ler)

Dil (İngilizce)	Başlangıç	Orta	İleri
Yazma		X	
Konuşma	X		
Anlama		X	
Okuma		X	

Bilimsel Faaliyetler

Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler

Gürdoğan, A. ve Atabey, S. (2014) Banka Çalışanlarının Tükenmişlik Ve İş Doyum Düzeylerine Yönelik Bir Çalışma. *Journal Of Recreation And Tourism Research (JRTR)*, 1(2), 14-28.

Selim, S., Karakuş, N., Atabey, S. Ve Selim, C. (2011) Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına İlişkin Görüş ve Tutumların Değerlendirilmesi: Ortaca Meslek Yüksekokulu Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 12(2), 148-154.

Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında (Proceedings) basılan bildiriler :

Tam metin bildiri

Gürdoğan, A ve Atabey, S (2013) Öğrencilerin Stajdan Memnuniyet Düzeylerinin Kariyer Hedeflerine Etkisi". *Uluslararası Girişimcilik sempozyumu*, Muğla.

Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında basılan bildiriler :

Gürdoğan, A. ve Atabey, S. (2012) Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Staj Sorunları ve Stajdan Beklentileri: Ortaca Örneği, *Turizm Eğitimi Konferansı*, Ankara.

Gürdoğan, A. ve Atabey, S. (2015) Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Eğitim Memnuniyetlerinin ve Geleceğe Bakış Açılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, *IV. Uluslararası Meslek Yüksekokulları Sempozyumu*, Yalova.

Poster Sunum

Atabey, S., Gürdoğan, A. Ve Yokaş, İ. (2015) Turizme Yönelik Tarım Uygulamalarının, Çevreye ve Eko-turizme Etkileri; Çandır Ekolojik Köyü Örneği, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fen Bilimleri Araştırma Sempozyumu*, Muğla.

BAP: "Turizm Eğitimi Alan Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Kariyer Düşüncelerine Yönelik Tutum ve Algılamalarının Ölçülmesi" 2013- Devam ediyor.

BAP; "Turizme Yönelik Tarım Uygulamalarının, Çevreye ve Eko-turizme Etkileri; Çandır Ekolojik Köyü Örneği" 2014- 2015 Devam ediyor.

Hobileri

1. Doğa yürüyüşleri yapmak,
2. Farklı Kültürlere ait yemekleri araştırmak ve tatma.